

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

698

2004

19 2/2 61

Ա Գ Ն Է Ս

Վ Ե Ե Ա

ՆԵՅ ՉՍԼԱՆ ԳԸԶՃԻՂԱԶ

ԵՐՄԵՆՃԵՏԵՆ ԹԵՐՃԻՄԵ ԷՅԼԵՅԻՒԳ ԵԱԶՏԸ
ՅԱՆԹԱՊՏԵ ԳՍՔԻՒՐԴՃԻԱՆՕՓՓ

ԳՈՒՏՍ ՇԵՐԻՓ
ԵՐՄԵՆԻ ՄԱՐ ԵԱԳՈՒԳ
ՄԱՆԱԹԸՐԸՆ ՊԱՄԱՀԱՆԵՍԻՆՏԵ

1872

Ա. Գ. Ն. Է. Ս

Վ. Է. Ե. Ս.

Ն. Է. Յ. Զ. Ս. Լ. Ա. Ն. Գ. Ը. Զ. Ժ. Ի. Դ. Ա. Զ.

ԵՐՄԵՆԱՃԵՏԵՆ ԹԵՐՃԻՄԵ ԷՅԼԵՅԻՒԳ ԵԱԶՏԸ
ՅԱՆԹԱՊՏԻ Յ. Ս. ԳԻՒՐԳՃԻԱՆՕՓՓ

ԳՈՒՏՍ ՇԷՐԻՑ ԲԱԹՐԻՅԻ

Տ. Տ. ԵՍԱՅԻ

ՍԵՐ-ՓԻՍԿՈՂՈՍ ԷՄՐԻ ԻԼԷ

ԳՈՒՏՍ ՇԷՐԻՓ

ԵՐՄԵՆԻ ՄԱՐ ԵԱԳՈՒԳ
ՄԱՆԱՍԹԸՐԸՆ ԳԱՍՄԱՀԱՆԷՍԻՆՏԵ

1872

65042

(698)

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

ՄԻԻԹԵՐԻՃԻՄԻՆՏԵՆ ՓԵՏԵՐԱՆԵ ՄՈՒՀԱԳԳԵԹ ԻԼԵ
 ԻՀԹԱ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
 SOUS ՀԱՏԻՄ
 ԼՈՒՍԻԱ ԱՏՈՒՐ ԷՖԷՆՏԻ
 ՆԻԶԻԳԼԻՅԵԱՆԵ

39250.67

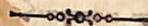
Ա. Գ. Ն. Ե. Ս

Վ. Ե. Ե. Ա.

Ն. Ե. Յ. Զ. Ա. Լ. Ա. Ն. Գ. Ը. Զ. Ժ. Ի. Դ. Ա. Զ.

« Փետրու Վախտնի ինՅիշամյա .
" ուղուն սննէր Եղանիւփ տիւնա
" իւղէրնտէ պէրէքէթէնէրէք շողա-
" լաճադըն " :

Ա. Զ. Զ. Գ. Ի. Բ. Ա. Գ.

Պ. Ի. Բ. Ն. Զ. Ի. Պ. Ա. Գ.

Տ. Ի. Ը. Մ. Ա. Ն. Ը. Գ. Ա. Ե. Յ. Ե. Ի. Զ. Ի. Ի. Մ. Ե. Յ. Լ. Ե. Մ. Ե. Մ. Ե.

Գ. Ա. Յ. Բ. Ի. Ը. Ե. պիր Թաղ Թէփէսինտէ ին-
չա օլունուփ՝ մէվքիսինէ Թափթըքէն՝ Զ. Օ. Ի. Ի.
Ռ. Օ. Ը. Ի. Ե. անիյեա իւճէ պիր դաեա Թէսմիյէ Զ.
լունան գալէնին սահիպ վէ հաքիմի Ա. Տ. Ե. Գ. Ի. Բ.
պէյ , Ֆամիլէասընը վէ դալէնին մուհափա-
ղասը իչիւն ապէրինին էն զաիֆ պիր քաչ նէ-
ֆէրնի դալէտէ պուրագըլլ, միւթէպագըր ա-
կէրնի պէրապէր ալարագ , ուղագ պիր մահալ-
լէ ճէնիէ կիտիւպ՝ խայլի միւտտէթ սէվկիւ-
լիւ էհլի իլէ պիր դանէճիկ էվաստընտան հա-
պէր ալամատըղընտան , էն սաաըգ էմէքասըր

օրան միւսին Յակոբը զուվար, եանկյեա Պուտ
 սու Շերիֆէ կիտէնէր . քրեաֆէթինէ քոյեա
 բագ Հօդ-Աօշա կէօնտէրտի . քի, կիտիւպ ֆա
 միլյեաարնտան հապէր կէթիրսին : Ագաբթ սօն
 կիւզ վաքթը օրուփ՝ Թապիաթի իլէ պուլուտ
 լու վէ քափանրգ օրան կէճէլէրտէ միրի մու
 մաիլէհն էհլէ ԹԻՆՈՒԵՆԻՆՍԱ Հանրմ պիրիճիկ
 էվատը ԱՏԵԼԻՆԱՅԱ սաղ տիգինէ պարագ
 գալէյի մէսքիւրըն ինսիգ քալըշ օրան օտա
 լարնտան պիրիսինտէ օթուրուփ ճէնկ վէ
 ճիտալ Թէհլէքէսինտէ պուլունան գօճասընը
 տիւշիւնտիւղը գէման Ատէլինա անձագ իքի
 եաշնտա իտի : Պր սապահ անսրգտան Յակոբ
 կէլուփ Հանրմն հուզուրունա չըգարագ՝
 Պէյըն սահէթ վէ աֆիյէթտէ օլտուղը հա
 պերինի վէրտի . վէ երթէսի կիւնիւ ավտէթ
 էթմէք իւղէրէ էքէն , իշէր պաշկալաշտըղըն
 տան միւսին Յակոբ քէմալը սատաքէթինտէն
 գալէտէ պուլունան մուհաֆըղըրըն պաշա
 րընա կէչէրէք գալէի տիւշմանտան մուհա
 ֆաղա էյէմէյէ քարէր վէրտի :

Սուհարէպէ իտէ կիւնտէն կիւնէ շիտ
 տէթլէնէրէք Ատէլպէր պէյին օրտուսու ֆէ
 նաեա եիւզ ԹուԹաուղընտան, տիւշմանըն օր
 տուսու վէթանա տօղուու եիւրիւէրէք Շէ
 հիր ու Քարիյէլէրինի Թաղան էտէրէք եագըպ
 երգմաքտա օրտուգըրընտան, գարա խապէրլէք
 փէյտէլիէյ Հօդ-Աօշա կէլմէյէ պաշատը . վէ
 պիր պղ սօղտա պու քուսուրմուշ վաշէլէրին

պիր մրգտարը գալէյի մէսքիւրէ եագըաշտը
 ձա Թէպէնինտա Հանրմ Յակոբը նէգտինէ
 ճէլպ էտէրէք , էսէր ճիհաթ կէրմիյէթ վէ
 րուպ տաեանմալարընը Թէնպիհ պուեուրտու
 իտէտէ , գալէտէ պուլունան մուհաֆըղըն ազ
 լըղը , պինանըն զաթէն խարապ հալը փէքտէ
 քէնտիսինի Թէմեն էտէմէյէօրլար իտի , շիւն
 քի Ատէլպէր օրատա օլմատըղընտան , հէր նա
 սըլ իտէ գալէ պիր քէօյ էվլինէ տէօնմիշ իտի՝
 նէ քի տիւշման հիւճիւմիւնէ տաեանա պիլէն
 պիր գալէյէ :

Պիր ագշամ փօրեագտան էսէն սօլուգ պիր
 ըիւզկեար եիւքսէք վէ տէհչէթիւ սէտալէր ի
 լէ օրմանլարըն աղաճլարը Թէփէլէրինի պիրի
 պիրլէրինէ չարիարագ Թէօբիւլէն եափրագ
 լար , գալէնին օ ճէօիմ ավուուր տապանընըն
 տէօչէմէսինի էօրթմէքտէ իտի : Արթըգ կիւ
 նէշ պաթտըքտան սօղրա՝ կէճէնին քարանլըղ
 նը ինսան կէօղիւնէ ալըշտըթմա իշիւն պիր ա
 րալըգ Թէրք էթմէքտէ օլտուղու օ աղ պիր Ը
 չըգ տախի սավուշուպ , կէճէ քէնտու զիֆիւ
 քարանլըղընա կիրտիյի սըրատա՝ պիրտէն պի
 րէ օլա Թարաֆընտան ֆէսֆէսէ օլունաձագ
 սէս վէ շամաթալար էշիտիլմէյէ պաշանտը :
 Թէպէնինտա Հանրմ օ արա օտանըն լանպա
 լարընը եագմագտա օրան գատէմէյէ խիթա
 պէն՝ խէֆի աղիմ իլէ , « Պու նէ օլմալը » տէհի
 սիւվալ պուեուրարագ , « աճապահ տիւշման
 պու քատար եագընըմըգտա՞ մը տըր » տէտի :

Գատեմէյէ ճէվապ վերմէյէ հաճէթ քալմա
տը . զերա քարմաքարը կիւրիւթիւլէր ինէ
պօռու սէտալարը կիթմիքճէզ փէք եագընտան
էշիտիլմէյէ պաշտտը . պիր սանկյէ կէշմէտէն
տախի գուլէ պէքճիսի թէհլիքէ պօռուսընը
չալարղընտա՝ Միւսին քէնտի սատաքէթին
տէն նաշի գայէթ ճէսիւրլէնմիշ Եակոր , պէն
ղի աթմիշ պիր հալտա Հանրմին հուզուրընա
չըգարագ՝ իֆատէյի հալ էյլմէյէ պաշտտը :
« Հաշմէթու Հանրմըմ , կէթիլմիշ օլտուղըմ
քէտէրամիլ հապէրտէն սալա քօքըմտեաղըմ ,
տէտի : Ըու թէհլիքէլի վագթըմըդտա տա
խի փիւթիւն ումուտըմըդ՝ հէր պիր շէյէ
գատորը Ալլա վէ օնուն նիհայէթաիլ իհասնը
իւղէրինէ քօյէալըմ : Այթօրիւնիւ եօր քիպիր պէօ
լիւկ ապէք գալէմիղէ եագըլաշմագտա տըր .
հէր նէ գատար տօտու եախութ տիւշման օլ
տու գլարը տահա աղնաշըլամատը իսէտէ , տիւշ
ման օլմաը . զերա տիւնքի կիւն աճընարագ է
շիթտիմ քի՝ պիղիմ օրտու պօղըլ լուպ թարու
մար օլմուշ . պու գարա իսապէրի դաթընըլա
տույ էթմէ իստէմէյաիմ իսէտէ , արթըզ կիլ
լէնիր եէրի գալմատը » :

« Եւ սալէ՛ Ալլահ , տէտի թէոլէնինտա ,
պէօյէ իսէ սէվիւլիւ էվաաըմ ինէ պէրա
պէր հալըմը նասըլ օլաճագ տըր , վէ քօճամ
նէրէտէ քալմիշ օլմաը » :

– Միւսթէրի՛ն օլընըզ , Հաշմէթու Հանը
մըմ , տէտի Եակոր . սիլ տինտար պիր հանըմ՝

սընըզ վէ պան էտէրիմ տէրխաթը պոււու
րուրսընըզ օ աթիկ վէ բէք կիւղէլ թէմսիլ .
« Հէր իմ ի , ոմոպըլ Ալլան իւղէրինէ յօր , կէ
լէճէ : վագթը ոմոպըլ ինէ պօլը պօլը » տէրէր :

« Հագընըզ վար արը , սատըգանէմ Եա
կոր , տէտի թէոլէնինտա Հանըմ . պէօյէ օլ
տուքտա , հայտէ կիթ հէնտէյին իւղէրինտէ
քիքէօլրիւի քալարըթ տըր . զերա էյի պիլի
րիմ քի՝ գալէմիլ չօգ պիր վագթըմ տիւշմանըն
հիւճիւմիւնէ քարը տուրամագ , պարի չալըլապ
պիր ալ վագթըմ քաղանըն քի , միւճէ ֆէրաթըմ
իլէ պաղի զէյ գըլմէթ էշեալարըմը թօլալ
եիւպ սաքըմանա միւքթտիր օլայըմ : « Ե
րատէ վէ թէնպիհլէրինիլ թէքմիլէն իճիբա օ
լաճագ տըր » տէտի Եակոր վէ տիշարընա
չըգտը :

Ալ սօլըրա տիւշմանլարըն պէտք սէպէրի
էյի թարղտա իշիտիլմէյէ պաշանտըղընտան
աղնաշըլտը քի՝ արթըք գալէյէ եագըլաշմը
լար տըր : թէոլէնինտա հանըմ թիթիլրէյէքէք
օթուրաըլ եէրտէն գալըլա օտանըն քէօշիլ
փէնճիլրէտինէ վարաղընտա՝ խէյֆինտէն պէն
ղի աթտը . զերա տուման վէ փուս արալարըն
տան վարլատան մահիթապըն դաիֆ ըլըք է
լէ՝ պիր պէօլիւկ ապէրին գալէյէ տօղու եիւ
րիւիլ էթմէքտէ օլտուքլարընը էյիճէ կէօ
րէ պիլտի . սիլահ վէ զըրիւլարընըն փարաիլի
ափ աշէքար սէշիլիփ , աթլարըն քիշնէմէլրի
տախի էշիտիլյօր իտի , վէ շու պուլու

լուսու շարը է օյն կէօստերիօր իտի քի՛ գալէյէ կիրտիքլէրինտէ օլմանտան ճանալարըդքարը ի ճիրա էտէճէքլէր տիր, պուսուսն իչիւնն թէո լէնինտանըն ազը պաշընտան ուչարագ . « | ; ան Մապպիմ , պու նէ տըս քի՛ կէօրիյօրըմ՝ պա ղըրտը :

Վուճաղընտաքի քըղը , օ դաւսլը Մտեղը նաի վասֆ իտէլիմ . հեր նէ քատար չօճուգ ի տի իսէտէ , վալիտէսինին շու հալընտան , մուս խաթարատա օլտուքարընը սէղերէք պաշատը աղաներպ պաղըմանա . պէտպաղգ վալիտէսի իտէր իտանմէղ քէնտի քէնտիսինի թօփըս իփ չօճուղը թէսէլը էյէմէյէ չալըչպ պիգ լերի իւղերինն կէլէրէք , կէօլլէրինտէն սէլ կիպի կէօղէաչը ագըտըփ Մլուհա նիաղ էյէտի քի , պու էսէֆէնկիղ սահաթտա քէնտի տար տըմի իլահիյէսինի էսիրկէմէսին : Պու տու վատան եիւրէգ ալարագ՝ չարչափուք քալք տը պիլ ճիւմլէ միւճէֆերաթը իլէ ղիգըմէթ ըտիահալըգլարընը թօփաւեուպ կիղը պիր մա հալտէ սաքլատը , օ արա հանդէկ քէօիրիւ սիւնըն եօքարը չէքիլմէք շամաթասը տըս ի շիտիլտի . չիւնքիւմ միւմքին տէյիլ իտի քի՛ պիր քաչ նէֆէր ղաիֆ մու հաֆըղար օլքատեր ճէսամէթ իլէ եիւրիւիչ էտէն տիւշմանա քարչը քօյեապիլսինլէր . գալէ իսէ հեր պիր թարաֆ տան մուհասերէ էտիլմիչ օլուփ , աղիմ՝ պիր ճէսարէթլէ պիր պէօլուկ տիւշման ապէրի՛ պահճէտէն թարաֆ հէնտէքտէն ներտիվէն

ուղտտարագ գալէյէ կիրմէք իւղերէ իտիլէր : Հօդ-Աօջի չանը եասը պիր գայտէլիլ վուր տուրուպ եագընտա օլան քէօյէրտէն քօմ շուլարը եարտըմա տալէթ օլուսուտ իսէտէ , Ֆայտէսիղ , ղերա էթրաֆը տիւշմանլար իլէ քուշանմըչ պէտպաղգ պիր գալէյէ նէ՛ իմտատ օլուսա պիլիլ իտի :

Տիւշման քէնտի քարչարնտա արթըք հիչ պիր մանի կէօրմէտիյինտէն , պահճէ տիւվա րընտան եօքարը գալէյէ չըգտը . գալէ մու հաֆըղարը իսէ պու հալտան պէխապէր , գա լէ գագուսընըն արգասընա պիրիքէրէք ֆէ տաքարանէ տէօյիւշմէքտէ իքէն՝ արքաթարաֆ տան իչէրիւէ կիրմիչ օլան տիւշմանը կէօրիւր կէօրմէղ՝ մէճպիւր օլտուլար թէպիլմ՝ օլմանա : Պու քէօիրու շամաթասընը էշիթտիյի անտէ թէօլլէնինտա իւրքաիւ վէ սաքտը քի տայրէնին պէօյիւկ ներտիվէնինտէն եօքարը պիր չօգ տիւշ ման չըգարագ՝ քէնտի օտասընա տօղուս կէլը եօրլար , պաշիա պիր չարէսի օլմատըղընտան , չափուճադ օտա քաբուսընը քափաւարագ գօլ տէմիրլէրինի քօյտու իսէտէ , պու ղաիֆ գա րու տիւշմանլարըն քուվլէթի էօնիւնտէ անի տէ փարաիարչա օլուպ եէրէ թէօրիւլտի . ճա նալար մէշըէպիլը թէրպիյէսիղ ապէրլէր ի չէրիյէ տօլտու իսէ , Հանըմըն օրտտա քալմագ լուք իչիննէ կէլմէտիյինտէն պիր հալ իչէրքի օտանա քաչտը իսէտէ , ծուսն տէ քափուսընը քըրլպ քաչաճադ պիր մահալ պըրագ մատըրար ,

քի պէտպաղդ հանրմ քաջմայա ելու թու թու
սուն, օրդատա քալուղընտան, վէնճիրտէն քօի,
մուշ ասլան միալը՝ զաւարու քարընըն իւղէրի
նէ տիւշերէք սոյմաեա պաշաարբլարընաա,
սէվիւլըն քրղընը քուճաղընա ալարաք թաշ
լարը տախի աղատըր պիր թարգտա աման
տէյիպ եալարիօր իտի:

“Պիզէ վեր շու սանտրբլարընըն անախ
տարլարընը, նաֆիլէ եալլարմա պաղըմա, տիւշ
էօնիւմիզէ, քիւերինի, բագը շարապ պօտու
ուոււրընը կէօտտեր տէրէր իտի, պու քու
տոււրմուշ ասքերէրին կէօղընէ հիշ պիր շէյ
կէօրիւնմէյուպ, ֆու թու աթգան սօղրա դէվք
սէֆա էթմէլ տիր, եիւրիւ չափու քէթ՝ տէյ
երէք, թագիւք վէ բէնճիտէյի արթըմաքտա իւ
տիէր: Հանրմըն չարէօի թիւքէնիւպ կիթտի
պիր տեստէ անահտար կէթիւրիւպ ասքերէ
րէ վերերէք տէտի քի, “Իշտէ անահթարլա
րըմ, աղընը հէր պիր թարաֆը աղընը, քէնտի
էլինիպ ելէ իստէտիքերինիզի աղընը”:

Ասքերէրանահտարլարը քափու շարապ փիւ
թիւն օտալարը աղտի էլպիսէլէրի, կիւմիւշ
թագըմարը, վէ փահատա աղըր օլան ճէմի
էշիալարը եաղմա էտուպ փայլաշտըր, պա
ղըլարը տէ բագը շարապ մահսէիլէրի վէ քի
լէրէրի աչարապ պուլունան ելյէճէք վէ կէ
ճէյի հանրմըն օլուղը օտաեա թաշընարապ,
օրատա եէյիւփ իշիւպ սարհօշ օլուլար: Իշ
լէրինտէն պիրիսի աղ չօք այրգ օլուղընտան

էլինի տուվարարա վուրմաեա պաշաար քի,
պէլքի տուվար իշինտէ էշիա սապլանըր պօշ
եէրլէր վար իսէ՝ աղնատըն պուլուն. պիրտէ
տուվարն պիր եէրի պօշ սետատը վերտիյնտէ
ճիւմիէօի պիրտէն թէքրար (Սէղէնինտանըն
եաղատընտան թու թարագ իպրամ իթտիլէր քի
օրատընը տէ աչարն, զալալը քարընըն չարէսի
քէսիլտիյնտէն օ ումուտտան տէ վաղ կէ
չերէք, ծնը տէ քէնտիլէրինէ թէսլիմ էյլէտի
խէտէ, կէնէ էլլերինտէն քուրթուլմատը, պուն
լար վահշիլէրէ մախտուս պիր սէվինճ իլէ օ
միւճէֆէրաթարը տէ փայլաշտըրտան սօղրա,
պու մէհրամէթէ շահան հանրմա՝ թիքսինի
լըր քիւֆիւրլէր էտէրէք, օ մահալըն էվիլէլն
տէն քէնտիլէրինէ կէօտտէրմէտիյնտէն տօ
լայի էնվայի հագարեթլէր էյլէտիլէր: Պու
եաղըմա լօղմատան ճանալարի իշթահլարը
ցիւանուպ վէ քէնտիլէրինի տահա զիւտտէ
քուտուրթտընտան, պուկարտան մատա
տահա սապը մալը վար զաննը իլէ, օրթատա
օլան քապ քաճագլարը գըրտըլար. սայրի տու
վարլարըն թէքսիլինի տէ սէօգտիւլէր քի պաշ
կա մալար պուլունըլար:

Իշարու նէթիճէսիղ թէֆթիլէրտէն սօղրա
պիր շէյ պուլմատըրլարընտան քուտուրարագ,
պի թէքրար (Սէղէնինտանըն իւղէրինէ հիւ
ճիւմ էտուպ իպրամ իթտիլէր քի խաղնատընը
կէօտտերսին: Օ աւալըն հանրմ նաֆիլէ եէրտէ
աղըր եէմիլէր իլէ ինանտըրմաեա չալընթօր

խաի քի, անահտարաբրն ճէմխինի տէ քէն, տկէրինէ վերմիշ վէ կիզը պիր շէյի քալմա մըշ. անճագ քիմ ինանըր խաի, խըրս իլէ քու ճաղընտան եվլատընը քափըփ ալտըլար վէ տէօրդ էթրաֆընը սարարագ՝ քըլընճարընը սըյերրարագ. «Եւ խաղնանը կէօստեր, վէ ես էվլատընըն փարչալանմասընը թամաշա իյ լէ» տէտիլէր: Թէոլէնինտա եվլատընա օրան մուհապեթիմտէն քըլընճարըն տէհէթիմէ պագմսեարագ իւզերլէրինէ տիւշիւփ էվլատ ճըլաղընը վահշի էլլէրտէն չէքիւ պուրթար մա իստէր խաի. սարարմըշ պէնղի իլէ եիւրէկ աճըտան ֆիղանը, գաթը իւմուտ օլմուշ պիր վալտէնին իզտիրապընա նիշանիմասուտւս իտ տիլէր իսէտէ, պուշըրա աօլա թէհսիր իթմէյի իւպ, իչէրինտէն պիրիտի տէվլէրէ մախսուտ պիր կիւլիւշ իլէ տէտի քի. «Եւ կիւզէլ հանըմ, իչտէ սէնի քօրքուտաճագ վէսիլէյի պուլտուք, արթըք պաքալըմ պու թարիք իլէ ինատընը եէնմէղվլիյիզ»:

( ) արա կիւջիւճիւզ Ատելինա իսէ աղա յիւպ փիւթիւն քուվլէթի իլէ պաղըրմագտա իքէն, պու ճանավարլարտան պիրիտի չօճու դուն քօլընտան թութարագ քըլընճընը քալ տըրըփ տէհէթըլ պիր սէս իլէ տէտի քի. «Եւ խաղնանը կէօստեր, վէ ես շիմոփ պու չօճուղը իքի փարչա իտէրիմ»:

Ըու ֆայտէսիգ քօրքուլար իլէ՝ եիւրէք տայանամազ հալար իւզերլինէ՝ պէտպաղդ Թէօ,

լէնինտա օտէրէճէյէ կէլտի քի՝ զա ագըլ օլարագ էօլիւ կիպի եէրէ սէրիլտի: Պիրտէ՝ պու տիւշ մանլարըն սէրքերտէսի Արիմօ տը Տիւրքուան փաշա պիրտէն պիրէ կէլըւպ իչէրիլէ կիրտի յինտէ պիր պագըլ իլէ հէր պիր շէյի աղնատը. «Օ ալըմլար պու նէ ետիայօրսուշուզ» . պաղըրտը վէ էօյլէ պիր սէս իլէ քի, փիւթիւն ապերինի իւրքիւթտիւ. «Չափուգ շուրա տան տիշարը չքընըզ. եօգտամ ճիւմէնիցիտէ քըլընճտան կէչիւտտիլիլիմ, նասըլ քի սիզ պու զաւալըլարը քըլընճտան կէչիւմէկ իտ տէտինիզ իսէ»:

Պու վահշիլէր՝ քէնտիւ սէրքերտէլէրի հու զուրընտան տէր հալ գօրգուլարընտան նաչի գուղուեա թէպտիլ օլարագ, շանըմ իլէ չօճուղն եագասընը պուրագարագ՝ թալան էթ միշ օլտուքարը մալարը թօփլայեուպ չարչա փուք տիշարը չքալըլար: Արիմօ քէնտի ու շաքալընը չաղըրըպ պէտպաղդ Թէոլէնին տաի եէրտէն քալտըրտթըրըպ ուսուլ իլէ պիր եաթաղա ետթըրտը, վէ քըլճուղաղընը տէ քօյնունա վերուպ էմիր էթտի քի՝ լաղըմ կէ լէն թէտավլիյի էտուպ հըղմէթինէ էյի պագ սընլար. օնլար իսէ տերագապ պուրնու նա քօքուլու բուհլար թութարագ վէ սաիր թէտպերլէր էտերէգ, կիւճ իլէ տըլընը պաղընա կէթիլիպ օյեանտըրտըլար: շանըմ կէօլէրինի աչտըգտա՝ իլք կէօրտիւի աոտմ միւշարիլէհ օլտու. քէնտիսինի օգալըմ ճանա

վարարըն էլինտէն բուրթարանը տեմէք իստերիմ:

ԻՔԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՍԵՐԲԵՐՏԵ ԿՐԻՄՕ ՏԸ ՏԻՐԲՈՒԱՆ

ԹԻՆՈՒՆԻՆՏԱ Հանրմ թէքմիլ իֆագաթ պուլտուգտա, կրիմօ փաշա եանրնա եագլաշարագ թաթը սէտա իլէ տէտի քի, « Հանրմ, զանն էտէրիմ սիզի ինանորրամամ քի՝ ասքերիմին շու պուլունու շնտան նէ տէրէճէ ճանրմ սրգըտը, անձագ Ալլահա թէչէքիւր էտերիմ քի, չօք էյի վագըթտա օտանըղա կիրտիմ վէ սիզէրի օ աղիմ թէհլէքետէն բուրթարմտեա միւշէրրէֆ օլա պիլալիմ արթըք շիմ տէն սօղրա ըահաթ օլըն Հանրմ, զիրա պէն պուրատա օլտուքձա, սիզէ ալա պիր զիան վէ ըահաթսրըղգ օլամաղ, գալէ, տուրէ վէ զաթը նըղըն շախսի մէնֆաաթը իչիւն պէնտէնիզէ միւսաատէ էտինիզ քի պուրատա սաքին օլա իմ: Կիտուպ թէնպիհ էտէյիմ քի, արթըք շարապլանալար իլէ պօտուրու մլարա թօգան մասընլար: Պիլիոսինիզ քի՝ մուհարէպէնին հալը վէ տտէթի ասքերէր հիւճիւմ իլէ սարգըլը մահալը թալան էյէմէյէ հագը տըղլար, էկէր քի սիզ քէնտու ըատէթինիզ իլէ գալէնիզ

իլէ պիզէ թէսլիմ օլա իտինիզ, պու զահմէթէրի չէքմէզ իտինիզ:

« Մէմուսն վէ միւ թէչէք քիւրիւմ, աղիզ էֆէնտիմ, տէտի հանրմ: Միզէրին շու ինսա նիյէթիկինէ տախի պօրճույում: Ինանընըգ քի, մէհրամէթլու էիւրէյին տույկուլարընը թանըրմ, օ էիւրէկ պիր տիւշման էիւրէկի տախի օլապ »:

Պու արալըգ փաշայի միւշարէլէհին իքտա մը իլէ՝ հէնիւզ թալան օլունմամըլ էէյէճէգլէր իլէ էչէալար մուհաֆաղա օլունտու, եաղմայը մէն էյէտի, գալէյէ պէքճիլէր քօյտու վէ ասքերէ էմիր էյէտի քի, պու գալէ քէնտու սէքքրտէլէրինին մալը կիպի զանն էտէրէք էյլէճէ հիմայէթ վէ իհթիրամ էյլէսինիլը: (Ստան սօղրա կրէմօ կէրէք Հանրմըն վէ կէրէք ծնուն էվլատը հագգընտա պէօյիւկ իհթիրամաթտա պուլունուպ՝ ասքերինէ էօրնէկ օլտու, հէր ճիհէթլէ պուլարա թէվէճու հ կէօտտերէրէք ֆրասնար տիւշտիւքճէզ մուհապլէթի օլտուղու աղնամաք իտէր իտի: Անձագ պու թէվէճուհտա օլան շաշըր տըճը ֆիքիւր չօգ սիւրմէյիւպ աշէքարէյէ չուպը: Պիր քաչ կիւն սօղրա ճէսարէթլէնէրէք թէոլէնիտա հանրմ հագգընտա էիւրէկինտէ օլան մուհապլէթի մուստարիյէսինի պէյան պիրլէ ծնա ատէպէ մուղաիր թէքըլիլէր սուն մատան ութանմատը: Հալ պու քի, Ալլահըն բօրքուսու իլէ ատէպու նամուսընտա եէքտէ

պուրունան թէօլէնինտա հանրմ' օնուն թէք-
 լիֆինի րէտա է յլէտի . վէ պու եէնի պէրատան
 սեւամէթ քուրթուլմաք իչիւն Րադպի թ'աա-
 լանըն եարարմընը թէմէննա է յլէտի . վէ հեր
 ան քէնտու թէնէֆիւզ օտաարնտա տիւզէրի
իւղէրինէ կէլէրէք . « Եւ Վէպպիմ , պրրաք
 քի' հեր պեր շէյիմի դայիւզ ետէյիմ , էկեր
 միւրատր պիյէն էօյլէ իսէ . անճազ ադա միւ-
 սատտէ էթմէ քի' ար վէ նամու ս պէնտէն զայ
 օլտուն . պրրագմա քի' կիւնահար տուզա-
 ղընա տիւշէյիմ , վէ սէնին էպէտի էյլիկէրին-
 տէն քէնտիւմի մահրում քրլայիմ . սէնին մու-
 դատտէս նազարըն իլէ պէնի հեր ան նազարլա
 վէ թէհլիքէլի վագիթթրտէ պէնի գուվլէթ-
 լէտիւպ ճէսարէթլի քըլ » տէյու աղլափի սրգ-
 լանրը իտի :

Պաղիլէթքեար Հանրմ' չօգ վագիթ քէն
 տու եիւրէյինի պու թարդտա Ալահա սօղ-
 բու քալլորրարագ պու պէլատան քուրթուլ-
 մագ իչիւն օնտան քուվլէթ վէ ֆերասէթ տի-
 լէր իտի , Ալահըն իհտանը իլէ միւշարիլէ հին
 քուրտուղու տուզաքլարըն ճիւմլէտի տէ նա-
 ֆիլէյէ կիտուպ , օ Հանրմը ապլա ար ու նա-
 մուսընտան այերրուպ քէնտիսինէ հէմէֆ-
 քեար էտէմէտի :

Հալար պէօյլէ իքէն տախի , ֆաղիլէթքեար
 վալտէ քէնտի էվատընըն եիւրէկինտէ քը-
 ըիստանէայ տինինին տույկուլարընը քէօրլէտի-
 րէրէք , օնու տինտար պիր քրիստոնէայ էյլէմէ-

տէն տուր օլմագ իտի . Վտէլինա տախի թըգէ-
 թի թամմէ իլէ՝ վալիտէսինին վէրախի տերս-
 լէրէ դաւար վէրիւր իտի . վէ էօկրէնտիքէրինի
 կիւզէլէ ֆիքրինտէ սագլար իտի . Ալահըն
 էյլիկէրի , գուվլէթի վէ օնուն միւճիւզէթլէ-
 լինէ տախի վալիտէսինին պէյան էթտիլի թէմ-
 սիւէր իլէ կիւշիւճիւկ եիւրէկէ քէնտու եարա-
 տրճարնա տօղրու մուհապպէթ իլէ թութու-
 շուփ եանար իտի : թէօլէնինտա Հանրմ' չա-
 լըքը իտի քի' էվատըն եիւրէկինտէ քէօրլէշ-
 միւշ օլան Ալահանի մուհապպէթ իլէ պէրա-
 պեր՝ արգատաշլք մուհապպէթի տախի ֆի-
 լիզլէնալին . պու սէպէպտէն « Վօկրէն , ես սէվ-
 կիւլու էվատըմ , տեր իտի , էօկրէն հեր պեր
 շէյտէն էվլէլ թէքմիլ եիւրէկին իլէ ԱՂԱՅՐ
 սէվլէյի . էվլէթ Ալահը թէքմիլ եիւրէկի ,
 թէքմիլ բուհ վէ թէքմիլ գուվլէթ իլէ Սիւ-
 ՍիւՆՅԷ , զիրա օնտան էվլէլ սէվլիւր հիշ պիր
 շէյ էօգ ալը . պու տիւննա եիւղնտէ հեր
 նէ քի վար իտէ՝ օնլարըն ճէմիսինտէ պիլի սէվ-
 տիյի իչիւն եարաթմիւր տըր . օնտան մատտէ
 քէնտու սաղլըղըն իչուն տախի պօրճուտուն
 քէնտիւսինէ . օ սէնի եարաթտը քի' քէնտիւ-
 սինէ քուլուգ էտէսին , պու տիւննատը թէք
 էթտիլքտէն սօղրա՝ չօգ ալա պիր տիւննատա
 էպէտիւլ էպէտ քէնտիւսինի իզգէթլէյէտին .
 իմտի թէֆէքքիւր էթ , ես էվատըմ , քի պու
 տիւննատա պիր չօգ էգիլէթլէր տախի ճէք-
 սէք՝ կինէ սէմատա էպէտի մութլու օլաճա-

ղըզ, ընուն իչիւն պու տիւնեատա քարչըմլպա
չըգան հէր պիր սէֆայէթ վէ սերանձէմէրէ
Թահամիւլ էտերէք՝ տէր խաթըր էթմէլիյիզ
քի Ալլահ պէօյէ խտէօր . իչտէ պէօյէ տիւ
չիւնէձէք օլուր իտէք՝ Թէսէլլի օլպպիլըրիզ :

“ Պունու իլէ պերապէր՝ պօրճըւեուզ պի
ղէ պէնղէյէնէրիտէ սէվմէյէ . տէյիլքի ընլար
տէ պիղիմ կիպի Ալլահըն եարաթտըղը սասեմ
պուլունտու գլարը իչիւն , իլլա ընուն ի
չիւն տէ քի ընլարը սէվէլիմ աէյի Ալլահ քէն
տիւսի պիղէ էմիր էյէտի . արքատաչլարը տէ
մէկ խտէյօրըմ, քի ումում ինսանլարը սասէձէ
“ Մէվէրիզ ” տէմէք քեաֆի տէյիլ տիր , իլլէ ի
լաղըմ տըր քի՝ ամէլ իլէ տախի Թաստիք իտէ
լիմ ընլարը սէվտիյիմիզ . եանեա աճ օլանլարը
տօցեուրալըմ . սուսուզլարա սու վէրէլիմ . վէլ
հասը ընլարըն հէր պիր սէֆայէթլէրիսի խա
ֆիֆլէթմէյէ ճահթ վէ իքտամ էթմէլիյիզ .
պիղտէ օլանը ասլա ընլարա էսիրկէմէմէլիյիզ ” :

Պու տէրս վէ նասահաթլար իլէ Ատէլնա
նըն Թաղէ եիւրէկինի՝ մէհրամէթ տույիուլարը
իլէ քուվլէթլէնտիրտիկի իչուն ընուն արթըգ էն
ղիատէ քէֆուր վագթը՝ միւհթաճիսին եար
տըմննա եէթիչտիյի վագիթ իտի . հէր պար
ֆաքիրլէրէ մէհրամէթ էտերէք՝ քէնտիւսինէ
խաս օլան՝ փարա , էլպիտէ վէ մէքիւլաթը ըն
լարա տաղըտըր իտի , չօգ տէֆա քայէթ սէվ
տիյի եէմէյին տախի պէօյիւկ փայիսի սագլա
եուփ ընլարա եէտիրիր իտի , էլպիտէսի հէ

ման իքի Թագըմ օլտուղու անտէ՝ վալտէսի
նէ սիւալ էտերէք ընուն էմիր իլէ պիր Թա
գըմնը ֆուքարէ չօճուղընըն պիրինէ հէտիյէ
էտեր իտի :

Թէօլէնինտա պէօյէձէ քէնտիւ էվատընը
Թերպիյէ իթմէքլէ մէշիւլ իքէն , Արիմօ փա
չա կինէ քէնտու իպրամլարը իլէ ֆապիլէթլու
Հանըմը Թաճիզ իյէմէքտէ իտի . նիհայէթ
պաքտը քի իսկեաթ էտէմէյօր , Թէքլիֆի Թար
ղընը տէյիլէրէք՝ ընուն իլէ էվլէնմէք իտէտի .
Թէօլէնինտա օ վագըթ օթուրտուղու եէրտէն
այեաղա քալքարաք քեամիլ պիր Թարգտա
ձէվապ էթտի .

“ Վֆէնտիմ , չօգ էյի պիլիրսինիզ քի՝ պէն
էվի իմ՝ գըղըմը Թանընօրսուենուզ , վէ նըչան
եիւղեւիմ տախի իչտէ փարմաղըմտա տըր , պու
պէօյէ օլտուղու հալտէ՝ էվէլիլք վէ վալտէ
լիկ պօրճըրըմը սաքլայըպ ընլարըն շէրրէֆլէրի
նի կէօղէթմէյէ պօրճըւ տէյիլ միյիմ ” :

Արիմօ փաչա շաչա քալըպ պիր սէօլ օլտուն
սէօյլէյէմէյերէք՝ ընտան սավուչտու կիթ
տի . վէ պաչատը տիւչիւնմէյէ քի Թէօլէ
նինտանըն ինատընը եէնուպ քէնտիւսին ֆէնայ
ֆէյիլ էֆքեարընը իլէրու վարտըմասեա նէ
Թէտպիր պուլա պիլիր :

Պր ագչամ Թէօլէնինտա Հանըմ նէյ
չալըպ էյէնմէքտէ իքէն՝ քէնտի քօճասը Ա
տէլլէրին սաքէրլէրինտէն Վանիպէր իամինտէ
պիրիսի անըզէն օտալընա կիրիւպ տէտի քի՝

“ ԼՅ պուեուբուներդ, խմէթըու Հանըմըմ, երբէկ աճըարձը պիր խասպեր ին պէտպաղը օրտու մուզտան ալտեթ էյլէտիրիմէ ” :

Թեպէնինտա պու սէօհպէթտէն տէրեճէ սիզ իւրքերէք՝ չարտըընէյի ելինտէն պարբըպ, Լըսահ, կինէ նէ պերա կէրտի պաշտան՝ պաղըրա, բոք, Գանիպէրէ տէտի քի՝ “ Սէօյլէ վէ պէն տէն պիր շէյ սագըամա . հէր պիր օրանը պիւ մէք իստէրիմ . դօճամ Լտէլպէր պէյ՝ նէրէ տէ տիր . աճաս պ օլաթիւ մը . . . ” պաղըրար :

“ Լվլէթ, հիշ պիր շէյի սիզտէն կիզլէյէ մէմ տէտի նէֆէր . զերա էյի պիլերիմ քի՝ օրթարըղա եայլըսն հալատիստէն՝ հէր պիր վուբուաթը տույմուշ սընըղ . էվլէթ իսմէթ լու Հանըմ, դօճանըղ հայեաթտա տէյիլ տիր . Կ ԵԹԱՆ իչիւն ճէսուբանէ տէօյլէշրէք՝ իզ գէթլու պիր թարղտա մէրաճէ վէֆաթ էթ տի . աղըր պիր ետրա արիշ օրտու զընասան հըը մէթինէ պէնտէնիզլէ թային էթտիրէր . պաշը բուճաղըմտա էքէն՝ սրայիլըն պիր սէօ ինէ ան ճագ շու քէլամըարը պանա սէօյլէյէ պիլտի :

“ Իճիրա ելիպիյին հըղէթլէր ֆայասըղ պըր , էս՝ սէվէ ” կիւլէմ Գանիպէր . պոյոտօրոմ չի՝ պիր չալ դասիէ ” չէտէն պո պիւնէայի թերթ երեճէյիմ . էվլէթ՝ արլըբ ” եպէպիլիէ ֆասիլանընըն հոզըրընա զըֆաճաղըմ , օ ” բասա թէֆիէլ օլոմնագ իչէն : Պէնիմ սօն վասիէթիտի ” կիւլէլ պիյիէ . կէօլէրիմ չաֆանպըը կիպի , հէման ” Հօր Ուօլա ալպիէ ին՝ վէֆաթըմ ալիլէմ թիւրիլէ ” նիկաս ելիլէ պոյ էլի . ալ շու նիսեան էիւլէիւտի

” ծնա վեր . վէ սէօյլէ չի՝ պիրլիպէ կէրիպիպիլ ” կիւլէր իչէպէ՝ պանա իպրալ էյլէպիյի մուհասպիլ ” իչէն չէպիպիպիպիէն այլի պիւլէլէպիպիպիպի . Պուրա լարը սէօյլէյիւպ փարմաղընտան նըչան էիւ զիւ կիւնի չըգարըպ պանա վէրտի . տօտագըա ըր ինէ տէ տուվա սէօյլէյերէք բուհունու Լըսահա թէսլիմ էյլէտի ” :

Նէֆէրի մէրբում պուկըարը սէօյլէյիւպ չըգարտը պիր ալթուն էիւզիւկ վէրտի : Հանըմ էիւզիւյի էլինէ ալըր ալմաղ օթուբուտու զու իսկէմրինին իւզէրինտէ պայըլըր քալըր . պիր վաբըթտան սօղրա քէնտու քէնտուսինէ կէլէրէք . “ Եւա Լըսահ ” տէյիպ պիր կէօղ եաշը սէլի տիր կէօղէրինաէն ագըտարագ . “ Իչտէ նիհայէթ պէնիմ պէտպաղը միւրահա զարըրմ կէրտի չըգաը : Լտէլպէրիմ վէֆաթ էթտի . պէն տուլ գալըրմ , սէֆիլ էվլատըմ տէ եէթիմ գալըր : Պու էիւզիւկ քի սէվ կիւլիւ Լտէլպէրիլին մուհասպէթի նիչանի խտի , տահա տէրիսթըր էթտիրիր պանա օ մութլու զէմանլարը քի՝ էվլէմէզտէն էվլէլ քօճամ քէնտի փարմաղընա քօյեարագ տէ միշ իտի քի . “ Սէվկիւլիւմ Թեպէնինտա , սէն քի՝ Լըսահտան սօղրա պու տիւնեատա պէ նիմ իչիւն հէր շէյտէն զիատէ զիլ դըմէթտի , սօն նէֆէսիմէ տէկին սանա սասըք գալմագ իչիւն պու էիւզիւկիւ սագըլեաճաղըմ . . . ” Լըսահ Լըսահ , քէտէրիմտէն էիւրէկիմ փարա փարչա օլուէօր ” . տէտի վէ թէքըար պայըլուպ

տիւշտիւնսն՝ մէճպուր օլտուլար եւթա
ղննա կէօթիւրմէյէ . ագլնը պաշննա կէթիւր
մէ իլիւն՝ ուղուն միւտտէթ չաղչաղար . ագլը
պաշննա կէլտիլիստէ՝ պագտղար քի՝ քայէթ
թէհլքէլի հարտէ հաստալանմը տը :

ԻԻՉԻԻՆՃԻ ՊԱՊ
ՍԵՓԻԼԵ ՏՈՒԼ ՀԱՆԸՍ

ՄԵԱՆԻ մէհրամէթ Հանրմ, գըլը իլէ
սատրղը օլան Յակորը եւթաղը եանընա կէ
թիւրթտիրիպ սէվիլիւլի սի Մտէլպերին վէֆա
թընը օնլարա տէ պիւտիրմէկ խտէտի, աղայրպ
կէօղլէրի թէքրարէն կէօղ եաշարը իլէտօլտու
լար . էյլիկտար իճթիւեարըն՝ չօճուղըն էլիննաէն
թու թարագ էլէրիյէ կէլտիլիկէօրտիլիստէ՝
քէնտիւսինի թու թամայարագ պաշարտը աղայ
րպ ֆերիատէթմէ կէ, “ Հայիֆ, եան սէ ֆիլէ էվա
տըմ, տէտի, վէ քէտէրամիզ սէտա իլէ պաղըր
տը . “ Մթըք պուճտան պէօլլէ փէտէրէ մա
լլքէ տէյիլիսն . սէն էէթիմ դալտըն, պէնտէ
էհլմի քայիպ էթոմիմ :

Մտէլլնա պու քէտէրի տույտուղընտա գայ
էթլէ էսէֆլէնիւպ աղլամանա պաշլաինճէ,
ֆաղլիլթու մախտէսի եիւրն կինի Մլահա

տօղրու եիւկսէլտէրէք, չօճուղընը թէսէլու
էթմէյէ քալքըտը . “ Մա սէվիլիւլու գըղըմ,
տէտի, կէրչի պու տիւննատա արթըք փէ
տերէ մալլք տէյիլիսն ամմա, ումարըմ քի սէ
մատա հաղըր տըր սէնին փէտէրին . զիրա օ
պու տիւննատա իքէն քայէթ ֆաղլիլթու վէ
տինտար պիր էօմիւր կէչիրտիլիստէն մատտէ՝
Մլահըն մուգատտէս թէհպիլէրինի տէ թէք
միլէն սագլարը . (ինսանլարը) տիւշմանլարընը
տախի սէվլէր վէ էլլինտէն կէլէն էյիլիլէրի օն
լարա էտէր իտի . էն զիտտէ սէվիլնճի կիւ
նիւ Ս . Հաղրդուլիւնա եաքըաշարը կիւն ի
տի . վէ քուրթարըճըմըզ Յիտուս Յրիտուտու
շու քէլամընը ապա ունու թմազ իտի, “ ՄԻՄ
ԻԲ ՊԵՆՄ ԹԵՆՄԻ ԵԵԻ, ՎԵ ՊԵՆՄ ԲԱՆԸՄԸ
ԻՉԵՐՍԻ, ՊԵՆ ՕՆՏԱ ՎԵ Օ՝ ՊԵՆՏԵ ՍԱԲԻՍ ՕԼՈՒԻ ”
(Յիլ, Զ, 56) : Մտէլպերիմ հիչ պիր վագըթ թա
մահ իտուպ քիմսէնին մալընա էլ ուղաթմա
տը . ատէմլէր հագգընա ֆէնա սէօլլէմէյի
պէօյիւկ կիւնահ սատար իտի . էգսիլիլիլէր թէ
սատու ֆ իթտիքճէզ դահամիւլի արթար իտի,
սաատէթլու հաղընտա տախի հագիր վէ ու
լուպլու պու լունուր իտի . հիչ պիր վագըթ քէն
տի հաղընտան շէքէայէթ էթմէմիլ տիր . հէր
պիր վէսիլլէրտէ պէտպաղղլարա մէհրամէթ է
տէր իտի . ճիւմէյէ տէ էյլիկտար պու լունուր
իտի . պաշկասընըն գուսուրունայ աֆ իտուպ,
քէնտի գուսուրլարընըն ճէգասընը հօշնու թ
լուլլէ ճէքէր իտի . իմոի նատըր քի քէնտիւ

սի պու տիւնեատա հերքէչէ մէհրամէթ էթ-
տի իսէ, Ալլահտէ սէմատա քէնտիւսինէ մու թ-
լագա մէհրամէթ էտէճէգ տիր ։

Նասրլ քի, նազիբ վէ էյիկպիլէն էիւրէկ
սահայլէրի քէնտու ագրապա վէ ես տուտլա-
րընտան պիրինի գայպ էթտիքէրի զէման՝ օ-
թուրուպ ծնուն էյի ամէլ ու հալարընը մէթհ
խտերէր իսէ, ծնձուրյոյն զէվալը հանրմձրպազ
ասլա տուր օլմանարագ միւ թէվէֆիա էհլի-
նին Ֆաղիլէթէրինի մէթհու սէնա էթմէք-
տէն օսանմազ իտի, իստէտի քի, էհլինին
սօն նէֆէստէ սէօլէտիքէրինի վէ բուհունու
նասրլ թէսլմ էթմիշ օլտուղունու պիր պիր
Յակոբա նագըլ էթսին, լաքին միւսին Յա-
կիբ նագաքէթինտէն նաջը իսթէմէյերէք,
“Օլահմէթ էթմէյինիզ հանըմըմ, օ էսէֆըլ
նագլիյէթէր իլէ էիւրէկինիզ թէքքար եա-
րալամայինիզ, պէն թափսիլ իլէ էանընըզտան
կերու չըգան ասկէրտէն տիյնէտիմ, հէր պիր
չէյի պիզէ նագըլ էթտիքտէն սօղրա, Արիմօ
փաշաեա կիթտի աղնաչըան ծնա տէ նագըլ
էտէճէք տիր, Հանըմըմ, պիզ շիմտի պու քէ-
տէրամիզ վուգուաթմտան սօղրա նէ էափա-
ձագիսէք, ծնուն իւզէրինէ տիւշունեթլմ, զիրա
քօրքուեօրումքի, Արիմօ, նասրլ քի պանա սէօյ-
լէտինիզ, մուգատտէմ սիզէ էթմիշ օլտուղու
թէքլիֆի պունտան սօղրա տահա շիտանթլու
սուրէթտէ թագտիմ էտէրէք սիզէրի թաճիզ
էյլէմէսին, միւրքիւն քի սիզին իլէ էվլէնմէք

խոգէյերէք՝ սիզլէրի ալտաթմաեա չալըշաձագ
տոր, անձագ նասրլ քի պէն քանմըլմ, սիզ օ-
նու սէվմէեօրսընըզ, վէ սէվմէտիյինիզ հալտա,
օ սիզին գանտորամազ, ծնուն բոլիթիքալարըն-
տան գուրթուլմաք իչիւն լաղըմ օրան թէտ-
պիրլէրի շիմտիտէն տիւշունմէլիսինիզ, պու-
րատան քաչմագտան մաստէ, ծնուն էլինտէն
քուրթուրաձագ պաշկա պիր սերամէթ թա-
րիգ կէօրէմէյօրում, պու ճէտամէթլու իչին
գայլէսինի տէ պէն քէնտիւ իւզէրիմէ պա պի-
լըրիմ, թէտարիք կէօրմէյէ չալըշալմ, տահա
վագթըմըզ վար տոր, էն զիտտէ թըգգաթ է-
տէճէյիմիզ շէյ շու տըր քի, Ֆիրար էտէճէյի-
միզտէն Արիմօ փաշանըն աղա շիւփէսի օլմասըն,
Ֆագէթ սանա շու իիտարը էտէրիմ քի, միւ-
շարէլէն հէր նէ գաման քի սիզէ էվլէնմէք
թէքլիֆի էտէր իսէ, սագըն ըէտա էթմէյէսի-
նիզ իլա տիւշունմէկ իչիւն մըգտարը գիֆայէ
ուղուն վատէ իստէյինիզ, պիզ օ վատէ իչինտէ
նիյէթիմիզի մէվքիյի իճիրաեա քօյմաեա վա-
գըթ գազանըրըզ ։

Յակոբուն պու իիտարլարը իլէ թէտպիրի
թէտլէնինտաեատա չօք տիրայէթլու կէօրիւն
տիւ, սէօզ վէրուպ գարէր գըլտը քի, հէր ճի-
հէթլէ թէտպիրինի իճիրա էյլէսին ։

Արթըք եաս էլպիսէսի կէյիւնուպ վէ
գըջը Ատէլինաէ տախի կիյափրտի, Ֆագէթ ա-
տէթտէն օլտուղու իչիւն կիյմէտի, իլա էհլինի
գայիպ էթտիկինտէն սօղրա տուլմարտա օլան

տերին վէ շէտիտ աղորւար իշիւն . դալէնին . բիւ
 լիսէսինտէ միւթէվէֆանըն ճանը իշիւն տու
 վայ վէ սէնայ օգու թաուրուպ Պատարագ էթ
 տիրտի . թէքմիլ քիլիսէ սիահլար իլէ տօնասալը
 մը իտի . ալոււնըն թա օրթասընտա միւզէյէն
 պիւ մեզար ետիմըշար իտի . մեզարըն էթլա
 ֆընտա սայրմազ մօսլար վէ շամատանլար տիւ
 զիւլիշ իտի . իւզէրինէ տէ սըրմա սաշաքը վէ
 խաչալէմիւ սիահ պիւ էօրթիւ պրագըմըշ ի
 տի . չոպաք պիւ քըլմիճ . պէյին զըրիւարը .
 թիւլէրէ տօնանմը թաճը տախի մեզարըն օր
 թասընտա վազ օլոււմուշ իտի . վէ ճիւ մլէսինին
 իւզէրինէ տէ ասըլատէլիյինէ մախսուս ար
 մալարընը էնվայի շիշէկ վէ թիւլէր իլէ տօնան
 մը օլուուղու հարտէ քօնուլմուշ օլարաք կիս
 րէնլէրէ պրաշղա պիւ հարտէ թէհսիր էթմէք
 տէ իտի :

Վիլիսէտէ խայլի գալապալըզ վար իտի .
 վէ պու գալապալըզըն պէօյիւք քըսմը միւթէ
 վէֆանըն թապիլէրի իլէ գաատմէլէրի ֆէվքէ
 լատէ քէնտինի սէվէնլէր իտի . տիլէր քուսուր
 քալանլարտէ տէ Արիմօնըն աքէրլէրի իտի :
 Տուվա թէքմիլ օլանա քատար թէպէնինտա ու
 զուն վէ սիեահ էօրթիւ իլէ էօրթիւլիւ գալ
 ար . վէ էվրատը իլէ մեզարըն քարշըսընտա տիղ
 իւսթիւնէ կէլիլ՝ տուրմաքսըզըն աղար իտի .
 պատէհու գօճասընըն ճանընը Ալլահըն մէհ
 րամէթինէ թէպիւմ էտէրէք , գալքըզ Պատա
 րազը թէքմիլ տիյնէտի :

Նշուու զիյնէթի խիթամ պուլու քտան պիւ
 աղ սօղրա , Արիմօ փաշա աղայարաք , մա
 թէմտէ պուլուտան Հանըմըն օտասընա կէլտի .
 վէ թէհսիրլի սէօղլէր իլէ ճնու թէսէլլի էթ
 մէյէ չարշտը . օկիւն վէ էրթէտի կիւնիւ տախի
 պէտպազգ թէրլէնինտաէա թօգանըք պիւ
 սէօղ պիլէ լիսանընտան չըգարմամանա տէ
 րէճէսիղ արգգաթ էթտի իսէտէ , խըսընը
 պուլուտան զիատէ գապթ էթմէյէ քատըս օլ
 մատըզընտան , հաֆտանըն սօնարընտա սիւ
 րէթի րէսմիյէտէ քէնտու էիւրէկի իլէ էլինի
 արթըք Հանըմա սաշտու :

Տիրայէթլու վէ նազիքէ տուլ տիշէհլի տէտի .
 “Նախզէթլու փաշա , սիզին պու թէքլիֆինիլէ
 աղա թաամճիւպ էթմէմ . զիրա գօճամըն վէֆա
 թը հապէրինի պտըգտան սօղրա էվվէլքի թէք
 լիֆինի թէգքարլամազ թապիյի տիր . անճագ
 մէմիւլ էտէրիմ քի , փաշա վէ քէյէնու շէր
 էֆլու պիւ ատէմ , պէնի թախպ էթմէզսինիլ
 քի , պու կիպի աղիմ պիւ իշի էյիճէ տիւշիւն
 մէկ իշիւն սիղատէն պիւ աղ վագըթ թալապ է
 տէյիմ , պուլուտան մաատէ շուու տախի պիլը
 սինիլքի , պինիմ ճինսիմին զատէլիյինէ էապըշ
 մաղքի , տուլ գալըք գալմազ , պու քատար չա
 փուք անիտէ էվլէնմէյէ քարար վէրէյիմ . Միգ
 տէն ալթը հաֆտա վատէ իսթէրիմ . անճագ
 սէօղ վէրմէլիսինիլ պու մի տտէգ իլինտէ ճնա
 տայիւ աղա պիւ սէօհպէթ էթմէմէյէ . էկէր
 պու շարթարը քապուլ իտէր իսէնիլ վէ սա

տագաթ իլէ սաբարսանըզ, միւմբիւն քի՝ Լէ
 լահըն պաշկա պիր մու բատը պիւյէսի օլմատը
 զը հալտէ՝ մէրամընըզա նայիլ օլապիլէսինիզ ր
 Արիմօ փաշա, թէոլէնինտանըն պու սէօղ
 լէրինէ զիատէ թաաճիւ պ էթտի. զիբա Հա
 նրմ շիմտիյէ քատար տահա պէօլէ բալի թարգ
 տա սէօլէմէմիշ խտի. ինանտը քի՝ արթըբ էվ
 լէնմէք թէքլիֆի օնա գապուլ էթտիրտի. օ
 նուն իլիւն թաթլու ճա սէտա իլէ ճէվապ էթ
 տի քի.

“Շու թէքլիֆիլիինիզ քայէթ հագլը տըր,
 ալիզէմ Հանրմ. վէ իրաբզ օլան տախի պու
 տուր. պէնտէնիզ էզճան ու աիլ գապուլ էյ
 լէտիմ. վէ ումարմ քի վատէմիզ թէքմիլին
 տէ քիլիսէնին սեղանը էօնիւնտէ էլ էլէ
 վէրէրէք պսակ օլաճաղըմ ր:

Արիմօ օկիւնտէն արթըբ մահսէտինէ եէր
 միշ կիպի բէնտի բէնտիսինի էմին թու թա
 րագ՝ թէոլէնինտաի սէրպէսթ պուբագտը,
 վէ փէք ազ քէրրէ եանընալէօրիւշմէյէ կիտէր
 խտի: Ընճագ թէոլէնինտա Յակոբտան աղնա
 մըշ խտի քի՝ Արիմօ քէնտու մէմէքէթիտոն
 էվլատը վէ բարրար վար խտի:

Գէն տէնիլէն օ մէքրուհ շէյ՝ էկէր քի
 թէոլէնինտանըն եիւրէկինտէ օլմուշ օլա իւ
 տի, Արիմօնըն էվլատ ու այեալ տահիպիտի օը
 տուղընը աղնատըքտան սօղրա, օնտան ուզագ
 քաչմագ արղուսը տիւշմանըղա թահվիլ օլուր
 խտի խէտէ, մնուն քրիստոնէայըզ ճանը

ապա տիւշմանըզ տիւշիւնտիւ բմէզ խտի բէն
 տինէ:

Իշէր պու միւնվալ իւզրէ օլուղու հալտէ.
 սատագաթը Յակոբու նտէ պիրիճիզ գայլէ վէ
 էնտիչէսի սարըլատէ հանրմընը բէնտի էլի իլէ
 շու վահշի աոէմին էլինտէն գուրթարմագ
 խտի: Արիմօնըն աղալարընտան ֆագլիլէթբեար
 պիրիին բէնտիսինէ տօսա գաղանարագ, փա
 շանըն սուի հաղարընտան պիր չօք մայիւ մաթ
 ալտըգտան սօղրա, արթըբ քարէր վէրտիքի՝
 Ֆիրարըրընա պիր կիւն էվլէլ ճահտ էլլէսին.
 զիբա տէր խտի քի, պունտան մատտէ սպա
 պիր չարէմիզ գալմամըշտուր:

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻՒ ՊԱՊ
 ՖԻԲԱՐ

ՅԱԿՈԲՈՆ Փիրար էթմէ իլիւն քարար
 վէրտիլի կիւնիւն սապահըբ, Արիմօ փաշա
 պիր բաչ քիշլ իլէ ալա կիթմիշ օլուպ, ադ շամա
 ալտէթ էտէճէյիւնտէն, Յակոբ պու ֆրսան
 տը էլտէն քաչըրմանարագ՝ տէր հալ Հանրմըն
 եանընա կէլէրէք տէտի.

“Իսմէթլու Հանրմըմ, Փիրար էթմէ իւ
 շիւն հէր պիր շէյ հաղըր տըր. իրաղըմ քի ագ
 շամ քաչաղըմ. պունտան զիյատէ կիճիքմէյէ
 կէլմէզ: Արիմօնըն աղալարընտան Գէորգ իւ

մինտէ քայէթ էյի պիր ատամըն սիզին իւզէ-
 րինիզէ չօշ մուհտպպէթի օլտուղընտան, քէն-
 տի պուսու պանա պէյան էյլէտիյի վազըթ
 շուսու տախի սէօյլէտի քի, Փաշա սիզէ վատէ
 վէրմիշ օրտուղընտան փիւշման օլարագ՝ ֆիբրի-
 նէ քօմուշ քի, վատէտէն չօք էվիլէ սիզի իլէ
 էվիլէսին, վէ սիդ քաղուէ էթմէյէճէք օլուր իւ
 սէնիզ՝ ճէպրո քուլանսրն. հալ պէօյլէ օլտուք-
 ճաղ, աճէլէ էյլէմէմիզ լաղըմ կէլմէզ մի:

« Իմտի պու կիւն՝ եարը կէճէտէն պէշ
 տաքիքէ էվիլէ փէնճիրէնիզին էօնիւնէ պիր
 ներտիվէն ու զատաճաղըմ, սիզ նէ զաման քի
 ու զուէն պիր տէյէնէյին ու ճօւնտա պէազ պիր
 մէնտիլին սաղանմատընը կէօրիւր իսէնիզ, (պու
 օլաճագ տըր սիզէ վէրէճէյիմ իշարէթ,) անի-
 տէ էվատընը պարագ օ ներտիվէնտէն աշա-
 ղընա էնիսիզ: Արիմտան սալա քօքքմանալըմ,
 զիրա օ էօթէ թարաֆտաքի օտալարտա պու-
 լունտուղընտան՝ պիզի կէօրմէսի հիչ միւմքիւն
 տէյիլ տիր. պէնտէնիզ հէր պիր շէյի կիւզէլ
 սրրատընա քօյմուշում. հաթտա փաշանըն ա-
 զալարընտան չօք տօտա գաղանիշ իսէմտէ, կէ-
 նէ զնլարա էմիտիյէզ էթմէյիւպ, արգա օտա-
 լարտա սաքին օրտուքլարընա տէ քանահաթ
 էթմէյերէք, ինթիմայէ բաէթէն՝ ազչամ գա-
 համընտա զնլարա վէրէճէյիմ շարապը պիր ազ
 զանիճէ վէրաթիքաէն մատտէ՝ իչինէտէ ուեու-
 տուճու, ամմա զարարըզ պիր իլաճ քաթա-
 ճաղըմ »:

« Պալէնին ալթընտան կէչէն ըրմաղըն իւ-
 զէրինէ պիր գայրգ հաղըրլաեարագ, օ սուեու
 կէչտիքտէն սօղոա պիլէ՝ վուքուր ինթիմալտէն
 օլան թէհլէքէլէրի կէօղէտիւպ լաղըմ՝ օլան
 թէտպիրլէրի էլտէ էթմիշում քի, էօլու մուղու
 գայէթ էմին պիր հալտա բահաթ էտէլում. ֆա-
 գէթ պուշլարըն թավսիլինի թարիֆ էտէճէք
 վագիթ տէյիլ տիր, էա՝ միւհթէրէմ շանըմ.
 հէման սիզ շիմտիտէն հաղըրլանմայեա դայ-
 րէթ էտինիզ, էկէր պիր ազ կէճիքէճէգ օլուր
 իսէնիզ, օլապիլըր քի՝ ֆըրսանտը էլտէն գա-
 չըրմըշ օլուրուղ »:

Թէպէնինտա հանըմ, էհմալըզ պէլքի էօ
 նիւնէ աղիմ թէհլէքէլէր չօգարապիլըր տէյէ-
 րէք, սատըգանէ Յակօբուն թէտպիրլէրինէ
 հիւսնիւ բիզալըզ կէօտաէրտի: « Եվիլէտ, սա-
 տըղըմ Յակօբ, տէտի զնա, պէնի մուհատըրէ
 էյլէյէն թէհլէքէլէրին ճիւմէսինի տէ կէօրիւ-
 եօրում. դատեր պանա չօք աղբը պէլա կէօն-
 տերմիշ օլտու. տէմէք իտտէյեօրում քի՝ գօ-
 ճամըն վէֆաթը պանա չօգ բահալը օլտու.
 անճագ զնտան զիյատէ պէլա զանն էտէրիմ
 քէնտիւմէ Արիմօ կիպի պիր ատէմին էլինէ
 տիւշմէքլիյի. իմտի վէթանըմ իլէ միւլքէրիմի
 թէրք էթմէքլիկ հէր նէ տիրէճէ աղբը տախի
 օլմուշ օլա, կինէ պիլիէօրըմ քի, զնլարը թէրք
 էտէրէք մութլազ իրագլանմայ իլաղըմ տըր.
 Թամ իթիգաթ իլէ պէնիմ՝ վէ էվատըմին իգ-
 պալընը սէմանըն հիմայէթի իլէ սէնին սատըգ

ու ֆէտաքեարըզընա թէպիմ էտէրէք թէվէ-
քէլը օրււրմ. իմտի շիւֆէ էթմէյիսիզ, տէ-
տիյիսիզ վագիթտէ այէստէ հաղըր պուլու-
նաճաղըմ տրք ։

Յակոբ Հանրմըն իսկեաթընը ալտըզ պիր-
լէ, չարչափուք օրատան ուղագլանտը քի, օւ-
մանա քի Վաչա ավտեթ էտէրէք քէնտիսինի
օրատա կէօրիււ պուփէլէնսին ։ Յակոբ կիթ-
տիքտէն սօղրա թէոյէնինտա Մտէլինանա աղ-
նաթտը տէր ագապ գաչաճագլարընը . պու-
քիւշիւճիւկ գըղ պիլէ քէնտու ֆէրասէթի
աղիմէսինտէն քէշֆ էտիեօր իտի քի, պուլնտան
սօղրա գալէտէ գալմալարը՝ գարչուլարընա
պիր չօգ մուխաթարա չըգարա պիլըր ։

Թէոյէնինտա Հանրմ՝ եազմա օրւնուր ի-
քէն՝ ճէմի ղէնկինիլէրինտէն մահրումէ գա-
լոււպ, օ արատա իւղէրինտէ պուլւնան պիր
չիֆթ պիլէզիկ (գօլ պաղը) վէ պիր քաչ առեթ
եիւզիւկտէն մաստէ պիր շէյի մալ օլարտք
գալմալարընտան՝ պուլւարը վէ չամաչըր իլէ
րուպալարընը կէօթիւրիւլէ պիլնիիր պիր պօհ-
ճա էյլէտի, վէ քէնտի նէյիսի տէ օ պօհճանըն
իւղէրինէ պաղլամայի ունուլթմատը, պուլ չալ-
կըյի օրատա պրոպրամաղ իտի, ղերա գօճասը
էվէնախինտէ, ծնու քէնտիսինէ հէտիլէ էթմիշ
իտի ։ Պու թէտարիքլէրի կէօրտիւքտէն սօղրա,
գըզընը ալարագ քիլիսէյէ կիթտի, օրատա
տիղէրի իւղէրինէ կէլէրէք հաղըրլանմըլ օլ-
տուղու եօրճուլուղը իչլւն սէմանըն հիմա-

յէթիսի տալէթ էյլէտի ։

Ղանը կէծնիւլտէն էթմիշ օլտուղու տու-
վայի պիթիւրտիքտէն սօղրա, այեաղա քալքա-
րագ, եիւրէկի տէրտ իլէ տօլու օլտուղու հալ-
տէ օտասընա չէքիլտի . քիլիսէտէն չըգարըն-
տա չօգ աղըր տուլտու, ղերա քէտէր վէ
տէրտլէ վագիթլէրտէ օրատան աղ թէտէլլէ
պուլմուշ տէյիլ իտի ։ Պու արա արթըգ ագ-
չամըն ըջըղ տէ փէնճիլրէլէրին գափուլարը
արալարընտան իչէրու կիրէրէք՝ ծտանըն թա-
վանընա քէօրիէ պրոպրամաթտա իքէն թէոյէ-
նինտա կիլիսիւպ, գըզընը տէ կիլտիքէրէք՝ աղպ
եաթաղընա եաթալը քի, պիր աղ ուլեուլեուպ
նիչան վէրիլէճէք սահաթտա հաղըր օլտուլար-

Նէ վագըթ քի գալէնին սահաթըր կէճէ ծն
պիր պուլչուղընը վուրտու իտէ, Հանրմ գը-
ղընը օյանտըրըպ, իքիտի պիրտէն թէքրար տու-
վայեա տուրտուլար, նիաղարընը պիթիւրտիք-
տէն սօղրա՝ թէոյէնինտա գուլագ վէրէրէք
տուվարտան եօգարը ուղանըլսն նէրտիվէնին
սէսինի ալտը, պիր աղ սօղրա տէ փէնճիլրէնին
էծնիւնէ ուղուն տէյէնէկին պտընտա պաղ-
լը պէաղ մէնտիլին սաղլանմատընը կէօրտիւ .
հէման փէնճիլրէյի աչտը, պօհճատընը աչաղընեա
աթալը, վէ գըզը իչլւն տուվարտը էթտիքտէն
սօղրա, ծնու գուլճարլայուպ ապա պիր սէս
չըգարթմաթըրըն՝ եալաչ եալաչ օ ուլուն
նէրտիվէնտէն աչաղընեա էնտի էնմէտի էլի-
նի Յակոբա ուղաթալը ։

Ահա՛ գայեթ գարանըդ խոի, այ վէ երւ-
տըզար եֆրէթ պուլութլար ինէ էօրթիւլու ի-
տիւնը: Յակօբ Հանրմտան սօհճայի ալարագ՝
քէնտիլերինի տէ եավաշճաճրգ չայրն քէնա-
րընա կէօթիւրտիւ, չայ իսէ օ արա ճօշմիւշ
տէհշէհթլու սէպլեր ինէ գալէնին թաշարընա
չարփրարագ ագըպ կիթմէքտէ խոի: Թէօլէ-
նինտա գըզ գուճազընտա օլտուղը հալտէ՝
լիսանընտան պիր սէօշ տաթի չքարմայիփ
գուղու կիպի մէքբուճէ թէվապիյէթ էյէյէօր
խոի, գայրգ իսէ գարանա եագըն պիր աղաճա
պաղը ալէստա հաղըր խոի: Յակօբ պուշլա-
րը գայրըն իչինէ բահաթլանտրրարագ քէնտի-
տի տէ կիրտի, վէ գըշ իփինի չէօպիւպ վէ տայ-
եանարաք գայրըք քըքրտան աչտը վէ էմին էլ-
լերի ինէ պաշատը քիւրէկ չէքմէյէ, գայրգ
գալէտէն ուղաքընտըգճաղ՝ զաւալը Հանրմըն
եիւրէկի քէտերանէ թէֆէքքիւրէր ինէ տօլ-
տու, կէօզլերինտէն սէլ կիպի եաշ ագմանեա
պաշատը, զերա պէօյիւկ քասէֆէթի՝ օ խոի քի,
պիր տահա օրալարը կէօրէմէ յէճէք խոի, պու-
նուն ինէ պերապէր կինէ քէնտի քէնախինի
եարատանըն էմրի իլահիյէսինէ թէսլիմ էտէ-
րէք թէսէլլի արամաքտա խոի:

Թէհլէքէսիգճէ չայրն օ պիր թարաֆընա
կէչտիլէր: Յակօբ տէր հալ Հանրմըն իղարը
իւն ֆերաճէսինի ալարագ չայրն քէնարընտա
օլան գամիչլերին իւղէրինէ աթտը վէ սու-
սիւրմիւշ կէթիլմիշ թարզտա ծնլարը եերէն:

տիրիւպ, գայրը տէ եիւղ իւստիւնէ տէվերտի
քի, գայրգ տէվերմիշ՝ քէնտիլէր սուտա պօ-
ղուլմուշ աղնաշըրըն, էօյէտէ աղնաշըլպ, չայտա
պօղուլմուշար տըր տէյի՝ տէօրթ պիր
եանա եայրըր, վէ ինանտըլար:

Գայրգտան չքգար չքգմաղ, Հանրմէլպիսէ,
լերինի տէյիշիպ՝ թէպտիլի գըեաֆէթ օլտու,
Յակօբ իսէ ապա վագըթ գայպ էթմէյէրէք ծն-
լարը տաղա տօղու եիւրիւթտիւ, «Իլաղմ՝ քի
չօք տըգգաթ ինէ եիւրիւյէլիմ՝ քի՝ Արիմօ իգի-
միգի պուլամասըն, պուշտան գաթի նաղար՝
տայիմ օրման վէ ինսիղ եերէրտէն կիտէճէիլ,
պիրաղ իլերի վարտըղըմըղաա պօհճամտա օլան
զուվարամախտուս օլանրուպալարըմը չքգարու պ
կէյինէրէք, ճիվար քէօյէրտէն սիգէ եէյէճէք
թէտարըք էտէճէյիմ, պուրալարտա օլան սա-
քինէլերին ճէմիսինի տէ թանրտըղմտան՝ ապ-
լա զահմէթ չէքմէյիլ, ագշամա եաթաճաղը-
նըգ մահալլի տէ չիմտիտէն տիւշիւնմիւշիմ,
էօնիւմիւղէ չղգաճագ էլք չիֆթիկատ բահաթ
էտէպիլերսինը, անճագ քէնտի քէնտիսինիլ
աալա պիլտիրմէմէք իչիւն թէպտիլ հալտա
գատիմ՝ օլուն, օրանա եէթիշտիյիմիղ պիրլէ,
տէր հալ եաթագ օտանըղա չէքիլիպ թահա-
մընըք տէ օրատա էթմէլիսինիլ քի, անսըլ-
տան պիրեաի կէլիպ սիգի թանրմասըն», տէ-
յէրէք թէնպիհլէր էտէրէք՝ եօլուն գահմէ-
թիստէն ծնլարը էյէնտիլիլ խոի: Հանրմ պու-
եօլմուլուգլարը քաշ կիւն սիւրէճէյիսի ալ-

նամաք իսթէտիյնտէն՝ Յակօբ տէտի քի,
 «Թարիֆ էթտիյիմ տրգգաթ իլէ տէօրթ կիւնէ
 դատար տաղլարտան վէ օրմանլարտան կէշէրէք՝
 էօյլէ ինսիլ պիր մահալլէ եէթիշէճէյիլ քի,
 օրատա հիչ պիր թարաֆտան գօրգու մուգ օլ
 մայարագ սաքին օլա պիլիլիլ: Լն իամէթլու
 Հանըմ, պէն պու թարաֆլարը չօգտան պիլ
 տիյիմտէն պանա թէքմիլէն ինանապիլիլիլիլ:»

Ստագէթլու Յակօբ զուվար քրեաֆէ
 թինտէ ծնլարա գըրավուղուգ էտէրէք ալա
 պիր թէհլէքէ վէ դահմէթ չէքմէքսիղին, և օլ
 ճուլղլարընա տէօրթ կիւն թէքմիլ տէվամ
 էյլէտիլէր: Յակօբ հէր նէ գատար եէթմիլ
 եաշնտա պիր իհթիար իտի իսէտէ, սատա
 գաթ վէ գայրէթի քէնտիսինէ քուվիլէթ վէ
 րէրէք Լտէլինայի տայիմ գուճաղընտա կէօ
 թիւրիւր իտի. ղիրա օ գրգճըղաղ քէնտի
 այեաղը իլէ օ չէթին եօլլարտան եիւրիւմէնին
 գապիլի և օգ իտի. հաթտա Հանըմ պիլէ
 եայեան եիւրիւմէյէ ալըմիլ օլմատըղընտան՝
 եօլճուլղլարընըն կքինճի ագշամըր գայէթ
 եօրուլմուշ իտի վէ էրթէտի կիւնիւ կիտէպի
 լէճէլինէ ումուտը օլմատըղընտան՝ տուվաեա
 տուրուպ Լլահըն եարտընըն տիլէտի: Պու
 տինտար հանըմըն, Լլահըն ինայէթի իւղէրինէ
 օլան իմանը, քէնտու քէնտիւսինի իրատէյի
 Պարիյէ թէսլիմ էտիլը, վէ պիր վագըթտան
 պերու չէքաիյի մէշաքքաթտան քէնտու քէն
 տիւսինի ճէֆաեա ալըտըրմասը, ճիամանի է

ծնլարըն հէր պիրի իւղէրինտէ պիրէր տէ՝ էլ
 մաս թաշ վարարը. վէ կէօրիւյեօրում քի՝ սէ
 նին օ փարլագ կէրտանըղընտա օլան էլմաս թաշ
 լարտան ղիյատէ փարլագ ալըլար. օ կէրտան
 լըղընը քի տիւշմանլար եաղմա խասոյ իթաթէ
 լէրինտէ նաֆիլէ աղլաիպ սըղըլատըն, իշտէ ծն
 տան չօգ կիւղէլլէրի պուրատա սիւթիւն օթ
 լարըն իւղէրինտէ կէօրինմէկտէ տիրլէր:»

«Լն եալուլուճուղաղըմ, տէտի թէտէնին
 տա. օթլարըն պաշնտա փարլաեանլար էլ
 մաս տէյիլ տիրլէր. ծնլար սու տամլարըր ար
 քի, սէմատան օթլարըն իւղէրինէ տիւշէրլէր,
 վէ կիւնէշ իւղէրինէ եայրտըղընտա փարլարլար
 պու սուեա ղըրաղը վէ եագուլթ չիլ տէրլէր:»

«Լն վալիտէճիյէլիմ, նէ սէպէպտէն պու
 րանըն ինէկէրինին չանկարը պիղիմ թարաֆ
 լարտա քի ինէկէրին չանկարընտան ղիատէ սէս
 լի վէ գայտելի տիրլէր» սօրտու չօճուգ:

«Լլա տաղլարընտա եայրլան ինէկէրին
 չանկարը պիլիլմքիլէրտէն ղիատէ պէօյիւկ վէ
 ծնլարտան տահա էյի մատէնտէն եափըմիլ
 օլտուբլարը իշիւն տիր» տէտի վալիտէտի:

«Լն վալիտէ, տիյնէ նէ տէյէճէյիմ, չանկ
 սէսինէ պէնղէր՝ ուղագտան թաթը սէտա
 լէր իշտիեօրում իսէտէ, օրալարտա ինէկէր
 կէօրէմէեօրում, պու նէ օլմալը» տէտի Լ
 տէլինա:

«Պու սէտաեա տէմ տէրլէր, գըղըմ. օ
 կինէ ինէկէրին պոյիուլտա օլան չանկարըն սէ

տառը սրը քի, պու թարափըն տաղարընա
աքղ հտեբէք, պիղէ կէրի տեօնէրէր պաշկա
պիր սէս կիպի ո տէտի Հանրմ:

Վ ալիտէ ինչ չօճուղընըն պու թարգտա էյ
լէնմէլէրի իւղէրինէ կէլտի իհթիեար Յակոբ .
վէ օ կէճէյի օվատա կէչիբիւայ՝ ետիաճաղը
ղուլիպէ իչիւն լաղըմ օլանը թէտարիք էթմիչ
իտի: Հանրնա տէտի քի, «Նա՛ իամէթլու էֆէն,
տիմ, կէլտիմ իֆտտէ էթմէյէ քի, սիղին իչիւն
սատէ կիւղէլ՝ ամմա հավարարն սովււք վէ իւ
սիճաղընա տատանըր մերթէպէտէ պիր զուլիպէ
ետիմայի թատալուր էթտիմ. պիղէ միաաֆիր
էտէնին փեաների Վէորգ տա՝ պիղէ քիֆայէթ
էտէր տիրէք վէ թախտա պուլւնուպ՝ միւ
նասիպ պիր փահա ինչ պիղէ վերէճէք տիր .
օնտան մաատա ետիրսընա տէ եարորմ հտէ
ճէղինէ սէօլ վերտի . վէ իշտէ պէօյլէ օլտուք
տա, նիհայէթ իւչ կիւնէ գատար հէր պիր
չէյ թէքմիլ օլա պիլիք »:

Յակոբուն վատը իւղէրէ՝ իւչիւնճիւ կիւն
ղուլիպէ թէքմիլ հաղըր օլտու . տիշարտան
հէր նէ գատար կէօտտէրիչի տէյիլ իտի իտէ
տէ, րէամի ետգըջըքը օլուպ, րահաթըգ մէր
քէղի սայրլան օ ճէսիմ վէ ուլու փելիտ աղա
ճըրն քէօլիէտի ալթընտա իտի . եանիէա օր
մանըն քաեալար ինչ չէվիլմիչ մահելըն օր
թա եէրինտէ իտի . պու ուլու փելիտին ետի
րաղար ինչ տօնանմը տաղարընը պու զուլի
պէնին իւղէրինէ կիրմիչ իտի . զանն էտէրսին

ղիյէթլէրէ թահամիւլ էտէճէք գատար քէն
տի քէնտիսինէ քուվլէթ վէ ճէսարէթ վերէ
պիլիլիլէր իտի :

Վիւնէչ, կիտէճէքլէրի մահելըն էիւքսէք
տաղըն պաշընտան աշար աշմաղ, պիղիմ պու
իւչ նէֆեր եօլճուլար օրգ պիր օրմանա եէ
թիշտիլէր . գայրէթ էտիւպ պիրաղ տահա ի
լէրլէյինճէ՝ չէվիլէտի աղաճլար ինչ չէվիլմիչ
աջըգ պիր մահալ պուլտուլար քի, օրատա պիր
ուլու փելիտ աղաճը օրթատա օլուպ քէօլ
կէսինի էթրաֆընա եպմըչ իտի . պու աղա
ճըն պիր թարաֆընտա տէ եպլըն քայեա իւ
ղէրինտէ գուարէթտէն ետիրմա պիր խալլէմ
վար իտի քի, պագանա քէտէրամիլ պիր տէհ
չէթ կէթիրիք իտի :

Յակոբ պուրատա տուրարագ՝ տէտի քի
«Ղըթըք պուրաճըղտա րահաթլանալըմ . զի
րա էկէր Ղլահ իտէք իսէ, պուրատա սա
քին օլուրուչ: Պունտան քըրք սէնէ ագտէմ
կէյիկ ավար իքէն պուրաեա կէլտիք վէ թա
համ Վէթաիք . կերչի ինտիլ վէ քէտէրամիլ
պիր մահալ տըր ամմա, տիւշմանըրմըլ սա
լա պուրալարա կէլէմէյէճէքլէրինտէն, պուրա
տա չօր էմին օլապիլիլիլ . պուրատը եօյլէ պիր
մահալ տըր քի, զէքրի տախի ունուտուլըլ օ
լան իքի ատու Պէյլէրին պիրպիրէրինէ սիլահ
չէքէրէք պու խալլէմի՛ն իւղէրինտէ էօլտիւք
լէրի կիւնտէն պերու, ճիվար էհալիլէրէ պի
լէ պուրատը քէյէննու եօգ կիպի պիր մահալ

օլմուշտուր . օ չօպանը տէ անձադ շէօյէ տէր
խաթըր էտէպիլիյեօրըմքի , ալտա պիր թաս
սու խտէտիմ վէ ալտըմ խտի . խտէրսէնիդ սի
զի Օնուն եանընա կէօթիւրէյիմ :

— Լօրկուկըղընտան ասրա գըմըլտանաձագ
հալըմ եօգ խէտէ , պու կէճէյի աջդ եէրտէ
կէչիրէճէք օլուր խէք , էվլատըմ իլէ պիլիմ
էօմրիւմիւղիւ թէհլիքէյէ քօյմուշ օլաձաղըմըզ
տան տահա էյի տիր քի , օ տէտիյինիդ չօ
պանըն ղուլիպէօինէ կիտէլիմ . հիչ օլմաղսա
օրատա եաղմուր , սովուք վէ բուղկեարտան
մուհաֆաղա օլմուշ օլուրուզ , տէտի թէպէ
նինտա :

ՊԵՇԻՆՃԻ ՊԱՊ

20ՊԱՆԸՆ ԳՈՒԼԻՊԵՍԻ

ՅԱԿՈՒ Թէօլէնինտա իլէ Լտելինտի ա
լարագ , օլտուգլարը մահալտան եարըմ սահաթ
գատար ուղագտա օլան չօպանըն ղուլիպէսի
նէ կէօթիւրտի . պունըար օրատա չօգ էյի պիր
թարղտա գապուլ օլընարագ , վագթըն միւ
սատէսինէ կէօրէ դահամ եէտիրալիլէր : Լվ
սահիպի Յակոբըն թանբորը չօպանըն էվլա
ար խտի , վէ էվլի իքէն պիլէ արթըք իհթիւեար

օլմուշ փէտէրինի տէ սագրաեղայ պէպէյեօր
խտի . պունըար տա՝ պիլիմ Լըմէնի աթալարը
մըղըն Եսհապէպապան մէթհէ շայան առէթլերի
միւսիւլլու միսաֆիրլէրի մէմուէն էթմէ իչիւն
հէր պիր գապիլ օլան իքրամ ու բայէթտէ
պուլունտըլար :

Պու միսաֆիրիէրվէր առէմին Մարգա
րիտ իամինտէ էհլի , սիւա , թէրէ եաղը , կէյիկ
էթինտէն փաստըրմա վէ պալ չըգարտը . պու
գապա՝ լաքին լեղիզ դահամլարը իչինէ գօյմաք
իչիւն աղաձտան եափըլմըզ գանաթալարտան
մատտէ պիր պաշղա գապլարը եօգ խտի . լա
քին գայէթտէն փաք վէ թէմիզ խտի . ղուլի
պէլէրի պէօյիւկ Ֆագաթ պաեաղը աղաձտան
եափըլմըզ օլուպ՝ շէհիր էվլէրի կիպի պիչիմլի
վէ պօեալը տէյիլ խտի :

Քրսաձըզ պիր տեօլատան սօղրա՝ դահաւ
մա օթուրտուլար . Յակոբուն պիլտիյի իհթի
եար չօպան քի , Վեօրգ տէնիլէն կէնձ չօպանըն
փէտերի օլուպ տէօրթ սէնէ տիր քի գարըար
էօլիւպ պէքեար գարլը խտի , թէօլէնինտա
ըն եանընտա օթուրուպ քէօյիւլէրէ մախ
սուս թէվէքէլիճէ վէ միւտահանէսիզ լիտան ի
լէ էվ իտարէսինին էնլաի քանունըլարը իւղէ
րինէ սէօյէյերէք Օնու էյլէնտիրմէյէ չալըջըր
խտի : Մահամը եէտիքտէն սօղրա տախի ճիւմէ
սի պիրլիկտէ ճանը կէօնիւրտէն եիւրէկտէն օ
լարագ եիւկաէկ սէտա իլէ Լլասհա թէչէքքիւր
սուսուպ տաղըլտըլար : թէօլէնինտա պիր օտա

եա չէք իրել պ, օրատա քէնտիւսի իլէ գըլը ի չիւն սամանտան եափըմը պիր եաթագ պուլուու պուենլար քէնտի գալէլէրինտէ զաիֆ վէ փէք երմչար եաթագլարա ալըմըլ օլուպ, տիւնեա տա պէօյլէ գապա եաթագ օլուու դունու խա յեալ տախի էթմէմիչլէր իտի իսէտէ, շու զահմէթլու եօթուլուգտան օ տերէճէ եօրուլ մուշ իտիլէր քի, պու սաման եաթաղնտա րահաթ պիր ուլգու չէգերէք կէօղլէրինի աչ տըլարընտա սապահ օլուպ այտընլանմըլ իտի :

Լիլէլ թէոլէնիտա Հանրմ օյանտը քի կիւննէլ փէնճէրէլէրին գափուլարը արալա րընտան իչէրու կիրէրէք օտալարընը այտընըթ միշ իտի, հալ տեր գալըլպ փէնճէրէի աչտըղըն տա՝ զարդիտէն էսէն պիր բուզկեար՝ օլտաա օլան էնլայի չիչէկլէրին կիւզէլմ գօգուլարընը կէթիրուպ օտայի թաթը գօգու իլէ տօլուու մուշ իտի, եայլմաեա կիթմէքատ օլան ինէի լէրին չան սէպլէրի, քէչիլէրին մէլէմէսի իլէ զուլիպէնին եադըննտա գայալարըն իւզէրին տէն ագան օ ճէսիմ վէ փարլագ սույեուն հօշ չաղլայը սէտաաը քէնտիւսինէ պիր զէֆը պաղըլսամաքտա իտի :

Հանրմ իլէ Լտելինա փէնճիրէնին էօնիւ նէ օթուրտուլար վէ թապիեաթըն աճախպլէրի իւզէրինէ պագարագ սէֆա էտերլեր իտի. «Լիս, պու սապահ՝ պագընըղ քի նէ կիւ զէլ տիր, եա վալիտէմ՝ տէտի Լտելինա : Լէրտէ պիթէն օթլար նէ կիւզէլ կէօրինիօրըլար

քի՝ զուլիպէնին տամը աղաճ եափրագլարը իլէ տօնանմըլ տըր. քափու իլէ փէնճէրէլէրի տախի եէչիլ պօյեա իլէ պօյեանմըլ օլուու դուն տան՝ բէք խօշ կէօրիւնիւր իտի կէօլէ :

Պու զուլիպէտէն անճագ պիր սահաթ ուղագ, օլտուգ ճագ ախտուաթաաը եօրունտա պիր քէօյ վար իտի. Յակոբ տայիմա օ քէօյէ կիւ տերէք՝ լալըմ օլան եէյէճէկի օրատան սաթըն ալըր իտի : Աիւնիւն պիրիտինտէ զուլիպէ նին տու վարլարընը իչերիտէն սիւպէթմէք իչիւն պօյեալու քէղըտլար սաթըն ալարագ կէ թիրափ. քէզալը փէնճէրէլէրին իչինէ քօ մագ իչիւն կիւզէլ չիչէկ սագսըլարը. նիհայէթ պու մէօքեանը կիւզէլքէնտիրմէ իչիւն էլին տէն կէլտիյի գատար չալտը :

Լչէրիյէ տօղտու՝ կիւչիւ ճէկ պիր աշ խանէ եափմըլ իտի. ծնուն եանը պաշընտա տախի պիր աղաճ գօվանը իչինտէ՝ քէնտիւսին եա թաճաղը մահալը հաղըր էթմիշ իտի :

Սատըրանէ Յակոբ զուլիպէնին հէր պիր լէվաղիմէթինի թէքմիլ էյէտի ամմա՝ քէնտիւսինտէ օլան փարալար տէ թէքմիլէն թիւքէնտի. չիւնքի եալընըղըք իսկէնճէսինի զալալը Հանրմա զիտտէճէ կէօտտերմէմէք իւ չիւն, հիչ պիր շէյ էսիրիկէմէյուպ՝ եաթագ վէ սաիր էչեպար սաթոււն ալմըլ իտի. արթըք պաշտար թէոլէնիտանըն իշլէմէքտէ օլտու զո՝ իշլէրի սաթարագ ծնուն իլէ կէչիմէնին եօլուսու տիւզէլթմէյէ : Պիյ նէֆա քէնտիսի

Իշխենէնէրի մէսքիւր քէօյէ կէօթիւրիւս սա-
թըս՝ իշխենէճէգ էշիսպար սաթմուն ալարագ
կէթիւրիս պու թարդ իլէ խայլի միւստէթ պիր
իհթիաճ չէգմէյերէք կէլինտիլէր :

Թէսլէնինտա պերասպեր կէթիւրմիշ օլտու-
զու ճէսիմ գօլ սրսղը իլէ եիւզիւկէրինի տախի
սաթտըրսպ, ընկարըն վարասը իլէ լազըմ օլտնլա-
րը տէ ալարըրը իտի . պիւթիւն վարիյէթին
տէն ֆագէթ քէնտիինն վէ գօճասընըն նչան
եիւզիւկէրինի ալը գօյուսպ պաշկա պիր շէյ
պըրագմատը իտէտէ , պու իքի եիւզիւկ քէն
տիտի իլիւն ղիյ գըլմէթ վէ բահասըր իտիլէր .
զերա էվի օլտուզուընն օ մութըլ կիւնլէրինն
զերբինի պուսըր սագլտեա պիլիբլէր իտի :

Հանըմ հայրան օլունաճագ թարզտա նէյ
չալմագ պիլտիյինտէն՝ Մտեկնաեա տէ տէրս
վէրէրէք էօլրէթտի իտէտէ , պու վարիտէնն
էվլատը իլիւն էն պէօյիւկ գայրէթի իմանըն
կերչէրլիլէրի իլինտէ թէրպիյէ էտիւս՝ ընու
էյի պիր քրիստոնեայ պէօյիւթմէկ իտի : Հէր
փաղար կիւնլէրի գըղը իլէ Յակոբը պերասպեր
ալարագ եագըն պիր քէօյիւն քիլիսէսինէ կի-
տէր Պատարագտա հազըր պուլընուըրըր իտի .
պուսըր իլէ աղ չօք թէսէլլի օլուր իտի իտէ-
տէ , էհլիննն վէ ֆաթընտան տօլայի կիրիֆտար
օլտուզու ալիմ եարալարըն աղըրլարընը տէր-
տինի տէրոլէշէրէք սէօյլէմէտէն պիրաղ թէսպին
էտէպիլըր իտի . եաս բուսպար օլան օ սիւտհ
էլպիսիլէրի սալա ջըգարմատը :

Պիրաղ իշլէրի սըրասընա կիրմիշ իքէն , Յա-
կոբըն իհթիարըղը վէ պուլընտուզու մու-
հարէպէլէրտէ չէքմիշ օլտուզու եօրիւնլուբարը
քէնտիսինէ զտիֆլիկ վէրմիշ օլտուզու նտան չօք
սիւրմէյիւս էօլէճէլինի պէյան էթմէյէ պաշ-
լատը . պիր կէճէ տէտի քի . “ Նա իսմէթ-
լու հանըմըմ , կիւնտէն կիւնէ բուվիլէթ-
տէն տիւշտիւիմի աղնսեօրըմ . արթըք կէօ-
րիւնիւր քի պուստան ղիյատէ եաշտեա
մայեաճաղըմ . պու տիւնեայի թէքք էյլէ-
մէքտէն տույտուզում աճը՝ պաշկա պիր շէյ
օլմայիւս , անճագ սիզին շու հալընըղը պիրտի-
յիմ տիր . կերչի պէնիմ սիպէ օլան խըղմէթ վէ
հիմանէթիմ հէր նէ գատար իգտամըլ օլա
տախի , կինէ թէհլէքէտէն խայի տէյիլիդ : Ա-
րիմօ հիսապսըղ վէ չօք բուվիլէթլու տօսալա-
րա մալիք տիր . էկէր սիզին նէրէտէ օլտուզ-
նըղը պիլէճէք օլուբաս , արթըք օ ղէման ընուն
անհշէթլի ինթիգամընտան բօքքմիք իլաղըմ
տըր . պու սէպէպտէն սիպէ իլիթար էտէրիմ
քի , աղգգէթ իլէ քիսիլէր օլտուզընըղը կիլլէ-
յէսինիլ . վէ պու հէրքէշտէն ուղագ օլտու-
ղըմըլ մահալտա տախի իտիմ ու շէօհրէթիլի
զի տէյիլմէլի սինիլ ” :

Սէտարքեար վէ սատալաթլու պու խըզ-
մէթքեարըն , վէ պու ալիլ Տօստիւն շու
իլսաարլարընը թէոլէնինտա աղըմ թասաճիւս
իլէ տիյնէյիւս տէտի քի . “ Մէնն վէ ֆաթըն
եա սէվիլիւլլիւմ Յակոբ , շու վագթըմտա հա-

զըր օրան ճիւմէէ էսէՖ ու գէտերէրիմին էն էքպէրի օրաճագ տըր . անճագ զանն էտէրսէմ, սէն պու դահմինինտէ եանրըլէ օրսուն , չիւնքի պէն տուրմագ սըղըն Ալլահա եարլարաճագըմ քի , պու թահամիւլ օրունմագ միհնէթի օլ սուն պէնտէն երրագընտըրսըն , պունուն իլէ պերապեր նասահաթլարընը տէ իճրա էտէճէ զիմ տիր » : Պու կիւնտէն դարար վերտիլէր քի թէօղէնինտա՝ Մաթիլտա , վէ Ատէլինտաէ՝ Ագնէս չաղըլսընկար :

Սատագէթլու Յակոբուն վէՖաթընա տա յիր օրան տույիւօր՝ աղ պիր վագըթմա թասա տիք օրունտու . զերա օքէչֆտէն պիր քաչ կիւն սօղըա , իհթիեար Յակոբ ագչամ թահամընը էտիպ՝ տաղարըն պաշընտա կէղինմէյէ չըգաւը . օրատա անսըղէն քէֆինի պօլտուղընտա , օրալարա եագըն օրան պիր ալճընըն գըղը քէնտիսինէ թէսատուֆ էտիւպ՝ պու հալընը կէօրէրէք հեման սէյիրտիւպ կիթտի փէտերինէ հապեր վերտի քի , իհթիեար Յակոբ եօլ իւզէրինտէ քէֆսիղ եաթրեօր վէ հալը չօք ֆէնա տըր : Աճը պու խապէրի ալտըղը պիրլէ եարարմընա գօշուպ Յակոբը օրտուղու եէրաէն գալտըրարագ քէնտի զուլուպէսինէ կէօթիւրտիւ . օրատան Յակոբ Հանըմա հապեր կէօնտէրէրէք իրիճա էթտի . քի , եօլմէզտէն էվ վէլ պիր աահա կէօրմէյէ աըղըսը օրտուղընտան , միւմքիւն խէ եանընա պույօրսուն :

Պու հապեր Մաթիլտանա եէթիլտիյի

հալտէ Ագնէսի պերապեր ալտըրագ ալճընըն էվինէ սէյիրթտիյինտէ , զաւալը Յակոբը պիր եաթագ իւզէրինտէ սէրիլմիչ չօք աղըր հալտէ քէֆսիղ պուլտու : Չավալը իհթիեար էօղէճէք պիր հալտէ իտի , զերա իւզէրինէ էնմէ էնմիչ՝ սէօյլէմէյէ իգդիտարը տախի գալմամըչ իտի . չարչափուք եագընտաքի քէօյիւն փափաղ էֆէնտիսինի կէթիրտիպ Սուրբ ՂԱՇԱԿ վերտիրթտիլէր , վէ սօն նէֆէսինէ գատար եանը պաշընտան պըրլմատըար :

Յակոբ վէ Ֆաթէթտի , վէ եիկիրմի տէօրթ սահաթ սօղըա պու միւհթէրիմ իհթիեարըն ճէնագէսինի Մաթիլտանըն իլթիմասը իւզէրինէ՝ եագընտաքի քէօյէ նագըլ էտէրէք մէզա ըիստանա տէֆն էյլէտիլէր : Վէ ճնուն ճանը իչիւն լաղըմ օրան ճէնագէ տուվարարընը իճրա էտէրէք տաղըլտըար : Մաթիլտանըն եիւրէկի էսէֆլէ սօլտու վէ ազիղ տօստունուն վէՖաթը քէնտինէ չօք աճը վերտի . զերա պու զաթըն հէր ճիհէթլէ քէնտիսինէ Ֆայտէլի օլտուղընու էյի թանըմըչ իտի . անճագ հէր պիր շէյի Ալլահըն իրատէսինէ թէտիմ էթմիչ օրտուղընտան , քէնտի թէսէլի օլմասընը Աւլահըն էմրի սլէյէսինէ պըրագաւը :

ՍԱԹԻԼՏԱՆԸՆ զուլիպէօինտէն պիրազ ուղագտա , տաղարըն էն չեթին կէչիտէրի ի չինտէ գայեա վէ թիքէնէր իլէ չեվիւմիչ պիր մահալտա պինա օլունմուշ ճգնաւոր մաղարա սը իչինտէ Պէննօ իսմի իլէ թանրմը սալիհ պիր ճգնաւոր սագին օլմագտա իտի . վէ ճըգնաւոր մաղարասընըն արգաթարաֆընտատախի պիրտէ քիլիսէ վար իտի քի , չանկ գուլէսինին պաշնտա եարտըղը պիր խաչ օլուպ , աղաճլար արասընտան փարլամագտա իտի : Պու ճգնաւոր մաղարասընըն թաւանը պուղտայ սափը իլէ էօրթիւմիչ օլուպ , էօնիւնտէ տէ չիչէկ լը վէ մէյվէլը պիր պահճէսի օլտուղունտան , օրատա հասըլ օլան էնվաի չիչէկ վէ սարմաչըգլար տուվար վէ փէնճիրէլէրինի տօնաթմըչար իտի : Պահճէնին սաղ թարաֆընտա՝ գայեթ մէյվէտար իքի ատէթ աղաճլար գարչը գարչընա տիքիլ օլուպ՝ ալթլարընտա տէ օթտան եափըմը պիր իսկէմրի իլէ պիրտէ մատա վար իտի . պունլարըն թամ գարչընտա պիրտէ ճէսիմ պիր լէյլա աղաճը օլուպ , տալընտան պիր նէյ (եանիեա չաղը) ասըլը իտի : Աագըթ պահար օլտուղունտան թապիյէն օրթալըգ չիւմէնլէ տօնանմըլ իտի , չէօլէ քի՝ օրթալըգ եէ :

նի պիր հայեաթ ալըեօր զանն օլունուր իտի : Պիր սապահ շաֆաղըն օ աղիղ բըղը օլ մաղարանըն թաշ վէ աղաճլար իւղէրինէ եալըմագտա իքէն՝ քիլիսէ չանկը տախի վուրուլարագ ատէթի իւղէրէ , սապահ սուվա սը վագթը օլտուղունը հապեր վէրէր իտի . Պէննօ քէնտի մաղարասընտան չըգըպ քիլիսէյէ կիրէրէք տիղէրի իւղէրինէ կէլուպ տուվարընը սէօլէյիւպ , պատէհու պահճէյէ կիրէրէք տաղարըն թէսավուր օլունմաղ կէօստէրիլէրինէ կէօղ կէղտիրէրէք վէ Մապլինին եալաթտըգլէրինէ հէյրան օլարագ՝ նէյի էլինէ ալուպ պիր իլահի սէօլէտի , վէ կինէ եէրինէ աւարագ չըգտը մէքեանընա կիթտի :

Պու իճրասաթտան պիր քաչ տաքիքէ սօղրա՝ եագընտաքի գայեանըն պաշնտան պիր տէլիգանըլ չօպան իլէ կէլմէքուէ օլան պիր Պէյ կէօրիւնտիւ . էլպիսէլէրի գայեթ թէմիլ իտի ամմա՝ թաճ ու զըսը եօգ իտի , պաշնտա պիրտէ կիւղէլ թիւլէր իլէ տօնանմըլ շափգա կիլինմիչ իտի , պէլինէտէ գըլընճ գուշանմըլ օլմայիւպ , մըղըրաղընը եօլճու ասասըլ եէրինէ գուլանմագտա իտի :

“Լ՛ճապա Պապա Պէննօ տէտիլըլէրի ճըգնաւորըն վէթանը պո՞ւ մը տըր » տէյի Պէյ չօպանտան սիւալ էտէրէք , կէօղէրինի գարչըսընտա օլան կիւղէլ պինանըն իւղէրինէ տիգէրէք թաաճիւպ իլէ պագմագտա իտի : “ Պու նէ կիւղէլ եափըմըլ ճգնաւոր մաղարասըլ ար :

պիղիմ ճգնաւոր կերչէքաէն կիւղէլ պիր եեր սէչիպ իգամէթ էթմիշ տիր » տէյերէք, եազ լաշար, վէ.քէսէսինի չըգարույ գըլաւուղունա խիթապէն տէտի.քի, «Միւթէչէք.քիւրիւմսէն տէն, ես տէլիգանը, քի զիաաէ մուհապպէթ իլէ պանա գըլաւուղըդ էթտին. զահմէթինէ մուգապէլ շու ալթունու գապուլ էթ »: Միրի մումաիլէնին պէօյլէ ճէօմէրոտ տալրանմասը Այ տաղարընտան կէչէրէք կէճէյի պու չօ պանըն փէտէրի էվինտէ կէչիւրմիշ վէ միսա ֆիրլիկ մէսարիֆինէ պէտէլ աղա քէնտուսին տէն պիր շէյ ալմամըշ օլտուգլարընտան՝ իս տէտի քի պու վէսիլէ իլէ էօտէշաին :

Չօպան, «Նէ եափաէօրսուն էֆէնտիմ, պու կիպի ճիւղի պիր խըղմէթ իչին փարա մը գապուլ էտէյիմ, էօգ էօբ, պու օլմաեա ճագ իշ տիր » տէտի. վէ ալթունու Պէյին իւ գէրինէ աթար իսէաէ, մերգում հէնուղ ալ թուն կէօրմէմիշ օլտուղունտան՝ իւղէրինէ պա գարագ թաաճիւպ էտիւպ տէտի. «Նիս, պու նէ տիր քի՝ կէօրիւեօրում. սարը ագճէ. պէն զանն էտէրիտիմ քի, ֆագէթ գըրմըղը իլէ պէեաղ օլուրլար ագճէլէր » :

Պէյ տէտի քի, «Նընաշըլան սէն ֆագէթ կիւմիւշ վէ պագըր ագճէլէրի կէօրմիւշ վէ օն լարը թանրեօրսուն սալթ, պու ալթուն տուր :

—Նլթուն մը տըր պուեուրուեօրսունուղ էօյլէ իսէ միւսաատէ պուեուրունուղ քի, պիր տէֆա տահա կէօրէյիմ, պու ուֆաճըգ շէ

յի քի, օնա օ գատար բաղպէթ էտէյեօր լար, կերչի իամինի չօք իշլթմիշ իտիմ, անճագ իշտէ իւք տէֆա տըր քի քէնտիսինի կէօրիւեօրում. պէնիմ օնա տալիր օլան թասալուրում պաշիա իտի ամմա, թասալուր էթտիյիմ կի պի տէյիլ իմիշ, ալընըղ ալթունունուղը, օգա տար հէյրան օլունաճագ պիր շէյ տէյիլ տիր » տէտի պու թէվլէքէլի չօպան վէ թէքրար կէրի վէրտի :

Օ ալալը Պէյ նաֆիլէ եերտէ չալըշար քի՝ ալթունուն նէ օլտուղունու վէ օնուն գըլ մէթինի պու տէլիգանըյա աղնտթսըն. օ աղ նամատըգտան մաատէ, տէտի քի, պէն սէօղ լէրինէ գանամամ : ( ) զէման Պէյ տէտի, «Պէն ալ պու ալթունը, իստէրսէն պունուն իլէ էքի քէչի եաղութ էքի գօյուն սաթն՝ ա լապիլիրսին » :

—«Օ էվգ էտիյօրսըն, տէտի չօպան, պիր ատէմ տիվանէ օլմալը տըր քի, պու ուֆաճըգ սիքքէյէ մուգապիլ էքի քէչի վէրսին եագութ էքի գօյուն, պէնիմ զաննըմա կէօրէ, սէնին պու ալթունուն իլէ անճագ պիր չօպան տէյենէկի սաթըն ալընապիլիլի » :

«( ) զլում, տէտի պէյ, սէն էօյլէ զանն էտիյօրսըն ամմա, պու ալթունտան չօգճա էտիինէլէր քէնտի քէնտիլէրինի մութլու սայեարլար. զերս հէք պիր շէյ ալթուն իլէ սաթըն ալընապիլիլի » :

—«Նէ սէօյլէյի օրսունուղ տէտի տէլիգանը

եկեր պէջլէ իսէ , օ ալթունը պանա վերինիդ , զերա եադըն պիր դօմնումուդ վար , զալալը էսէֆինտէն քէֆսիզէնիւսրնէ ույգու ույուեսա պիլիեօր , նէ տէ թահամ եէյէ պիլիեօր . հէր տայիմ գալպի գրորք վէ միւքէտաէր կէօրիւնիեօր . պու ալթունու կէօթիւրիւսյ օնա վէրէյիմ . օնուն իլէ հայեաթ , ույգու , իշտահ վէ մէսերրէթ սաթըն ալըն » :

Տէտի Պէյ , « Օղում , պու տէտիքէրին շէյէր պընըր սաթըրըր զաթլար տէյիլ տիրէր . ալթուն իլէ սայիր կիւղէլ վէ իլազմիլէ շէսպար անձագ սաթըն ալապիլըսին » :

— « Հը » էթտի չօձուգ . « Պիղէր քէնտի միղէ լազմ օլան հէր պիր շէյէ մէկէր մալէք տէյիլմիդ , քի սաթըն ալալում . պիղիմ օլա , պահձէ , պաղ , տալար սիւրիւլէրի , վէ օրման պիղէ պօլ էքմէկ , էնվայի մէյվէ , զէպղէ , սիւտ , պալ , եուն , փանպուք , քէթէն վէ օտուն վերտիքէրի հալտէ՝ աղնամայեօրում քի ինսան պոււնարաան զիատէ տահա նէյէ իհթիեաձը օլապիլի » :

Պէյ պու չօձուղուն շու տիրայէթի իլէ հագը քէլամիլէրինի կէօրիւսյ էլիտերէք՝ թաաձիւսյ էտուս քէնտի քէնտիսինէ տէտի քի , « Ախ , պու նէ մութըլըլատէմտիր քի , պէշէքտէն գանահաթըր պիր էօմիւրէ ալըշարագ՝ աւըրմըրն զահմէթըլ հալարընտան պէ իսպէր . շու կէնձ չաղընտա տիւնեսանըն ֆագէթ թապիլի էյիլիլէրինի թանրեարագ , օնլարը իւ-

ղէթլէր . գանահաթը , սըհհէթի վէ զամիր րահաթըլըրն տէմէք իսթէյեօրում : Ան մութըլը ֆանիլէր , սիղ շէհրիլէրին եալան տօլան լէվաղմամթարըն պիրիսինի տէ պիլմէզսինիդ . վագաս ալթուն տէհիր տէնիլէն շէյ անձագ պու քէյիլլէրին զուլիպէլէրինտէ պուլունա պիլի . զերա պոււնլար շէհրիլէրին հէպատէթլէրինտէն ուզագ տուրարագ , նէ ԱԼԹՈՒՆԵԹանըրթլար , վէ նէ տէ օնու արայեօրլար » : Պատէհու չօպանսա տէօնէրէք տէտի . « Օլըում սէնին քէլամլարըն գայէթ ագըլանէ օլուսյ , սէն տախի չօգ պէյիւկ պիր ֆէյէսօֆսըն » :

Չօպան կիւձէնտի ամմա՝ ապա սէզտիրմէյերէք , սէվինձի եիւղ իլէ սօրտու քի , « Պանա վէրտիլիսիդ պու իսիմ , աձապա պէնիմ պիլմէտիլիմ պիր հայվան իսմիմի տիր . էկէր պանա թօգանըր պիր շէյ իսէ , իրիձա էտէրիմ՝ կէրի ալընը . զերա . . . . » :

« Աօգ , եօգ . միւստերիհ օլունուդ . օղում , տէտի Պէյ . ֆիքրիմ աղա սանա թօգանմագ տէյիլտիր . պու իսիմ սանա շէրրէֆ վէրիձի պիր իսիմտիր . տիյնէ նէ տէյօրում . սէն պէնի պու ձգնաւորուն մաղարասընա գըրաօղըսնման իլէ՝ պանա պէյիւկ պիր խըղմէթ էթմիլ օլտուն , վէ սէնին պու սէօհպէթլէրին պէնի զիատէսի իլէ քէյիլէթտի . պուլուն իլիւն պէն տախի իսթէտիլմ քի՝ սէնի մէմնուն էտէձէք պիր թալթիֆ էտէյիմ » :

— “ Զօգ էյի , տէտի չօսան , պէնի մէմ
նուն էթմէք իսթէրսէնիդ , պիր իլահի սէօյլէ-
յին , իլահի տիյնէմէքլիկ ալթունունուզտանտէ
օ վէրտիյինիդ իսիմտէն տէ չօգ զիատէ իգրամ
վէ թալթիֆ օյմուշ օլուր պանա ” :

“ Պր . քաչ իլահիէր պիլիբիմ , տէտի Պէյ ,
անձազ էիւրէկիմ գասէվէթ իլէ տօլու օլ-
տուղնտան , հիչ պիր շէյ օգուեամամ . եա
տօտում , սահիհտէն չօգ սէֆիլ վէ աճընա-
ձազ պիր առէմիմ ” :

— “ Պէօյլէ իսէ՝ եա պու ալթունլարըն նէյէ՞
եարատօր . քի , մատէմ . քի սիլ . քէնտիինիդի ծնուն
իլէ մութուլ էտէմէյեօրսունուզ . նիչին ծնա
թափընընթարընը . եօգ , եօգ , պէն սիզին ալ
թունլարընըտան չօգ զիատէ . քէնտի իլահիլէ-
րիմի սէվէրիմ . տայիմ իլահի օգուր վէ օ տէ-
րէճէ սէվէրիմ . քի , ծնտան տույտուղում սէֆա-
յի , սիզին պիր քէսէ տօլուսու ալթունլարը-
նըլա պիլէ ապա տէյիլմէմ ” :

Պէյ , պու եիկիտին տույիուլարընա հէյրան
գալարագ , քէնտի մէմնունիյէթիինի իպրաղը
իլէ պերապեր ծնա տէտի . քի , “ Պէն ճգնաուր
իլէ եալընըլ կէօրիւլմէք իսթէյեօրում . սէն
կիթ կէրիտէ իսլըմէթքեարըմ իլէ օթուր պա-
նա պէրլէմէքտէ օլ ” :

— “ Պէք էյի , տէտի չօճուգ . անձազ
պիզի զիյատէ պէրլէթտիլմէ , զիրա օլա պիլիբ
. քի , պէնիմ իլէ սիւրիւմին թահամիւլինի գա-
յիպ էտէճէք գատար կէճիլրիսին ” :

Ալթուր Պէյ չօսանաիզին վէրուպ , քէնտիսի
ճգնաուրուն մաղարատընա տօղու իլէրլէյերէք
գափուսընա վարուպ՝ չանկը չալտը : Պէննօ տէր-
հալ տիշարը չըգտը . քի , պաշը եուվարլագ ,
սագալը գայէթ գապա վէ ուզանըչ պիր ա-
տէմ իտի : Պէյ պունա եագլաշըպ՝ “ Վադ-
թընըլ մուպարէք օլտուն տէտի ” : Պէննօ ճէ-
վապ վէրտի . “ Ալլահ սէնի մուպարէքլէսին ,
եա իզլէթլի գարիպ . նէ՞ սէպէպ իլէ պէօյլէ
էրքէնճէ պու մաղարայա թէշըիֆէ բաղպէթ
պուեուրտունուզ . նէ՞ մինասիպէթլէր իլէ պէն
միւսին Պէննօ սանա պիր իսլըմէթ էտէ պիլիբիմ ” :

“ Փէտէր , տէտի Պէյ , սէֆալէթ պօյ-
եունտուրուղու պանա չօգ աղըր պամըշօլը .
էիւրէկիմ տէրտլէր իչինտէ էզիլիեօր . չօգ կէ-
ճէ աիբ . քի կէօլէրիմի ապա գափայիւպ ու-
յուեամամըլմտըր .) ալթընըլն ֆազիլէթլէրի
իլէ տուվանըլըն թէյսիլրլէրինի էշիթմիշ օլ-
տուղնտան , ֆիքրիմէ գօյաում . քի , զեարէթի-
նիզէ կէլիւպ՝ եարտըմընըլը ըիճայ էտէյիմ .
էկէր միւսաատէ պուեուրուր իսէնիդ , պիր . քաչ
կիւն պուրատա սէնին իլէ պիրլիկտէ էօմիւր կէ-
չիրէճէղիմ . իրիճա էտէրիմ , պու իլթիմատը
մը ըէտտ էթմէ . զիրա պէնիմ կիպի պէտպաղգ
ատէմ տայիմ թէսէլու պուլաճազ վասիթա-
լար արար ” :

“ Վանիս , էկէր պէօյլէ իսէ , տէտի Պէն
նօ . սէֆա կէլտին . հէր պիր սէֆիլ պէնիմ
գարընտաշըմ վէ եագուտէ վատըմտըր , սէն զա-

նրն էթքի, փէտէրին տիր էլինի սանա ուղատան, էվվէթ, ուղատորըմ էլիմի սանա, օ սէնի թէսէլ լն էթմէք արգըսու իլէ . Պէննօ էլինտէն կեկէնի տիրիլ էթմէյիս սէնի մէսրուր էյլէմէյէ չարըաճագ տրը : Պու հագիրհանէտէ պուլունանըն ճէմիսի տէ սէնին տիր . կէլ շու էլմա աղաճլարընըն կէօլէսի ալթընտա չարըլարըն իւզէրինտէ օթուր, զիրա եօրուլմուշ օլմալըսըն, վէ շիֆէսիլ տէ աճ վէ սուսուզսուն, պէնտէ կիտէր պիրազ եէյէճէք թէտարիգ էտէրիմ : Պուրատան էփէյիճէ ուզագ՝ պիր ճէսիմ չիֆթըլկտէն հէր պիր լէվազիմաթըմը ալ մագուայըմ . նասըլ քի տէտիմ, մաղտրամտա օլանլարըն հէփիտինի տէ գուլանա պիրըսին . պէն օ չիֆթըլէ կիտիպ, չափուճագ տէօնէր կէլըրիմ » :

Պունլարը սէօլէր իբէն, տօլայ կիպի պիր եէրտէն պիր թօիրագ պարտագ, իքի դա տէհ, պիրազ էքմէկ վէ պիր սէփէթ տէ մէյ վէ չըգարուպ սօֆրանըն իւզէրինէ գօյտու, վէ տէտի . « Իզգէթըլ Պէյիմ, իշտէ շիմուլըթ թէգմիլ վարիյէթիմ պունլար արը » :

— « Այս . ես՝ ազիլ փէտէր, տէտի Պէյ . շու տագիգէտէ օ տէրէճէ քէտէրըլիմ քի, եէյիս էլմէք սալա Ֆիքրիմտէն կէչմէղ » :

« Բէտէրլէնմէք ասլա իլազըմ տէյիլ տիր, տէտի Պապա Պէննօ . տայիմ տիւշիւնմէլըյիլ քի, քէտէր վէրիճի ֆէլաքէթէր տէ Ալանտան կէլըր : Պուսուր Պէյիմ, ալ շու գատէհի,

չարապ ինսանըն եիւրէկինի աչար վէ հայեաթ վէրիւր . Ալանըն իհասնլարընըր րէտտ էթմէ . սաղըղընըգա՝ սէվինճլի եիւրէկէր սաղ օլսունլար . Ալան սաֆրալու եիւրէկէրի տէ շազ էյլէսին քի, ծնրար տախի մութըլ օլալար : Կէթիր շու գատէհինի թօգա էտէլիմ » :

Պէյ եիւրէկինտէն պիր ան չէքէրէք, եաղըգ պաղըրուպ վէ տէօնիւպ Պէննօեա տէտի « Ալան սաֆրալու եիւրէկէրի թէսէլն պուլուրսուն . մէսրիւր էթսին վէ սէվինճլի եիւրէկէլըրի տէ պէնիմ տէրտլէրիմ կիպի տէրտլէրտէն էմին սագըսըն » :

Պապա Պէննօ Պէյին սէօհպէթինի քաթ էտէրէք, « Տէրտ տէտիյին, տէտի, զանն օլունտըղը գատար՝ ինսանա պէտպաղըլք տէյիլ տրը . Ալան սալն պիր փէտէր տիր . քէնաու միւրատը ալիյէսի տայիմ հագգանիյէթ տիր . նէ զէման քի պիգէ պէլա կէլմէքըլյէ միւսատէ իտէր իսէ, պիզի իալահ էթմէք վէ Ֆազիլէթ, իչինտէ գավիլէթտիրմէք իչիւն միւսատէ էթմիշ օլըր . պունտան մատա պիզիմ քէտէրլէրի միզ թապիյէթին էտիրտիյի բուզկեարըր կիպի կէչիճի շէյէր տիրէր . կիւնէշ տաիմա բըզ վէրմէղ . բուզկեար իլէ ֆուրթունալոր պուտիւնեա իչիւն Ալանտան վէրիլըր էյիլկէր տիր : Պու գատէհին իչինտէ փարաեան շարապըն իւզիւմիւ փիշուպ եէթիշմէք իչիւն կիւնէչ տէ իհթիեաճը վար, եաղմուրատա, օ նուն կիպի տէ մէսէրրէթ վէ քէտէր ինսան ի

չիւն լազըմը շէյէր տիրէր . սալիհ թա-
 պիյեթը վէ մէհրամէթըւ եիւկսէկ եիւրէկ-
 լէրէ ֆաղիւթին սույուլարընը օյեանտըմա-
 եա անձագ ծնարը իլազըմ տըրար : Ամա սու-
 նէ տիր քի կէօրիւեօրում . կէօղլէրինիլտէն
 եա՛ն մը ագըեօր . . . սիլին շու քէտէրլէրի-
 նիլը իղղէթլէրիմ . անձագ նասահաթ էտէ-
 րիմ քի , տէրտինիլ նէ տէրէճէ թահամմիւլ-
 սիլ իսէ տախի , եիւրէկինիլը փէք թու թուս
 մէրտէսինէ տաեանասընը . ֆուրթունա-
 նըն , եազմուրըն վէ կէօկ կիւրէմէքլիկ վա-
 գըթլարըն տայիմիւլ էվգաթ օլտուգլարընը
 քիմսէ կէօրմիւլ մի տիր . պիր աղ սօղըա պա-
 դարսըն քի կիւնէ չըգար վէ օրթալըգ այտըն
 լանըր . սէնին իչիւն տախի չօգ ալէ փարլագ
 վէ մէսըուրիյեթըւ կիւնլէր կէլէճէք տիր » :

Պէյ տէրունինտէն տէրին պիր ա՛հ չեգէ-
 րէք . « Լօգ , եօգ , վէ սալա » տէյիւս՝ գան
 եա՛ իլէ տօլու կէօղլէրինի կէօյէ տօլըու գալ-
 տըրտը :

« Ա՛հ իչիւն , եօգ եօգ տէօրսունուզ , Պէ-
 յիմ , տէտի Պէննօ . օ գատար գաթի ումնուօ օլ-
 մանըղըն սէպէպինէ տիր , նասըլ քի՛ կէօրիւեօր-
 սուն , պէն տախի էօմրիւմին իչինտէ չօգ ֆէլա-
 գէթլէր կէչիւրմիւլիմ . պիր արալըգ մէրա պիր
 ապէր իտիմ . չօգ մուհարէպէլերտէ պուլուն
 տում . պէօյիւկ մէմուրիյեթլէր վէ իսկէն
 ճէլէր չէգտիմ . օ կիպի տէ չօգ գալէլերտէ ի-
 գամէթ էթտիմ . էօմրիւն սէֆայէթինի տէ

Ֆէլագէթինի տէ կէօրտիւմ կէչիւրտիմ . զալմ
 պիր գուրշուն գօլումը փարափարա էտէ-
 րէք , արթըգ պէնի ապէրլէքտէն մահրում
 էթտի . օ կիւնտէն պէրու ֆիքիրէ կէլէն ֆէլա-
 գէթլէրին ճիւմլէտիտէ պալմա կէլտի իսէտէ ,
 պու կիւն Ալահըն պանա իհսան պուեուր-
 մուլ օլտուղու սաստէթլէրտէն զիտտէ , կէօն
 տէրտիյի ֆէլագէթ վէ քէտէրլէր իչիւն միւ-
 թէչէք քիւրիւմ : Իգպալ ու սաստէթ հէր պիր
 ճէֆալարը ինսանա ունութտուրուր , ամմա ֆէ-
 լագէթլէր պէնի թէքրարէն սալիհ հալմա նայ-
 իլ էթտիրտի . էն էվլէլ զանն էտէօրուտում
 քի , եիւրէկտէն պիր տահա կիւլէմէյէճէ-
 կիմ . տիւնեա իւղէրինտէ արթըգ պէնիմ ի-
 չիւն սէվլինձ վէ ըահաթըգ եօգտուր . փիւ-
 թիւն տիւնեա կէօղլւմտէն չըգմը իտի . կէլ-
 տիմ պու ետպանի տաղա չէգիլտիմ . վէ իշտէ
 պու թէհնա մաղարանըն իչինտէ , Ալահ
 ըահաթըղմը վէ եիւրէկիմին ֆէրահիյեթինի
 պանա իհսան պուեուրտու . շիւգիւրլէր օլտուն
 քէնտու իհսանընա . պու տիւնեատա՝ հէր պիր
 պէլանըն սօնու իսայր տըր . ինան սէօղլւմէ . ու-
 մնու էթ , պինիմ կիպի թէսէլլէ օլուրսըն » :

« Ինանմագ չօգ կիւլձ տիւր պանա , եա աղիլ
 Փէտէր , տէտի Պէյ . էվլէթ ինանամամ քի՛
 սէնին տէրալէրին պէնիմ տէրալէրիմ կիպի օլ-
 սունլար . իմտի պէն չէգտիյիմ սըգընթըարը
 վէ պէլարըր նագըլ էտէյիմ սանա , վէ սէն
 քէս սիճիլինի » :

“ Եւ յիլեթ Պէյիմ, տէրտէրինի նազըլ էթ պաննա վէ եիւրէկինի պիրազ րահաթլանտըր . պէն չօգ արզու իլէ տիյնէմէյէ հազըրըմ ” , տէտի Պապա Պէննօ :

Պէյ նազըլյէթինէ շէօյլէ պաշլատըր . “ Պէն չօգ-Աօշըն Լտէլպէր պէյիմ . Բիւննա տը չօգ-Աօշըն պիրիճիկ էվլատըր ” :

“ Եթ , պազըրտըր Պէննօ . սէն րահմէթըկ չօգ-Աօշի Պիյին էվլատը մը սըն , էօյլէ իսէ պին տէֆա սէֆա կէլտին . սէնին Փէտերին ասըլ զատէ վէ մէրա պիր Պէյ իտի . քէնտիսինի էյի թանըրըմ . չիւնքի ծնուն գօմանտասը ալթընտա չօգ իրզմէթ էթմիլիմ . Բէնտի գալէսի՝ Փատիչահարըն պաշընա գօնուլան թաճլար էմնպի՝ իհթիլչամը պիր թարղտա , իւճէ պիր տաղըն պաշընտա եափըմըլ տըր . էթրա Ֆընտա օլան արտղըլէրին ճիւմէսի , օրմանլար , տէրէլէր , թէփէլէր , վէլ հասըլ գալէնին պաշընտան ինսանըն կէօղէրի հէր նէ գատար եէր կէօրէ պիլեր իսէ , օրալարը հէփ քէնտի հիւքմի ալթընտա իտի : Բահմէթ օլտուն ճանընա . վալտէն , կէրչէքտէն սալիհ վէ մէհրա մէթըլ պիր գատըն իտի . սէնի տախի , եա էփէնտիզատէմ Լտէլպէր , չօգ տէֆա կէօրմիւլ շիմ ամմա , օ զէման ալթըր եաշընտա քիւ չիւկ վէ կիւզէլ պիր չօճուգ իտին . զանն էթմէմ քի , ասքէրին իչինտէ պէնի կէօրմիւլ օլտուղընը Ֆիգրինէ կէթըրէսին . անճադ պէնիմ չօգ էյի խաթըրըմ կէլըր քի , հէր պարսմուհարէպէտէն

սէօնտիւքտէն սօղըա , չօգ-Աօշի մէյտանընտա աթէշ թալիմի էթտիյիմիղտէ , փէտէրին սէնի պէօղէկէրիմիլըն արասընտա կէզտիրըր իտի . պիլ տախի չօգ սէվինճ սէտալարըր իլէ սէլամըր իտիք սէնի ” :

“ Եւ իսապպի , վազիթըր նանըլ տա կէչէր իմիշ . շիմտի թէգմիլ պիր ատէմ օլմուշըն : Լիս , շու իհթիւար հալըմտա պիլէ տույմադտա օլտուղըմ սէվինճի՝ սանա նազըլ ու պէյան էթմէյէ միւզթէտիր տէյիլիմ . պու նէ մութըլլուգ տըր պանա քի , մուհարէպէլէրտէ պիլզ սէրասքէրըկ էթմիւլ օլան էֆէնտիսին , օ մէն շուր ատէմին մախտումի թէնէղըլ իտուպ պանա կէլտին վէ պէնտէ ծնուն իլէ կէօրիւլէյիմ ” :

Լտէլպէր Պէյ , աղիմ մուհապպէթ իլէ ճգնաւորուն էլինի սըգարագ տէտի քի , “ Պէնի պունտան էլիլէ կէօրմիւլ օլտուղըմը տէր հաթըր էտէմէյեօրում . անճադ չօգ մէֆուլըմ քի , փէտէրիմին ճէնկ արգատաշարընտան պիրիսի իլէ՝ պու կիւն կէօրիւլմէյէ լայըգ օլտում : Պու իգպալը թէսատուֆ , պաշըմա կէլմիւլ օլան ֆէլադէթէրի սանա նազըլ ու պէյան էյլէմէկ իչիւն՝ պանա պիր նէվի ճէսարէթ տահա վէրտի . արթըգ նազըլ էթմէյէ պաշտեսըմ ” :

“ Փէտէրիմին վէ Վալիտէմին պիրտէն պիրէ վէֆաթըրը պէնի եէթիմ պըրագտըր իսէտէ , պիր աղ սօղըա չօճուգըլ գըլարընտան պէրու

փէտէրիմ իլէ սատրգ տօստ պուլունան ( )
 թօն տը Մբրման Պէյ, պէնի ալուպ քէնտի
 գալէսինէ կէօթիւրտիւ . գալէսի իսէ պէնիմ
 տօղմուշ օլտուղում գալէտէն պիր . քաչ կիւն
 լիւկ եօլ ուզագ իտի : ( ) րատա, պէնի պիր է
 յի թէրպիէ իտուպ պիւյիւ թաիւքտէն սօղ
 րա, պէնի թէօլէնինաա գըղը իլէ էվէրտի,
 տամատ էթտի . պիր գըղ քի Ֆաղլիէթի կիւ
 ղէվլիյինէ գարըչուպ կիւնէշ կիպի փարլամաք
 տա իտի, միւմքիւն տէյիլ տիր քի՝ օնուն էիւ
 րէկիւնին թէմիզիյինի, էհլըսղըղընը, տին
 տարըղընը, թաթլուլըղընը զաթընըղա նագը
 էտէ պիլէյիմ . էվէնտիքտէն սօղրա գալէմիզէ
 կէիւպ սաքին օլտուք . ղէվձէմ պաշատը քէնտի
 Ֆաղլիէթիւրի իգթիզասընձա ճիւմէտէնտէ սէ
 վիւմէյէ : Պր սէնէ սօղրա կիւղէլ պիր էվլատա
 մալիգ օլտուք . իսինէ Մտելինա չաղըրտըգ .
 պու էվլատ կիւնտէն կիւնէ պէօյիւ էէրէք՝ պաշ
 լատը կէօղլէրի պէնի թանըմաեա . մելաիքլերէ
 մախսուս օլան կիւլիւմէմէկ իլէ գօլարընը պա
 նա ուզատըր իտի : Պապա, Վալտէ սէօյ
 լէմէյէ միւգտէտիր օլուր օլմաղ, ափանսըղտան
 պիր մուհարէպէ տիր աշըլար, վէ մէձպուր
 օլտում քէնտիլէրինի թէրք էտիւպ՝ ձէնկէ կիթ
 մէյէ . գայէթ էսէֆ ու քէտէր իլէ պիրպիրի
 միւգտէն այրըտըգ . կէրչի չօձուք պիր շէյ տը
 նամաղ իտի ամմա, վալտէսինին, սիս օ սէվ
 կիւլու էհլիմ, պայրուպ գուձաղընա տիւշ
 տիւ Դ :

Պու արատա Պէյին կէօղլէրինտէն սէլ կիպի
 ագան գանըլ էաշարտան էանագըրը ըսլան
 տըղընտան, սէսինի քէսիպ մահրամասընը չը
 գարարագ կէօղլէնիւն էաշարընը սիլտի . վէ
 թէքրար նագըլէթիւնին թէլինի էլէ ալարագ
 տէտի « Մուհարէպէ պիզիւմ իշիւն սօն տէ
 րէձէ ուղուրըղ կիթտի . տիւշմանըն չօգլու
 ղու պիզի էէնտի . արթըք պաշատըրար
 մէմալքիմիզէ հիւձիւմ էթմէյէ . գալէլէ
 րիմիզի երգտըլար . շէհիւր վէ քէօլլէրիմիզի
 խարապ էտիսլ՝ վէ աթէշէ վէրիպ էագտըլար :
 Հէր կիւն պարըղըմըղ գարա խապէրէր էհլիւմ վէ
 էվլատըմտան տօլայի օլան րահաթսըղըղմը տէ
 րէձէսիզարթըրտըղըրընտան մէձպուր օլտում
 էավէրլէրիմտէն պիրինի ուխտաւոր քրեաֆէ
 թիւտէ թէպտիւ շօղ—Պօշա կէօնտէրմէյէ .
 թէնպիհ էթտիմ քէնտիսինէ քի, չափուք կիթ
 սին Ֆամիլէամը պուլուն վէ նէ հալտա օլ
 տուգըրընը աղնաեուպ պանա հապէր կէթիր
 սին : ( ) կիթտի, պէն իսէ էիւրէկ չարփընթըր
 իլէ օղրաշարագ պօշ էէրտէ ալտէթիւնէ պէք
 լէտիմ . կիւն վէ այլար կէչտի, էավէրիմ կէրի
 տէօնմէտի . ապա պիր խապէրինի ալամատըմ՝
 վէ հալէն տախի նէ օլտուղունու, նէրէտէ գալ
 տըղընը պիլմէմ : Մթթըք ֆէհիմ էտէ պիլիւ
 սին քի, նէ տէրէձէ րահաթսըղ օլտում, կիւն
 տիւղ ազչամա գատար տիւշմանըն գարըրըն
 տա աթէշին իշինտէ մուհարէպէ էտիւպ, կէ
 ձէյի տէ էսէֆ տէյրասընտա չալգանա չալ

գանա ուշգուսուղ կէշիրիր խոիմ :

“Սուհարէպէ խիթամ պուրոու , գալէմէ աստէթ էթաիմ . անճագ նէ կէօրէյիմ . ու գագտան պագտըմ քի , գալէնին հիսարըարը եարըսընա գատար երգըմը . տիւշման հիւ ճիւմ էյէտիյինտէ գալէնին չօգ եերինի վէ էթրաֆընտա օլան քէօյլէրի եագմըլար . զաւալը քէօյլէլէրի՝ էվլէրին վերանէլէրինտէ պիրէր զուլիպէտէ օթուրմուշ պուրոււմ . պէնի կէօրտիւքլէրի կիպի , քէտէրլն պիր սէս չըգարարագ գարշու չըգտըլար . օնպարտան սօրուպ աղնատըմ քի , էհլիմ վէ էվլատըմ վէֆաթ էթմիշլէր տիր : Պաղիլէթքեար վէ սատըգանէ էհլիմ տլւշմանա թէսլիմ օլմագ խտէմէտիյինտէն , կէճէլէյին գալէնին տուվարը ալթընտաքի չայտան կէշիւպ գաչմագ խսթէյիւպ , էվլատը իլէ պերապէր խային սուեա դուրպան կիթմիշ տիր . էրթէսի կիւնիւ գայըգլարը տէվըիլիշ , էլպիսէսինտէն պագիսի սաղար աբասընտա իլեշմիշ գալմը կէօրմիւշլէր :

“Մթըմա պինիպ գալէմին իչէրիսինէ կիրտիյիմտէ , էիւրէկիմ փարա փարչա օլտու . էիւղիւմ տէն աշտղըսէլ կիպի աճը կէօղեաշլարը ագմագտա խոի , պէլ խսուսուս օ խարասպարը կէօղտէն կէշիրտիկիմ տէ չօճու գլուղու մուէն փարլագ վէ էվլիլիյիմին թաթը կիւնլէրինի օրատա կէշիրիւպ , էհլիմ վէ էվլատըմ իլէ օրատա օթուրտուղու մտա քէնտիւմի տիւնեաննն էն մութըուսուէնը զանն էտէյօր խոիմ : Հէյ վախ

պու տիւնեատա մութըուլուգ էօգ իմիշ . իշտէ պու խարասպար օնա խպաթ տըր՝ տէր խոիմ : թէքմիլ կէճէյի եերինտէն օյնամը պիր տիրէյին իւղէրինտէ օթուրմա իլէ կէշիրտիմ . աղամտան էօրուլան պաչըմը ալէֆլէրտէն սիմ սիեա՛ օլմուշ պիր տուվարա տաեատըմ . գան չանաղընա տէօնմիւշ կէօղլէրիմ նաֆիլէ եերտէ ուշու արամագտա խոիլէր . նէրէտէ տիր օ թաթըու ուշու . պէլքի պին տէֆա պաչըմը գալտըրըպ սիեա՛ պուլութլար իլէ գասպանմը կէօյէ տօղրու պագտըմ . ճֆ օ թուրտուղըմ եէր՝ պիր զէման ֆաթիլէամա մագսուս խաս քիւշիւկ պիր օտա խոի քի . գըչըն ուղան վէ սօվուգ կէճէլէրտէ՝ թէպէնինտամ իլէ տիղ տիղէ աթաշըն եանընտա օթուրարագ տօտլարըմըլ իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշուր խոիք :

“Պէն պու կէչմիշ հալըն թաթըու դիրինի հաթըմա կէթիրտիղիմտէ պիր սըգը եաղմուր եաղմագտա խոի , հէմէն ըիւղիկարըլար խարասպ օլմուշ օլան տուվարըլարն արասընա կիրիւպ տէհշէթըու սէտալար չըգարըրըլար խոի . փիւթիւն գալէնին իչինտէ հալատան հըֆս օլու նաճագ պիր մահհէլ գալմամըլ խոի . . . Միս . . . գալէյի միւճէտտէտէն եափտըրտըլըմ միտիլի քէօյլէլէրիմին էվլէրինի տէ թէգմիլէն եափտըրտըմ խտէտէ , հայիֆ քի կէօյնիւմիւ պիր տահա եափամատըմ . մութըուլուղու մէ օմիւմին րահաթըրը օ կիւնտէն պերու թէգմիլէն

գայիս օլուս կիթտի, վէ կերու տէրնէճէյննէ տէ ասլա ումուտում եօզ տըր »:

Պէյ տահա նագլիյէթինի թէգմիլ էթմէ միշ իբէն, Պէննօ «Պանա սէօյլէ, եիւզիւնտէ կէօրիւլէն տաղըն եարասը նէրէտէն տիր, վէ նէ սէպէպաէն օլտու » տէտի :

Ատէլպէր ճէվաս կիթտի .քի, « Պու տազ, գայէթ էսէֆլի պիր վուգուսթըն զիբրինի կէթիրիր . օրտու մուզտա, քէնտու խարէզիւ թապիէթի, զէնկին օլմագլըգ իչիւն Ֆէվ.քէլ ատէ ալսագլըգլար գուլանմասը քիմսէտէն սէ վիլմէքլիքտէն .քէնտիւսինի մահրում գըլմը՝ պիր միրալայըմըգ վար իտի . պիր ագշամ պիր .քաչ զապիթլէր իլէ պիրլէշիւս, օ կիւնիւ գաղանմիշ օլտուղումըգ Ֆութուսթըն իւզէրինէ սէվի նէրէք շարաս իչէր իբէն, մումաիլէհ խային .քի, իսմի Սըթէն իտի, խաստէն լագըրտըրնը փարմաղըմտուս օլան նիքեան եիւզիւլիմին իւզէրինէ կէթիրտի, օ եիւզիւկիւ .քի, կէճէ կիւնտիզ ասլա փարմաղըմտան չըգարմաղ իտիմ: Սըթէն սէօյլէտի .քի, ասլա տուեուլմասեարագ եիկիրմի տէօրթ սահաթ իչինտէ փարմաղըմտան ալա պիլըր . պէն ասլա ինանամատըղմտան պէս թութտուգ, ինանամատըղմը էրթէտի տասպահ իճրա օլմուշ պիթմիշ կէօրտիւմ:

« Աղըլմաղ իսէմ, Սըթէն գատէհիմէ ուեուլտուրըճը պիր իլաճ գօյարագ պէնի ուեուլթմուշ վէ եիւզիւկիմի փարմաղըմտան ալմիշ տըր . տասպահտան օյեանտըմ պագտըմ .քի,

եիւզիւկ եօզ . տէր հալ պէսի կէօթիւրիւս պէրտիմ. վէ եիւզիւկիմի խատէտիմ իսէ, Սըթէն, հագսըգ վէ նիդաճը պիր ատէմ օլտուղըն տան, օ տախի պէսին իչինտէ տիր տէյիւսը թէլ պիսիկ էտէրէք, կէրու վէրմէկ խատէմէտի :

« Վէվիւլլու զէվճէմ թէօլէնինտանըն մուհապպէթի զիբրի, պէնիմ իչիւն չօգ բահա սըգ օլտուղընտան, գօլայըգ իլէ էլտէն չըգարմագ իսթէմէտիյիմաէն, եիւզիւլի ալմասա չալըշտըմ վէ նիդալաշտըմ, էօթէ պէրու տէր իբէն պէյիմիլտէ պիր գապիկա տըր ալըլտը . Սըթէն եիւզիւմէ պիր խանչէր սափլաեարագ պէնի եէրէ սէրտի . տահա եարամ սաղալմա տան քէնտիսի պըրագտը գաչտը . մուսիլիսէրէն տույտում .քի, օ խային վէ թամահի նա մուսսըգ տիւշման զապիթլէրին պիրիսինտէն բըլվաթ եէյնէրէք եիւզիւլիւմիւլ չալըպօնավէրմէյէ սէօլ վէրմիշ . անճագ հալէ ալմասեամա տըմ .քի, նէ սէպէպ իլէ եասանճի պիր ա տէմ պիր չօգ փարա սարֆ էտէրէք, պէնտէն մատէ հիչ պիր քիմսէնին ինտինտէ իհթիպաըր օլմասեան պիր եիւզիւկի էլտէ էյէսին »:

Ատէլպէր, նագլիէթինի պու վէճճ իլէ պիթիրիւսը կէօլէրինիէթրաֆա կէզաիրտիյինտէ, ճիւնաւորուն մաղարասընըն գափու սու էօնիւն տէքի աղաճտան ասըլը օլան նէյի կէօրտիւ . «Վէ տէ պիր չալըլ .քի, տէտի, թէօլէնինտանըն զիւրինի պանա թէքրարար . օ պու չալըլ չօգ սէվէր իտի, վէ հայրան օլուսուր թարղտա չա-

ար խախ . թաթըւ սէտոտընը տէ օնա ուշաու
 րարագ , իշիտէնին եիւրէկինի . քէնտիսինէ ճէլլ
 էթաիբիբ իտի : Պու կիւն օլմուշ կիպի խաթ
 րըմտա տըր . էվլէնմէզտէն էվվէլ , պիր սա
 պահ , քէնտիսին սէվտիյի իւչ նէվլ շիչէկտէն
 կիւղէլ պիր աէմէտ էտէրէք , կէօթիւրտիւմ
 . քէնտիսինէ թագտիմ էթաիմ . ագչամ իւս
 տիւ մուհապպէթըւ պիր կիւլիւշ իլէ պանա
 աէտի . քի , « Պապ Ատէլպէր , պու սապահ վէր
 աիյին շիչէկէրի կէօկսիւմին իւղէրինէ գօ
 մուշ իտիմ , սօլմուշար . կէլ պէն սանա պիր
 թութամ վէրէյիմ քի , եիւրէկինտէ ապա
 սօլմասըն » : Պուսուէն իւղէրինէ սէվտիյի օ իւչ
 շիչէկին իւղէրինէ թէլէֆ էթմիշ օլտուղու շու
 էզպէրիմ օրան պէյիթիլի սէօլէտի » :

Պէննօ , « Իկեր իտտեր իսէն օգուեուներդ .
 պէն տէ գէմալը իշտահ իլէ նէյ իլէ սանա
 եարտըմ էտէրիմ » տէտի , վէ չօգ իլթիմաա
 էթաի :

Ատէլպէր , ճգնաւորուն խաթրընտան կէ
 չէմէյիւպ օգուամաեա պաշլատըղընտա , Պէննօ
 տախի նէյի չալտը :

Տաղտա պիթէն շիչէկէրտէն ,
 քի Հապ տըր հէֆ եարատան .
 իւչ շիչէկ վար գայէթ աղիդ ,
 քի էհլի ըրդ տըրլար , սէվէրիդ .
 Քըղար օնտան թաճ էօրսիւնլէր ,
 Պաշլտըրնա կէյիւնսինլէր .

Պէն փէշկէշ էթմէ իտտեր իսէմ .
 Պու իւչ շիչէկտէն սուէնարըմ :
 Սալիհլիյէ թաթըւ նըշան ,
 Պէազ շիչէկ օլմուշ հէման .
 Բապպըն իհասանընը կէօստէրմէյէ ,
 Գօգուսու քաֆի տիր գայէ .
 Եէշիլ Եէշիլ եափրաղլարտան ,
 Եէնի չըգան գոնճալարտան ,
 Թագաիմ էտէր կիւղէլ գուրպան ,
 Մագպուլ օլտուն եարատանտան :

Պաղկէթըւ ճգնաւոր պու պէյիթաէն գայ
 էթ մէմուէն օլուպ , Ատէլպէրէ իրիճա էթաի
 քի օ կէճէյի քէնտու մաղարասընտա կէչիր
 սին . « Լարըն , տէտի , պէն սանա գըլալուզ
 րուք էտէրիմ . սէնի իտտէտիյին Եէրէ գատար
 կէօթիւրիւրիւմ » : Պէյ պու իլթիմասընը գա
 պուլ էտէրէք , պէրապէր կէթիրմիշ օլտուղու
 տէլիգանղու չօպանա իղին վէրիւպ Եէրինէ
 կէօնտէրտի :

ԵԵՏԻՆՃԻ ՊԱՊ

20ՊԱՆ ԳԸԶ ՃԸՂԱԶ

ՅԱՎՈՐՈՒՆ վէֆաթընտան սօլտա , պէտ
 պաղդ Մաթիլտանըն կէչինմէք մինատպէթըրի
 կիւն կիւնէ քէնտիլէրինի տիւչիւնմէյէ պը

րագտորար, զերա օ սատրք ինթիար պու մեհ
 րամէթէ շահան տուլ գարընըն գօլայ վէ
 ֆայտէսի չօգ՝ տիքիլէճէկ խայլի իշէր պուլ
 մանա չալըուպ, վէ ճիվարտա օլան խալգըն չօ
 ղու ծնուն սինինէ վէ պուլունուչընա մէպնի՝
 քէնտիսինէ մէհրամէթ վէ հիւրմէթ էտիւպ
 պօշ պրագմաղար իտի. պու ճիհէթլէ պա
 ղի տէֆա հանըմըն օ գատար չօգ տիքիլի օ
 լուր իտի քի, փէք չօգ կէճէ ուղուն վագիտ ույ
 քուսըգ գալարագ տիքիշ տիքմէյէ մէճպուր
 օլուր իտի: Պունտան մաստէ ճիվարտա պու
 լունան մէհրամէթլու հանըմըն պու ֆէտա
 լքեար ինթիւարըն իճիրասընա մէպնի՝ քէնտի
 լէրինի պիր չօգ նաֆաքա կէօնտէրիլէր իտի:
 Յակօր վէֆաթ էթտիքտէն սօղրա պու նա
 ֆաքալարըն ճիւմլէսինտէն տէ մահրումէ
 գալորար. արթըք կէրէք իշ վէ կէրէքի հասն՝
 պիր շէյ պուլամաղ օլտուգլարընտան՝ եիւզ
 իւտիւնէ գալորար:

Հէր ճիհէթտէն զարուրիյէթտէ օլուպ,
 Մաթիլտանըն գասէվէթի արթարագ սահէ
 թի պէտէնի արթըք թահամիւլ էտէմէզ օ
 լուպ, օ տէրէճէ պօղուլու քի, ասասըզ եիւ
 րիւյէմէզ օլտու. նիհայէթ փիւթիւն գուվիլէթ
 տէն տիւշիւպ՝ պիր քաչ հաֆտա իաստա
 եաթտը: Պիրտէն՝ պիրէ պաղի եէրլէրտէն պիր
 քաչ ուֆաճըգ եարտըմըն եէթիշիւպ, պիրազ
 կէօղլէրինի աչտըգլարընտան, եաթաղընտան
 գալգուպ եաս րուպալարընը կէյնտի, սիեահ

պիր թիւլէ պիւրիւնիւպ, պիր տէյնէկէ տա
 եանարագ ղուլպէտէն տիշարընա չըգըպ՝
 չիմէլի պիր եէրատ օթուրուպ տիքիշ սէլէ
 սինի տէ եանընա պտը, վէ « Լա Սապպիմո՞.
 տէյիպ, սիեահ էօրթիւսինի գալորուպ եաշի
 լէ տօլմուչ կէօղլէրինի էթրաֆա կէզտիրտի.
 « Եէ գատար վագիթ օլտու քի՝ պու եէշիլ ա
 ղաճլարըն եափրագլարընը անճագ ղուլպէմին
 կիւշիւճէք փէնճիքէրինտէն կէօրիւեօր ի
 տիմ, մահուտ եաթաղըմըն իշինտէ կէշիրտի
 յիմ շու ուղուն հաֆտալարը նէ ղահմէթլու
 կէօրտիւմ. պու կիւն նէ գատար մութլուեում
 քի, շու սաղ վէ սէրին հապայի գօգլամանա
 նաիլ օլտում: Շիւքիւրլէր օլտուն սանա, եա
 Սապ, քի էօմիլմիւ թէքրար պանա վէր
 մէյէ ինայէթ էթտին իստէ. տուեուեօրըմ
 քի, տահա չօգ ղափիմ. . . :

Տիքիլինի էլէ ալտրագ իշլէմէք իստէտի ի
 սէտէ, պագտըքի տիքէճէք գուվիլէթի եօգ,
 եիւրէկինտէն տէհէթլու պիր օֆ չէգէրէք՝
 տէտի. « Միւնքիւնտիլ տիր, էտէմէմ. կէօզ
 լէրիմ չաթալ կէօրիւեօր. էլլէրիմ թիթրէյէօր.
 պիր իյնէի սապրեանճագ գուտրէթիմ գալմամը.
 օլանճամըղը տիւնքի կիւն եէտիք թիւքէթ
 տիք. շու սահաթտա էկէր պիր փարչա էքմէք
 եէյնէճէք օլուրսամ. շիւփէսիզ գուվիլէթլէնիւ
 տիմ: Պիր տէֆա տահա իշինի էլէ ալտը ի
 սէտէ, էլլէրի թիթրէտիյնտէն եէրէ տիւշ
 տիւ. թէքրար օֆ չէգէրէք. « Միւնքիւնտիւ

տիր, եւ՛ Վլաճրմ. եւ պէն նե՛ եւափաճայրմ.
 պու հալիէ պէն վէ դրլում նաւր եւաշամաղը
 յըզ. շու գրր վէ եւապանի եէրտէ աճըմըզանն
 էօրէճէքմիլիզ. եւ՛ Մապպիմ Վլաճ ” պողըր
 տը աճը պիր սէս իլէ : “ Վճապա պիղի ու
 նու թտուն մը . արթըք պիղի գայրմանեա
 ճաքմըսն . ան , պարէ թէսելի ու մուտլարըն
 տան օլուն պիղիքի մահրում պրըազ մա . . . ” :
 Պունկարը սէջլէի թէքրարէն օթուրտու վէ
 պաշնը էլինէ տանտարազ սէլ կիպի կէօզ
 եաշը տէօքմէյէ պաշատը . “ Քէֆիզ . հայիֆ ,
 ճանրմ թէնտէն տիւշմիւշ կիպի պիր հալտա
 իմ . թահամիւլ օլունմազ պիր աղըրըգ եիւրէ
 կիմի էլիյեօր ” տէտի :

Պու արատա Վգնէս էլինտէ պիր քիչիւկ
 սէփէթ՝ սէյիրտէրէք կէլտի վալիտէսինն եւ
 նընա վէ տէտի քի . “ Հայիֆ , եւ՛ սէֆիլ վա
 լտէմ . սէփէթիմ պօշ տէօնիւ եօրում . չօգ գա
 փուլար վուրարազ նաֆիլէ եէրտէ սատագա իւ
 տէտիմ . պանա պիր փարչա գուրու էքմէկ տախի
 վէրէն օլմատը . օ ալիզ իհթիար Յակոբ էօ
 լէլտէն պէրու օնուն հաթրընը արանան ա
 տէմէր՝ շիմտի չօգ թէպտիլ օլմուշար տրր .
 պու տաղլարըն իչնտէ հէփիմիզ տախի մէօհ
 թաճըզ . քէնտու քէնտու միղի իտարէ էտէ
 մէյեօրըզ , տէյերէք ճէվապ վիլիյօրլար : կե
 րու կէլըր իքէն , եօլտա պիր քաչ տանէ եւապան
 էլմաղը պուլտում . պունտան մաատէ պիր շէյ
 կէթիլմէտիմ . հէյ վան , պու պիր գաչ էլմա

պիղէ նե՛ քիֆայէ էտէճէք տիր ” :

Վալիտէսի ճէվապ էթտի քի , զարարը
 եօգ տրր . պունկարը տէ պունմարը օլա
 իտին , նե՛ եւափաճապ իտիք . Մապպիսին իհսանը՝
 հէր նէ գատար տա ազ օլա , կինէ քէնտիսի
 նէ թէշէքքիւր էթմէլիլիզ ” :

Վգնէս վալիտէսինն էիւղիւնէ պապտըղն
 տա , Ֆարգընա վարտը քի աղամատան կէօլէ
 րի շիշիշ իտիլէր . վալիտէսինի էօփէրէք տէտի .
 “ կինէ աղամըջտըն . գայրու աղամա . աղա
 տըղնը կէօրաիւքճէզ չօգ աճընը եօրմ . ան ,
 աման իրիճա էտէրիմ պիր տահա աղամա ” :

“ Վմին օլ , եւ՛ էվատըմ , աղամամ . վէ իշ
 տէ կէօրիւ եօրսըն քի , կիւլէ եօրմ ” տէտի
 վալիտէսի :

Չօճուգ տէօնիւ պ տէտի . “ Վվէթ կիւլէօր
 սուն , Ֆապաթ էիւրէկտէն կիւլմէյեօրսուն ” : Վի
 եւ՛ Մոյ , նասրլտէ սօլմուշ վէ սարարմշտրը , գօր
 գու եօրմ քի եէնիտէն քէֆիզ օլմասըն . “ Վ ա
 լտէմ , օգատար քէտէր էթմէ . էտէրիսէն՝ պէն
 տէ աճընարազ քէֆիզ օլուրմ . զերա ոլէն
 սէնին պու հալընը կէօրաիւքճէզ՝ եանըր թու
 թուշու եօրում ” :

“ Քէտէր էթմէ , եւ՛ էվատըմ . իշտէ կէ
 թիրտիկին էլմալարըն պիր քաչ թանէսի
 նի եէտիմ . պիրազ գուվիլէթ արըմ . գալանը
 տէ ալ սէն եէ գըղմ ” տէտի Մաթիլտա :

Վգնէս . “ Օֆ , խայիր , վալիտէմ . պէն պիր
 գանէսինի պիլէ եէմէմ . ճիւմէսինի տէ սէն

եւ մէլիսին . զերա պէն ուճ օլմաարգտան մա-
ատէ , օ գատար տէ քէտերլիսիմ քի հիչ պիր
չէյ եէյեմէմ : տէտի :

Չօճուղն պու սէօղլանտէն Մաթիլտանըն
եիւրէկի գայէթ օյնաեարագ , գըղընը գու-
ճագլայիպ սէվլինճ իլէ սըգտը . պատէհու զնա
էմր էթտի քի , կիթսին զուլիպէտէ օլան
եղպիսէ վէ սայիր հէր նէ քի վարըսա՝ ճիւմլէ
սինի կէթիրսին : Աքնէսի պու իըղմէթէ թա-
լին էթմէտէն պիրինճի մահսէտի՝ պիր քաչ
տաքիքէ քէնտիւսինտէն արալայըպ աղլամասը
նը կէօստերմէմէք իտի , զերա աղլամամագ
միւմքիւնսիզ իտի : Չափուք կիթտիսի պիրլէ
Մաթիլտա « Այս տէտի . նէ տէրէճէ պէտպաղ-
գըմ . նէ վագըթա գատար պու գըլճըղաղը սէ-
ֆալէթտէ կէօրէճէյիմ , օֆ , չօգ չէթին տիր
էքմէկ տիրէմէրլիյէ մէճպուր օլմագ , վէ զիւ-
տէ չէթին տիր տիրէնիպ՝ պիր շէյ աղլամամագ
... : Պէն պու մէքեանը թէրք էտէրէք , էվ-
լատըմ իլէ պէրապէր կիտիւպ պուլնտան զիւ-
տէ շէնլէրլի վէ միսաֆիրփէրվէր պիր մա-
հալ արամաղըյըմ , շէօլէ պիր մահալքի , տիւշ
մանտան տէ պիր ֆէսֆէսէմ օլմասըն . եւ մէհ-
րամէթըլ թանղըրմ . սէն պէնիմ մուհաֆըղըմ
օլ , վէ պէնի զնարըն էլինտէն գուրթար » :

Աքնէս կէճիգմէյիւպ վալիտէսինին հանը
նա տէօնտիւ . պիր էլինտէ եօլճուրլէ պոհ-
ճալարընը , տիկէր էլինէ տէ նէյի թուլմը
կէլտիինտէ վալիտէսի տէտի քի . « Այլ սէվ

կիւլլիւ գըղմ . պուրալարը տըրթըք թէրք է-
տէրլիմ . զերա պուլնտան զիյատէ պուրաճըգտա
գալաճագ օլուր իսէք , զաննըմ աճըգտան
էօլէճէյիզ տիր , անճագ եօլա չըգմագտան էվ-
վէլ իլաղըմ սըր քի Ալահա նիյազ էտէրէք ,
եէօրիւմէյէ գուվլէթ վէ քէնտի գըլալուգ
լըղընը տիլէյէլիմ » :

( ) անտէ էվլաա ու վալիտէ , տիզ իւս-
տիւնէ կէլէրէք շու տուվալի օգուաուրար .
« Հէր պիր շէյէ գատիր Ալահ . էյի վէ մէհ-
րամէթըլ Փէտէր . միւթէչէքքիւրիզ քի , սէն
եարաթտըղըն պու էօլէսիւրզ տիւնեանըն ի-
չինտէն պիր քէօլէ տէ պիղէ իհասն էտէրէք ,
պիղի հէր պիր շէյտէն մահրում գըլմատըն :
Լուլթ էյլէ , եւ Մապ . թէքրար պիղի մուհա-
ֆաղա պույուր . ատըմարըրը միսաֆիրփէր-
վէր պիր մահալէ տօղուլթ . գարըմըգա մէր-
համէթըլ ատէմլէր չըգար , վէ պիղի տիւշ-
մանըմըգտան խէլաս էյլէ » :

Պու նիյազտան սօլըա , Մաթիլտա էվլա-
տընըն էլինտէն թուլթարագ այեաղա գալա-
տը կիթմէյէ իսէտէ , իքի ատըմ ալըր ալ-
մագ պիր մէթին գայանըն իւղէրինէ տիւլիւպ
գալըր : Աքնէս պու հաղը կէօրաիւյի պիրլէ ,
ու մուտարըլըք էսէրի սայըլլան աճը պիր ֆիւ-
ղան չըգարուպ . « Աման վալիտէճիյիմ , վալի-
տէճիյիմ » պաղըրչտը , վէ էօլմէ տէյի եալ-
վարմասեա պաչլատը :

Մաթիլտա պիր արա կէօղլէրինի աչըպ պիր

աղ ագլը պաշնա կէլիշ կիպի կէօրիւնտիւ իւ սէտէ , Ֆէլսաֆէթինին գըրբէթի կէնիշէ պիր կէօղ եաշը տէօրտիւրտիւ քէնտիւսինէ . աղ լուեարագ “ Լաղըդ ” պաղըրըր իտի : “ Տահա պու կիւն կիպի , քէնտի քէնտիմի գուվիլէթ տէն տիւշմիւշ վէ ումուտուղ կէօրմէմիշ իտիմ ” . տէր իտի : “ Լգնէսիմ , սէվկիւլիւ Լգնէսիմ , սէնտէ պէնիմ իլէ տուվա էյլէ Լէ լահա քի , ծնուն թագտիրի իւղէրինէ օլան ումուտուման պու թէհլիքէտէն սօլայի վաղ կէշմէյէյիմ ” :

Մաթիլտանըն կէօղէրի թէքրար գանըր եաշար իլէ սօլարագ , պունտան զիյատէ պիր շէյ սէօլէյէմէյիպ եօրուլմուշ պաշընը . քուեա եա եասլաուարագ , թէքրարէն պայրմագ իւղէրինէ օլտուղընը Լգնէս կէօրիւնէ , եանընա սէյիրտիպ գուճագլատը վէ Ֆիղանլար էտէրէք տէտի քի . “ Լճապս պուրատա ասլա պիղէ եարտըմ էտէն եօք մը տըր , եա Բապպիմ Լլահ , սէն պիղիմ եարտըմըգա եէթիշ ” :

Օլաւալը գըղճըղաղ , տէր հալ տիղ իւղէրինէ կէլիւպ , էլէրի իլէ պագըշընը սէմանա սօղըու գալտըրըպ , վալիտէսի իլիւն սըտգըր փիւթիւն տուվա էտէրիքէն , անսըղէն ուղագտան թաթլու պիր սէս իլիթտի , քի շու սէօղէրտէն իպարէթ իտի :

“ Մէօլէ նէ տիր , պու քէտէրին , Պէնղինպէթին սօլուըլուղու .

Տէյիլմի քի սիլէր Բապպի , քէնտի գուլն կէօղ եաշընը ” :

Լգնէս պու պէյիթէ հէյրան օլարագ , եա վաշճաճըգ վալիտէսինէ տէտի քի , “ Իշիտի եօրմուսուն վալիտէմ . տիյնէ , պագ , նէ կիւղէլ տիր շու պէյիթին քէլամլարը ” :

– “ Լվիլէթ , տէտի Մաթիլտա . զանն էտէրսին քի , պու թէսէլիլի քէլամլար պիղլէրէ գուվիլէթ վէրմէք իլիւն սէմատան էնիեօր ” :

Մէտա կիթտիգճէղ եագլաշարագ պէյիթ տէվամ օլունմագտա իտի :

“ Շու չիչէկէրի եարատան , Նէ կիւղէլ տէ քարպի վէրմիշ . կիւնէշ ծնլարը եագտըղընտա , թէքրար քարպի տիրիլթտիրի ” :

“ Հավատա կիտիպ կէլմէքտէ օլան , գուշար սիւրիւսիւնէ պագ . Նէ կիւղէլ սէնալար օգուրլար , էէրի վէ կէօյի եարատան ” :

“ Լվիլէթ , տէտի Լգնէս , Փէտէր Լլահ քի , օ ուֆտաճըգ գուշարըն պիլէ իհթիաճըրընը կէօրիւր վէ թէգմիլէն գայըրըր ծնլարը , պիղի ծնլարտան չօգ զիյատէ սէվմէքտէ օլտուղընտան . պիղի հայ հայ , գայըրըր , պէօլէ տէյիլ մի , վալիտէ ” :

— “ Հելպէթ օնա նէ շիւփհէ՛, սէվկիւլլիւ
գըզըմ ”. տէտի Մաթիլտա . “ Պուշարըն եէյ-
եէճէյնի տիւշիւնիւ պ վէրէն , պիզիմ տէ եէյ-
եէճէյնիմիզի իհասան էտէր , վէ ասլա պիզի եիւզ-
տէն պըրագմազ ” :

Պէյիթին սէսի տահա զիյատէ եազլաշոր .
պու զէվալլար պէյիթին զերտէ պէյան փար-
չասընը դայէթ աղնաշըրը թարզտա իշիթ-
աիլէր :

“ Լըթըզ աղամա տէրոինի ,
Ումուտունը Ալլահա վէր .
Օ սէնի չօգ խօշ դայըրը ,
Ասլա ունու թմազ օ սէնի ” :

“ Փէք սահիհ տիր , վալիտէմ ” . պազըրտը
Լգնէս , վէ թալաշ իլէ էլ չարփարագ վէ սէ-
վինէրէք . “ Թըրիզը պէնիմ սէօղէրիմի սէօլէ-
եօր . սէվկիւլլիւ վալիտէմ իշիթտին մի ” տէ-
տի վէ վալիտէսինի էօփմէյէ պաշատը . էլի
իլէ օնուն կէօղ եաշարընը սիլէրէք պիր տահա
աղլամամասընը նիյազ էյլէտի :

— “ Լօգ , ազիզիմ Լգնէս , տէտի Հոնըմ ,
միւստէրիհ օլ , պիր տահա աղլամաեաճաղըմ .
պէն իթիգաթսըզըզմուան փիւշման օլտում ,
արթըզ տույեուեօրըմ քի , Լլահ պիլինմէզ
պիր թարզտա պէնի թէսէլլի պուեուրըյեօր .
օնտան էօթիւրիւ չօգ դու վիլէթլէնտիմ ” :

Իլլատ ու վալիտէ պու մէսէլլէ իւզէրինէ

հայէ սէօլէճմէքտէ իքէն , պիր չօպան գըզը
տըզ կէօղէրինէ իլիշտի . պու գըզ դայա-
լարըն արասընտա վէ օթլարըն իշինտէ պիր շէյ
արայարագ թալաշ իլէ տէյօր խտի . “ Լաւրու
ճուղաղըմ աճասպա նէրէտէ սագլանմը տըր .
ալէմտէ պիր չուգուրա տիւշմէմիշ օլա խտի .
իշտէ խայլի վագըթ նաֆիլէ արտտըմ օնու .
պէն տահա պու տաղլարտա պու դատար ու-
ղագ կիթմիշ տէյիլ իտիմի : Տըզգէթ իլէ տէօրթ
թարաֆընա կէօղ կէզտիրէրէք սիւրիւսիւնէ
տէօնմէ իշիւն եագըն պիր եօլ արամադտա
իքէն , անորդան Մաթիլտա իլէ Լգնէս կէօղիւ-
նէ իլիշտիլէր . “ Լման Լլահ , պուրատա եա-
պանճըլար կէօրիւեօրում , դաշանըմ ” տէտի :

— “ Լօգ , եօգ . դաշմա պիզտէն , չօպան գը-
զըմ ” . տէտի Մաթիլտա թաթիլ պիր սէս իւ-
լէ . գօրգմա , վէ էկէր միւմքիւն իսէ , պիզէ եար-
տըմա եէթիշ . զիրա պիզ մէհրամէթէ շահան
Ֆագըրըզ ” :

— “ Լյա Բապպիմ , տէտի չօպան գըզը , մէհ-
րամէթէ շահան Ֆագիրմիտինիլ սիղ . չափուք
սէօլէյնիիլ նէ իլէ սիզէ մուալլէնէթ էատպիւ-
լիլիմ ” :

Լգնէս չարչափուք ճէվապ վէրտի քի , վա-
լիտէսի տիւն ագշմուան պէրու աճ տըր . վէ
կքի իւչ տանէ եապանի էլմատան մաստէ պիր
շէյ եէմէմիշտիր :

“ ( ) իս , չօգ մէսըրըմ քի , դահվէալթըմ
հէնուղ եէմէմիշիմ ” . տէտի մէհրամէթլի

չօղան գրող . վէ էլինտէքի զէնպիւն աչարագ ,
 իչինտէն էքմէկ , պիր պարտագ , վէ պիր թօփ-
 րագ չանագ չոգարըպ՝ « Պուեուրնն եէյին
 պու էքմէյի » տէտի . վէ « Իչտէ սիղէ գօյ-
 եուն սիւտի տէ » : Պուևու սէօյէյէրէք լէյէ-
 նէ սիւտ աօլտուրտու . « Պու սիւտտէն տէ
 իչինիդ , չօգ թաթը տը . իչտէ սիղէ եէմիչ
 տախի . շիւփէսիդ կիւշիւկ գըզճըղաղ եէմիչ
 չօգ սէվմէյիտիր : Ալընըզ , եւ սէվիլիւլիւլէ-
 րիմ , ալընըզ . իչտէ սիղէ տահա էքմէկ » :

Ամուտարզ օլտուգլարը հալտէ՝ անսըզէն
 էօնլէրինէ չոգան գահվէալթըյը Մաթիլտա
 վէ Աքնէս չօգ իչտահ իլէ եէտիլէր : Պա-
 տէհու Մաթիլտա պու չօպան գըզճըղաղըն է-
 լինտէն թութարագ՝ տէտի . « Միւթէչէք-
 քիւրիւմ սէնտէն , աղիզ էվլատըմ . սէն պիղիմ
 իչիւն պիր մէլաքէսին . Ալահ Ֆէլաքէթլէրի-
 մին սօն տէրէճէսինտէ սէնի պանա կէօնտէ-
 րիէօր . սէն պէնիմ էօմրիւմիւ թէհլիգէտէն
 գուրթարաըն . զիրա սէն օլմասա իտին , պիղ
 աճըմրգտան էօլէճէգ իտիր » :

Ղըզ չօպան շու սիվաը իլէ պու թէչէք-
 քիւրէրէ իիթամ վէրտի . « Պու ինսիղ վէ չէօլ
 պիր մահայտէ նաւըլ օլտու քի պու լունտուևուզ
 տէտի . հէր քէչտէն ուզագ պու զուլպէտտէ
 նաւըլ եաչատընըզ , պէնիմ իլէ պէրապէր կէլին
 պէն սիղէ էյի ատամլար քէօյէրինէ կէօթիւ-
 րէյիմ , օ աոտէմէր ապա սիղէ սէֆիլ պըրագ-
 մաղլար » :

— « Հէյ վանիս , աղիզիմ , տէտի Մաթիլտա .
 չօգ զանֆիմ . նասըլ եիւրիւէճէղիմ . պիր
 քաչ հաֆտա քէֆսիզ եաթարըղմտան . ապա
 տէրմանըմ գալմատը . եօլմուլուգ էտէմէմ » :

— « Աճընաճագ հալ , տէտի գըզ չօպան .
 եւ նաւըլ էտէլիմ . հէր կիւն սիղէ եէյէճէք
 կէթիլմէք իստէօրում ամմա , էվիմիլ պուրա-
 տան հէմ չօգ ուզագ տը . հէմտէ պիղ տախի
 ֆուգարէյիլ » :

— « Միւտտէրին օլունըզ , սէվկիւլիւլ գը-
 ղըմ , տէտի Մաթիլտա . շիմտիլք Ալահ ինա-
 եթ էթտի պանա . պուևտան պէօյէ տախի
 շիւփէսիդ քէնտի եարտըմնտան պիղի մահ-
 րում էթմէյէճէք տիր . սէնին իգրամնտան է-
 վիէյիճէ բուվիլէթլէնտիմ : Ալահ քի , պիր գա-
 տէն սու վէրէնի իւճրէթսիզ պըրագ մաեօր ,
 պիղէ վէրտիյին սիւտ վէ էքմէկ իչիւն տէ
 սանա իւճրէթ վէրէճէք տիր » :

— « Վիլէթ » տէյէրէք , Աքնէս տախի վա-
 լիտէսինին սէօղիւնիւ թաստիզ էտիւպ , « Պէն
 տախի միւթէչէք քիւրիմ սէնտէն , եւ մէհրա-
 մէթլու չօպան գըզը . անճագ էսէֆ էտէյէօ-
 րըմ քի , շիմտի սէն տէ աճըգաճագսըն . պիւ-
 ղիմ սէպէպիմիլ իլէ գալֆիէալթընտան մահ-
 րում օլտուև » :

— « Աճօգ , մանի տէյիլ տիր , տէտի գըզ չօ-
 պան . պէն իստէր իտիմ քի , զիտտէ էի պիր
 չէյիմ օլտիտի տէ՝ ձնու տախի սիղէ վէրէյի-
 տիմ . իրիճա էտէրիմ պուևտան իչիւն պիր տա-

հա սէջլէ մէյինիդ » :

«Թէքրար միւթէ շէքքիւրիւ մսէն տէն տէյի
թէքրարը տըր Մաթիլտա . սիւտիւն վիւճու
տիմէ գոււ վէթ վերտիյի կիպի , օգուտու զուէն
պէյիթ տախի տէրտը ճանըմը սաղաթար . զանն
էթտիմքի , օ սէօղլէրին պիղն թէսէլլէ էյլէ-
մէք իչիւն սէմատան էնտիլէր » :

« Պու պէյիթի չօգ պէյէնտինիզ մի , տէ-
տի չօպան գըղը . պէն պաշկա չօգ պէյիթլէր
պիլիլիմ . օնլար տախի պուճուէն կիպի կիւղէլ
տիլլէր . պէնիմ էն պէյիւկ մէսէրրէթիմ պէյ-
իթ օգու մագ վէ իլահիլէր տիյնէմէք տիր . չօգ
տէֆա պիր եէնի պէյիթ էօկրէնմէք իչիւն պիր
գուզու վէրմիչիմ » :

Մաթիլտա քէնտու մէմնուէիյէթիւնի պու
եէնի տօստուէնա իպրագ էյլէմէյէ պիր մինա
սիպէթ պուլտուզուէնտան մէմնուէն օլարագ , Աք-
նէսէ էմը էյլէտի քի , նէյի ալլպ էյի պիր
գայտէ չալսըն . Աքնէս իսէ նէյի չօգ էյի
թալիմ էթմիչ օլտուզուէնտան , անիտէ վա-
լիտէսինին էմրինէ իթաաթէն՝ կիւղէլ պիր
մուգատտէմէ էտէրէք , չու կիւղէլ պէյիթի օ-
գուտու :

Օրմանլարտա քէօրիէ գուզու ,
Սէրպէսթիլքտէն մէմնուէն մէսրուր .
Եափրագլարըն քէօրիէսինտէ ,
Օյնաեարագ գարնը տօեար .
Օնուէն կիպի , պու ալէմտէ .

Ուսըւպըւ օ թըֆըլ չօճուգ ,
Սալթ վալիտէսի ինտինտէ .
Պուլա պիլիլը բահաթ էօմիլը :
Պուզու քէնտի եէմին պուլուր ,
Չօճուգ քէնտի եէյէճէկին թանըր .
Էօլիւր իսէ Ալլահտան տըր ,
Էճէլ օնա թաթը կէլը :

« Այն , պու նէ էիւրէկ էագըճը՝ կիւղէլ
պէյիթ տիր . պաղըրտը չօպան գըղճըղազ .
վէ նամըլ տէ թաթըլ տըր օնուէն սէտասը .
պէն ապա պէյլէ պիր պէյիթ իչիթմէմիչ ի-
տիմ . պիլիմ չօպանլար պույնուզ , գալալ վէ
թուլում թանպուրալարտան մատտա՝ պաշկա
չալիլ պիլմէղէր : Աման , պէնիմ իլէ կէլ . սէն
պէյլէ կիւղէլ շէյէր պիլաիկճէզ , չօգ գօլայճա
սէնին վէ վալիտէնին նաֆագասընը պուլա պի-
լիլիւն , սէնին չու սէֆիլ հալինէ մէհրամէթ էթ-
մէսէլլէր տախի , չու օգուտուլլէն պէյիթլէրէ
հէյրան օլարագ , հիւսնիւ իրիզալարը իլէ սանա
էքմէկ , սիւտ , թէրէ էաղը , եու մուրթա , քէ-
թէն վէ էիւն վէրէճէգլէրիւնի պէն թահուա
էտէրիմ : Ալէլ , կէլ , պէնիմ իլէ կէլ » :

« Իփլատըմ , տէտի Մաթիլտա , կիւղէլ
պիր թէտապիր տիր պու քի , Ալլահ Ֆիգրինէ
պըրագընօր : Ի վիլէթ , եան սէ վիլիւլլում Աքնէս ,
կիթ պուճըրըն գապուլարընտա օգու , նէյ
չալ վէ օ վէսիլէ իլէ նաֆագամըղը թէտա-
րիք էթ » :

— « Եւ վիճեթ, սէ վկիւրիւ վալիտէմ, տէ տի
Ագնէս . եմրինիդէ ի թաաթ էտէրիմ . սանա եէ-
յեէ ճէք կէ թիրմէ ի իւն՝ ետըն այեագ, չա-
լըլարա պասարագ, տիւնեանըն պիր ուճուն
տան օ պիր ուճունա տէք կիտէրիմ » :

Իմտի գարէր վէրտիլէր քի, Ագնէս չօպան
գըղը իլէ պէրապէր կիթօին . վէ նէյ չալըս
պէյ ի թ օգուեարագ սատագա թօիլասըն : Ե-
սէֆ ու մաթէմ իլէ էլլատ վէ վալիտէ պիրի-
պիրլէրինտէն այրլարար . Սաթիլտա սէ վտիյի
գըղըն արգասընտան պագմագտա խտի, թա քի
Ագնէս տաղըն պաշընա չըգարագ մէշէ աղաճ-
լարընըն արգասընա կէ շիւպ կէ օրիւնմէղ օլտու .
Սաթիլտա տէ տիւշիւնիւպ պու այրլըղագ պիր
քաչ կիւն ի իւն օլտուղունու հաթըրնա ալըս
պիր աղ թէսէլլի պուրտու :

ՍԵՔԻՉԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԱԳՆԵՍԻՆ ՏԻԼԵՆՍԵՍԻ

ԱԳՆԵՍ նէյնի գօլթուղընա վալարագ,
գըղ չօպանըն եանը սրտա եիւրիւմէքտէ խտի աճ
մա՝ գայեթ էսէֆ իլէ . քէնտիին տէրէճէսիղ
մահճուպըղը քի, ինսանըսրտան ուղագ եա-
չամասընըն սէմէրիտի խտի, քէնտիտիին փէք չօգ
ինճխամէքտէ խտի : Ղէսարէթի եօգ ֆիք-
րինէ կէ թիրմէյէ քի, եէյէճէկ թօիլամագ իւ

չիւն մէճպուր տըր հէքքէշին էօնիւնաէ չալըս
պէյ ի թ օգուեարագ . կէրչի վալիտէսինէ օլան մա-
հապպէթի տէքքեարիտի, վէ ծաեարտըմ էթմէ
ի իւն էլինտէն կէլէնի էթմէյէ հաղըր խտի խէ-
տէ, պիրի խտի քի, մէճպուր օլտուղու պու
խըղմէթտէ չօէ ճէթին վէ աճը պիր խըղմէթ
տիր, պունուն ի իւն կիտէճէգլէրի մահալէ
եաղլաշորգճա քուվիլէթի քէսիլմէքտէ խտի .
չօպան գըղճըղաղ խտէ կէրի տէօնաիւքտէ՝ ի
քի գայեանըն արաշընաա գայ էթմիշ օլտուղու
գուղույու պուրուպ գուճաղընտա կէ օթիւր-
մէքտէ իքէն, գօրգագ արգատաշընըն տաիի
ֆէսֆէսէլէրինի տէֆ էտուպ ծնա եիւրէկ վէր-
մէքտէ խտի : Աիհայէթ գէվալը Ագնէս կէ օղլէրինի
սէմաեա տօղըու գալարըրպ, սօն տէրէճէ աճ
օլան սէֆիլէ վալիտէսինին թաա վիրինի ֆիգրինն
կէ թիրիպ, տէրունի եիւրէկտէն Ալահա նիագ
էյէտի քի, պու ճէքիլմէղ պէլարըրըն իլինտէ
քէնտի եիւրէկինն ճանընա գուվիլէթ վէրսին :
Տէր հալ եիւրէկի պիր գուվիլէթ քէսպ էտէրէք՝
ճէսարէթլէնտի վէ գալիլէն քարէր վէրտի քի,
Ալահըն եարտըմը իլէ հէր պիր ճէֆաեք ճէքէ-
րէք, վալիտէսինի օ սէֆիլ հալտան գուրթմարըն :

Պու թէֆէքքիւրլէր իլէ Ագնէս չօպան գըղ-
ճըղաղըն մայնէթինտէ օլարագ կիւղէլ պիր օ
վաեա եաղլաշոր, պու օլանըն հէր պիր թա-
րաֆը եէ շիլիկ իլէ միւղէյէն թէֆիէճիքլէր ի-
լէ ճէվիլմիշ խտի . շուրատա պուրատա տաղը-
նըգ զուլպէլէր վար խտի, պունըրըն պիր քա-

չը թեփեղեղին պաշնտա եափրվր իտի. պու ղու լիպեղեր գայեթ աչադ եափրվր վե տամ լարր իսե եասոր սալ թաչ իլե տեօշնմիչ ի տի քի, գրչա ֆուրթունատա տաեանսրնրար. պու ղու լիպեղերին պաղըսրնրն պաճալարր քը մրղը եեչը պոեանմր իտիլեր. իչնին պեեազ տու լարրարնտա տե առեպե աաիր կիւղել րե սիմ վե ֆայիաեմենտ կիւղել նաաիհաթլար իե միւղեյեն իտիլեր (1):

Իչ պու ղու լիպեղերին սրրասրնտա պաղ վե պահճեղեր իլե չեփիլմիչ պիր կիւղել չեֆթիլի օլուպ, գափուսուսուսն էօնիւնտեքի քեօրկել չինար ազաճրնրն ալթընտա տե չեֆթիլիկն սա հիպի պիր քերեվեա իլե պիրտե մասա գուր սուրմուչ իտի:

Չօսան գրղը տետի քի, «Շ ու չեֆթիլի կեօ րիւեօրմուսուսն, Ագնէս. պու չեֆթիլի պու թարաֆրն էն էյի առեմիլերինն սագին օտու ղու մահել տիր. հեփսինտէն էվվել կիթ օ գա փուսուսն էօնիւնտե. սեօյե սէնին օ կիւղել պեյիթինի. պէն ինանրըմ քի, չօք էյի գապու լիյեթ պու լաճագսրն, վե ծնտան ճէսարեթ լեներեք սերպեթմէ պաչլա գափուլարա տա իի կիտե պիլեճէգսին. պէնտե պու գուղուեու վալեաեմէ կեօթիւրեյիմ, վերա օ արթըգ գա յիպ օրմուչ պիլեր իտի, չեմտի կեօրիւնճէզ չօք սեփնեճէգ տիր: Սէն օրատա իրզմեթի

(1) Պու առեթ ալեսեփյե Զուրեղեղեղերին վե Արեւնտ սաղնտա սագին օրմարրն ղու լիպեղերնտե պու լաճագ:

նի պիթիրտիքտէն սօղրա, տօղրուճա շու թարաֆտա օլան իքի առեթ չնարրարն օր թասրնտան կէչ, օրատա պիր ղու լիպե պու լաճագսրն, օ ղու լիպեինն եեչլիլիլեր իլե տօ նանմր եօլուստան կէչերեք տօղրու պիլիմ ղու լիպեյե կեղիւսին, պէն օրատա սէնի պեգլե րիմ. Ալահա սըմարրատըք. քէնտու սէնի գայըսրն »:

Սէ ղեման քի չօսան գրղըղազ պրղուպ ուղագլանտը, Ագնէս աե նեյինե տիւղէն վե րերեք հաղըրնմանտա պաչատը իսեաե, եիւ րէկի գայեթ թիթիլեմէ քտե իտի. «Վ ալա պեօյե իսե էքմէկ պու լմա իլիւն մեկեր չալուպ չաղըրմա լըյըմ: (Պ) ֆ, պու օ տերեճէ աղըր տըր քի, օգու եաճաղըմ եերտե աղլաստմ ճաիղ տիր. անճագ պեօյե տեյիլ տիր. ֆու գարեղիմիղ իլիւն ու թանմամալըյըգ. ֆու գարեղիլ օ ղեման այիպ օլուր քի, պիղ ֆու գարեղիլե շաեան օրմուչ օ լուրուգ, նասլ քի լայսըրըրի կէ ղէնիլիլի աե, շերեֆ տեյիլ տիր, պեօյե օլտուղու հալ տե ճէսարեթըլ օլաիմ » աեյերեք չեֆթիլիկն գափուսուս էօնիւնե օթուրտու, վե նեյիլ չա լուպ քէնտի պեյիթինի սեօյե մէյե օգու մանտա պաչատը:

Ագնէս օգուր օգու մազ չեֆթիլիկն օտա լարրնրն պիր փեճիլեթի աչլուր. վե էյի տիւ նեմէկ իլիւն չեֆթիլի սահիպինն իւչ նեֆեր կիւլտէն լաթիֆ կիւղել էվլատարը փէն ճիլեինն էօնիւնտե տիլիլալեր. վալտաեղեր ի

սէտրչ գափուտան չղգարագ Աքնէսէ թէչէք
քիւր սունմասը իլէ սերասեր տըգգէթ իլէ
տէ նէյ չալանը պիր էյիճէ կէօղտէն կէչըրիպ
տէտի. «Լյա Մասպի, պու գըգճըլաղ նաճըլ
տէ պիղիմ պու պաղարա կէլէ պիլմիչ. էլպիսէ
սինտէն աչըրեար կէօրիւնիյօր քի, գարիպ տիր
ճոււն կիպի տէ գօրգագ վէ նագիչ հարը սիլտի
րիյօր քի, էյի վէ ասըլգատէ պիր Փամիլեա
տան տըր. չօգ իհթիմալ քի, ասըլգատէ տէ
օլմուչ օլմուն » :

Քէնտու քէնտիւսինէ պու թէֆէքքիւրլէրի
էթտիքտէն սօլլա, Աքնէսէ եագլաչարագ
թաթըլ պիր թարգտա ճա տէտի. «Մէնի Ալ
լահ միւպարէքլէսին, սէվիլիւլիւ էվլատըմ¹⁾. սէ
սին մէլայիք սէսինէ պէնգէյօր. սէն տախի
պու թաթըլըղուղուն վէ էհիլըղճա մահճիւպու
ղուն իլէ մէլայիքսին, օգուտուղուն պէիթէ
հէյրան օլտում. ճա մուգապիլ աճապա յա
նա նէ՞ էտէպիլիրիմ » :

Աքնէս, պու էյի եիւրէկի խաթոււնըն իւ
րաղ էյէտիի ինսանիյէթտէն թէքմիլէն ճէսա
րէթ ալարագ, թէրպիյիլ պիր սէս իլէ ճէ
վաղ վէրտի. «Այի չօգ աճըմ. Ալահ աչըրնա
օլտուն պանա պիր աղ սիւտ իլէ էքմէկ իհսան
պուեուրուն » :

— «Չօգ էյի, սէվիլիւլի գըղըմ. շիմոի սէնի
մէմոււն էտէրիմ. աղաճըգ պէրլէ » . տէտի

(1) Հելլիտիս վէ թիրօլտաղարքնա սագին էտէպիլին
հէր վաղիթ վերտիլէրի սէլում օլը :

քէօլիւ խաթուն վէ իչէրի կիթտի. պիր տա
գիգէ սօղրա Վէրգ, Վարդուհի վէ Վիլէթ
աչաղու էնիւպ պու գըղճըղաղն էթրաֆը
նը չէվիլէրէք, աման պիր գըսաճըգ պէյիթ
տահա օղու պիլէ տէյիպ եարվարարար. «Ա
ման պիր պաչղա իլահիտահա ». տէրլէր իտի
«Վիւղէլ պէյիթ սէօլլէ վէ գայտէլի օլտուն, ա
ման ». տէտիլէր :

Աքնէս պու սէվիլիլը չօճուգլարըն արդու
լարընա կէօրէ պաչկա պիր էյի պէյիթ տահա
օղուտու :

Չիֆթըլի սահիպինին էվապարը արթըգ
սէվինճըրիստէն հօփ հօփ սըչըրայեարագ, «Լյա
չաթըն, եաչաթըն պաղըրարագ, միւթէչէք
քիւրիլ, սէվիլիւլիւ եապանճը գըղ » տէտիլէր :

Պու սըրատա վայիտէլէրի աղաճտան եափըլ
մըլ թէմիլ պիր գապա ասմա եափրաղընըն իւղէ
րինէ պիր աղ էքմէկ իլէ թագէ թէրէ եաղը գ
մուչ օլտուղը հալտէ կէթիլիպ, «Իչտէ սէվ
կիւլիւ գըղըմ, եէ պու թագէ թէրէ եաղընը,
տահա շիմտի չըգարտըմ ». տէտի Աքնէսէ :

— «Չօգ էյի եիւրէկիլիլիլ վար, Հանըմ, տէ
տի Աքնէս, () տէրէճէ մէմոււնըմ սէնտէն քի,
նագըլ էտէմէմ » Վ է պիր փարչա էքմէկ գօրա
րըպ՝ իւղէրինէ թէրէ եաղը գօյարագ՝ իշտահ
իլէ եէտի. վէ սրաղի գարանը եէմէկ իտտէմտի :

— «Գըղըմ, նէ՞ իչան եէմէյօրսըն, տէտի
չիֆթըլի սահիպինին էհիլի. Հէ, շիւփէսիլ եիւ
րիւմէտէն ղեատէճէ եօրուլուպ վէ աճըլվը

օրնայլորն » :

— « Միւթէշքիւրիւմ, էփէ յիճէ ե էտիմ, պա- նա բուսխ:սթ վէրիբսէնիզ արթանընը տա վա- լիտէմէ կէօթիւրմէկ խտէյօրլմ » տէտի Մգնէս:

Պու արա չիթիւրի սահիպինին էհլիւքէնաու- էվատլարընա տէօնիւպ՝ տէտի. « Պագընըզ ետվուլարըմ, պու դըզ վալիտէսինի օ գատար սէվիյօրքի, քէնտիտի աճ օլտուղու հալտէ վեր- տիղիմ եէմէին թէքմիլինի եէմէյիւպ, վալիտէ- սինէ սագլտէօր, եա էվատլարըմ, սիղ տէ պու վալիտէփէրվէր դըզտան էօրիւնէկ ալընըզ... : « Եէ սէն գըզըմ, եէ . սէն քէնտի քէնտինի սըզ- մա, պէն վալիտէն իչիւն էլինտէքի քիւֆէնի էքմէկ, թէրէ եաղը վէ մէյլէ իլէ աօլաուրու- լումքի, պէրապէր կէօթիւրէտին վալիտէնէ » տէտի :

Պունըար պու լագընարուտա իքէն, մուգատտէմ՝ զիբրինի կէչմիշ օլտուղումուլ Պասպա Պէննօ ճըզ- նաւօր կէլտի, վէքէնտի ստէթի իւզըէ չօճուգ- լարա ուֆազ սիւրէթլէր հէտիյէ էյէտի. օն լար իտէ սէվինճ իլէ գասպուլ էյլէյերէք, էլինի էօփմէքտէ իքէն, ճգնաւօր Մգնէսի կէօրիւպ, չիթիւրի սահիպիտինին էհլինէ տէտի :

« Պու կիւչիւկ դըզ քիմ տիր, պու նէյ չա- լար պիր դըզս պէնպէյէօր » : Սօղա պիրալ տահա տըզգէթ իլէ պագարագ, « Եա՛ Սէմա վէ փէտէր Մլլա՛հ, տէտի քէնտու քէնտինէ . նատըլ տէ մէլայիք կիպի կիւղէլ պիր դըզ տըր . նէ՞ տէ թաթըլ վէ էհլիւրը սըֆաթը վար

տըր . . . : Չալ իմոի, դըզըմ, տէտի Մգ- նէսէ, վէ սիլտիյին պէյթլէրին էն էյիտինտէն սիր պէյթ օգու պիլէ պագայիմ » :

« Պլտիյիմ պէյթլէրտէն էն էյիտինի մի օ գուէայիմ, սօրտու Մգնէս, էօյլէ իտէ սիլէ սիւմպիւլին պէյթլէրի օգուէայիմ » . տէտի :

« Պաչլո պագայլմ, էմր էթտի պտպա Պէն- նօ ճգնաւօր . սիւնպիւլին իլահիյէ սինի օգու- քի, օտա սէնին սալիհ վէ պի գուսուր օլտու- ղունա սիր նիչանէ օլուր չիէէկ տիր » :

Տէր հալ Մգնէս նէյի պըպ, թէքրար պիր աղ չպտըզտան սօղա, տահա օգումա- եա պաչլամաղտան, Պէննօ օնուէն չալիլը չօգ- ուսթարգըլ թարղտա թուլթուղընը կէօր էրէք թաաճիւպ էտիպ տէտի . « Սահիհէն պու- նուէն էօրէնիշ չօգ պլա տըր . կէօրիւնիյօրքի, էյի պիր հօճսեա մայլքէ իթմիշ » :

Մգնէս ճէվապ վէրմէյերէք, շու պէսթիյի օգումայա պաչլաար :

Տաղտա պիթէն չիէկլէրտէն,
քի Բապ տըր հէփ եարատան .
Իւչ չիէէկ վար գայէթ իւստինն,
էքքէանըլ տըլար սէվլիք :

Ղըզար օնտան թաճ էօրսիւնիք,
Պաչլարընա սիւս էթսինէր .
Պէն պէրիլիւզար խտերիտէմ,
Պու իւչ չիէէկտէն էտէրլմ :

Պէննօ նէ զէման քի օ կիւն սապահ Ատէլպէր Պէյտէն իշխթմիշ օլտուղու պէյթիմն պու փարչասընը իշխթաի իսէ, տէրէճէսիղ թաւ ճիւպ էթաի. զերս Ատէլպէր քէնտիսինի ի նանորըմը խաի քի, պու պէյթիթի, միւթէվէֆ Ֆա էհինաէն մաստէ հիչ պիր քիմնէ պիլմէզ, պոււնտան տօրայի պաշատը շուփհէլէնմէյէ քի, աճապա պու նէյ չարան դըլ միրիմուճաիլէ հին գըղըմը տըր, անճագ սօղրա սիւալ էտէրէք թահթիղ էթաի քի, քէնտիւսի Ագնէս վէ վալիտէսի տէ Վաթիլտա չաղըրըր իմիշ, վէ տաղըն պաշնտա պիր ուֆաճըզ զուլի պէտէն պաշղա պաշղա վէթանպարը օլտուղընը պիլմէյօր, վալիտէսի իսէ իչէյէճէգ իշի գալ մայիւպ աճընտան սէֆիլէ օլուպ քէֆսիղ օլտուղու կիւնէ տէկին, իշ իլէ կէչինմէքատ օլտուղընը սէյլէտիյինաէն, Պէննօ էվիլէլքի շուփհէսինի պիր թէրաֆ էտէրէք տիւշուտի քի, պու Վաթիլտա տէնիլէն հանըմ քի, քէնտու գըղընա պու պէյթիթի էօիրէթմիշ տիր, օլապիլըր քի Ատէլպէրին էհլի թէօլէնիստա հանըմըն սասըրզ տօստլարընտան պիրիտի օլմուշ օլտուն:

Պոււնուն իշիւն քէնտու քէնտիսինէ քարէր վէրտի քի, վազըթ կէշըրմէյէրէք Ագնէսի վէ չօ պան գըղընը պէրապէր ալարադ՝ կիտիպ պէպաղզ Վաթիլտաի պուլուպ կէօրսիւն, էվիլէլա շուճունն իշիւն քի, օ գարընըն մէօհթաճ օլտուղու շէյլէրէ էարսըմ էթսին, իքինճի, պէլքի միւսաֆիրի օլան պէյթի թէսէլլի էտէճէք պիր մալիմաթ

ալապիլիսին: Չիֆթիլի սահիպինին էհլինէ էալ վարար քի, օլ կիւն մաղարասընտա գապուլ էթմիշ օլտուղու միւսաֆիր իշիւն պիր թալուզ վէ սայլր էէմէքլէր հաղըր էտէրէք, գօճասը կէ մաղարայա կէճնտէրսին. պու սրիարըրը էթտիքատէն սօղրա, Պէննօ Ագնէս իլէ չօպան գըղըրզաղը պէրապէր ալարադ էօլա տիւշ տիւ, էօլտա ճգնաւ սր պիր տիւղույէ Ագնէստէն սիւվաղար էտէր իտի. մագսէտի աղնամագ ի տի քի, պու Վաթիլտա տէնիլէն գարը քիմ տիր, անճագ զալպըր չօճուզ վալիտէսինին սահիհաէն քիմ օլտուղընը պիլմէտիյինաէն, պիր մալիմաթ վէրմէյէ գատըր տէյիլ իտի:

( ) կիւն պապա Պէննօնուն մաղարայա կիրմէսինին էիկիրմի պէլինճի սէնէսինին էըպաշըտը օլտուղու իշիւն, օ կիւն օ թարաֆ էհալիսինին ճիւմ լէսինէ տէ Պայրամ կիպի պիր կիւն իտի: Վէն տիտի պու սէֆիլ գարընա թէսէլլէն վէ էարարմ կէօթիւրմէքատ օլտուն, էհալի տէ մաղարայա տօղու կիտէրէք շիշէլէր իլէ օրայի տնատըպ զիյնէթիտի իճիրա էթմէք իւղէրէ ի տիլէր:

ՏՕԻՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՊԱՊ
ՀԱՆՐԱՊԷՆ ԹԱՆՐԱՄԱՐ

Σ 12 պիր վազըթ Վաթիլտա, պու կիւնքի կիպի ուղըն վէ քէտէրլի պիր կիւն կէշըրմէ

միշ խոսի : Ազնէստէն այրըտըղնա չօք քէտեր էտեր խոսի . զերա հէր պիր շէյտէն մա՛ւրում օլուպ, ֆագէթ պիր թանէճիկ էվլա տը իլէ թէսէլըի օլմագտա խոսի . պոււնտան էօթիւրիւ պու կիւն տախի տայեանըմաղ պիր հալտէ բահաթարղ խոսի :

Քէնտի քէնտիւսինէ, «Ա՛յ սէմալլե Ֆէտեր, տերխոսի, եւ՛ էյիկքեանիթանըղը, սէն քի պէնիմ պիր տանէճիգ ումուտու մարն վէ պէնիմ սագլայանըմորն . ինաէթ էթ, էվլասըմը էսիրկէ, թէհըլքէլքրաէն սագլա քի, ծնա պիր քէտեր վուգու պուլմասըն, սէն ծնու սէլամէթ իլէ պանա թէքրար իհասն պուլուր » :

Պու գըսա աոււլատան սօղրա, զուլիպէսինտէն տիշարրեա չըգըպ, էլնտէ շիշէկտէն էօրիւլմէ պիր թաճ թուլթարագ, տօղու օ սէվտիյի աղաճըն եանընա կիթտի, օ աղաճըն քի, իւզէրինտէ էհընին խմինի եաղմըլ օլաուղընտան, գըղը Ազնէս հէր կիւն օ աղաճը շիշէկէր իլէ տօնատըր խոսի . անձագ պու կիւն Ազնէս օլմատըղընտան, քէնտիւսի պու հըղմէթի իւզէրինէ ալարագ՝ մէպիւր թաճը աղաճըն իւզէրինէ վաղ էթտի վէ տօնաթտը, էվլէթ տօնաթտը օ աղաճը քի, էհընին մէղարը եէրինէ ինթիտաղ էյլէմիշ խոսի, պիր քի՛ ծնու տերէճէսիղ սէվմիշ, վէ հէր ան ծնուն իլիւն կէօղ եաչարը տէօքմէքտէ խոսի : Պու խըղ մէթի քէնտիսի էտա էթտի ամմա, ֆիքրինտէ աէ չօք քէտեր տուլուրուճու շէյլէր օյեան

տըղար : Քէնտի քէնտիսինի թէսէլըի էթմէ իլիւն պաչատը թաթըլ սէտա իլէ պիր պէյիթ օգոււմտեա :

Մաթիլտա տահա իլահիէսինի թէգմիլ էթմէտէն, Պասպ Պէննօ պիր դայրա արգասընտան տիշարը չըգըպ՝ պիր ազ տուրտու քի, Հանը մա պիր էյիճէ տըգպէթ էթտին : Մաթիլտա ճիւնաւորը կէօրիւպ՝ գօրգարագ պաղըրուր, «Ա՛յ Րասպի, նէ՞ կէօրիւտօրում, պիր եապանճը վար տըր . ճիւնաւորա պէնգէյէօր » : Արթըգ Պէննօ պոււնուն իւզէրինէ եանընա եագլաչարագ, իհթիրում իլէ սէլամըտը վէ տէտի . «Ալլահ սագլասըն սէնի, եւ՛ զտտէ Հանըմ, եալընըղ օլուղըն հօրտէ սանա եագըն կէլտիյիմէ աֆէթ » :

— «Իլաղըմ տըր քի պէն սէնտէն աֆ տիլէեէյիմ, եւ՛ միւհթէրէմ վիտէր քի, շամաթալարըմ իլէ զաթընըղը թաճիղ էթտիմ, պուրատա եալընըգձա էօմիւր կէշիրտիյիմ իլիւն աալա աոտէմ կէօրմէտիյիմտէն թաաճիւս էթտիմ . զերա պիղ պուրսճըգտա պաղի եապան քէշէսի ալլաեան ալճը վէ գուղըսոււնը գայիպ էթմիշ օլան գըղ չօպանլարտան մաատէ ինսան կէօրէմէղիտիք :

«Ա՛յ է՛ ծիլարըն ճիւմէսի տէ պանա սէօղ վէր միլէր խոսի քի, պէնիմ պու սաքին օլուղըմ երի պիր քիմնէյէ սէօլէմէսինլէր, անձագ պու սապահ պիր չօպան գըղճըղաղ կէլտի, էվլատըմը ծնա գաթարագ քէնտիսինէ եալվարտըմ քի, շա-

եազըն քէօյէ գըլալուղասըն . Ֆէգաթ ունութ տում սէօյէմէյէ քի , պէնտէն սօլաի քիմնէյէ մալւմաթ վէրմէսին . աճապ պու կիղլի մա հէլի օ մը սանա թարիֆ էթտի » :

— « Թէէմին օլ , ես ասըլ զատէ Հանըմ , տէտի Պէննօ , պէն սանա զարար վէրմէք էֆքեարը իլէ պուրաեա կէլմէմիլիմ » :

— « Սատէմ քի էօյէ իսէ , խըրգան իլէ ասա նը պիր թարաֆա գօյուպ , պուեուը օթուը , տէտի Հանըմ ճգնաւորա » :

Պէննօ , ծնուն պու տալէթինի գապուլ է տէրէք , չայըըն իւղերինէ օթուրուպ , Սա թիլտաեա տէտի քի , « Հաստա պիր եիւրէկի սաղալթմա իչիւն պուրաեա կէլտիմ , Հանըմ » :

— « Վիէր , պէնիմ եիւրէկիմ իչիւն տէյէօր սան , իգրար էտէրիմ քի , չօգ խաստա տըլ . վէ ծնուն եարասը օ գատար տէրին տիր քի , անճագ ծնու Ալլահ սաղալտա պլըր : Ար թըգ պէնիմ իչիւն պու տիւնեատա թէսէլի վէ ումուա գալմամըլ տըր . սահաթ պէ սահաթ աճէլէ պէգլէյէրէք , պիր լօգմա գուրու էքմէյէ հասրէթ չեգմէքտէյիմ . էկէր եանընըղտա վար իսէ , իրիճա էտէրիմ պանա պիր փարչա վէրին » :

— « Վիէր սէնի աճըտան , սարթ աճըղըն իսէ , չօգ գօլայ իսիլ սէնի մէմոււն էթմէք » , տէտի ճգնաւոր :

— « Պաչլա պիր տէրս տահա պէնի սըգըլ տըրլօր » տէտի Սաթիլտա . պիր էվատըմ վար տըր , վէ տիւնեա իւղերինտէ ծնտան մաստա

պիր շէյիմ գալմամըլ տըր . էսէֆի տէրոււն իլէ կէօրիւեօրըմ քի , պու էվատաճըղալըմ , պու տաղարտա պէօյիւլպ , օ թէրպիլէտէն մահ րումէ գալըեօր , օ քի քէնտիսինէ իգթիզա տըր : Ան միւհթէրէմ փէտէր , սէն պանա , ագըլը պիր աոէմ կէօրիւնիօրսուն . վէ զանն էտէրիմ քի , սէն տաիմ պու սէֆիլ հարտէ պէօյիւմիւլ ռըմա մայըսըն . սէօգիւն վէ տաիլանըչըն կէօստէրիեօր քի , սէնտէ պէնիմ կիպի վաթթի իլէ տաըլա տէլէր իլէ եաշամըչսըն , քիմ պիլըր պէլքի սէֆիլ էվատըմըն հարընը իարահ էթմէլ իչիւն , սէնի Ալլահ պանա կէծնտէրաի » :

— « Վիլլէթ , տէտի Պէննօ . պէն տաիսի օ Ֆիքիլ իլէ պուրաեա կէլտիմ . գըղընը կէօրաիւմ մէլայիք կիպի կիւղէլ տիր . ծնուն օ սէֆիլ հալլ հագըգէթէն եիւրէկիմի պլթ իւսթ էյէլէտի » :

— « Մէն գըղըմը նէրէտէ կէօրտիւն » , տէյի սօրտու Սաթիլտա . աճասըս ծնա պիր քէտէր օլմիւլ մը » :

— « Նօգ , ալէմ իւղէ օլմայըն . տէտի Պէննօ . օ գըրգըղաղ չօպան քի , պու սապահ ծնա գըրսալուղ օլտու , կինէ ծնուն իլէ պերապէր պիր չէյրէկ սահաթա գատար սաղ վէ սալմ պուրա եա կէլըլէք : Պերապէր խոլք , պէն ծնարտան իլէրի կէչտիմ , չիւնքի իտտէտիմ քի սէնին իլէ թէհնաճա սէօյէլէյիմ . կէչնմէնիլ իչիւն էվատըն էօյէ պիր վէսիլէ պուլմուլ տըր քի , իհթիւսլ քի սօղա քէնտիսինէ չօգ քէտէրլի օլա

պիւրը : Պէնիմ ասըլլատէ վէ ճէօմէրա պիր
 տօստուժ վար քի, էօմբիւնատէ ֆագէթ պիր էվ
 լատէ մալքը իքէն, օ տախի վէֆաթ էթմիշ օլ
 սուղնտան, պիր ճան էվլատընա միւ հթաժ տըր.
 նէ զէման քի գըղընըղը կէօրտիւմ խտէ, ֆիքրիմէ
 կէլտի քի, գըղընը օնա ճան էվլատը վէրտիրէ յիմ :
 Արւչիւճիւկ Աքնէսին եազըղըղը տուրուշու,
 օնուճն մէլախքանէ թաթըղըղը, հա քէզա սէսի
 վէ նէյ չարմատա օլան մինասիպէթի օ տօստու
 մըն մէհրամէթ ու մուհապպէթինի ճէլլայ էտէ
 պիւրըլէր. պուճըրտան մատա էվլատընըղըն
 պիւրիպ օգուտուղը պիր իլահի օնուճն եիւրէկինէ
 տէրէճէսիղ թէհսիր էտէճէք տիր, վէ պու գըղ
 տօստուժ ճան էվլատը օլուր իսէ, տօստու
 մըն տէրալէրի տէ հաֆիֆլէնէճէգ : Աքնէս տա
 խի քէնտու եէնի վիտէրի եանընաա էյի պիր
 հալ քէսպ էտէճէգ, վէ պէլքի սէն տախի : Ան
 ճագ հէր պիր շէյտէն էվլէլ սէն հանըղ ֆա
 միլատան օլտուղուճը, վէ պու ֆէլաքէթինին
 սէպէպլէրինի պանա պիլտիրմէլիսին, էմիլէթ
 էթ ինան պէնիմագ սաչտըրմա, զատէ շանըմ.
 հաթըրնա կէթիր քի, սէնին իլէ սէօյէշէն պիր
 իհթիար օլուպ, սիղէ թէքմիլ պիր վիտէր մու
 հապպէթի իպրազ էտիյեօր : Ալլահ քի պէնի
 կէօրիյեօր, էֆքեարըլն իսպիտէթինի տէ թա
 նըր » :

— « Ինանըղըմ » եա միւ հթէրէմ վիտէր, տէ
 աի Մաթիլտա, սիղէ օլան էմիլէթիմ թամ
 տըր. պաշըմա կէլէն ֆէլաքէթըրին ճէմիսին

տէ սանա նագըլ էտէրիմ, սէնտէն սալա պիր
 շէյ սագըլմամ :

— « Ե իւվէսիղ սիղին ֆէլաքէթինիղ պէօյիւկ
 պիր շէյ օլմաղը տըր քի, պու ինսիղ մահալտէ
 սաքին օլմաղա մէճպուր օլմալտուճուղ. պէն
 տախի պէօյիւկ արղու իլէ նագըլէթինիղը տիյ
 նէյէճէյիմ » տէտի ճգնաւոր :

Մաթիլտա նագըլէթինի շէօյէ պաշատը :
 « Պէն ( ) գոն տը Աքրըմնա Պէյին պիր թանէ
 ճիկ էվլատըրմ. իսթիմ տախի Մաթիլտա օլ
 մայեուպ, թէպէնինտա տըր » :

Մէգըլը, ճգնաւոր քէնտի քէնտինէ, թա
 ճիպըլ պիր սէս չգարըպ, « Ան Ռապ, թա
 քէնտիսի իմիշ » տէտի :

Մաթիլտա իսէ, ճգնաւորուն թաճիւպինի
 կէօրէրէք գօրգաու, վէ թիթիլէյէրէք քէսիկ
 պիր սէտա իլէ Պէննօեա սօրտու քի, « Աէտիր
 պու թաաճիւպինիղին սէպէպի, եա վիտէր, ա
 ճապա իսթիմ մի սէպէպ վէրտի. սէնտէ մի
 տիւլմանըմն չաշուօր սըն, էօգ, եա միւ հթէ
 րէմ վիտէր, պուճա ինանամամ » :

— « Աօգ, էլէմ էթմէ վէ թէէմին օլ եա զատէ
 շանըմ, տէտի Պէննօ, պէն սալա քիմսէյէ տիւշ
 ման տէյիլիմ, վէ նասըլ օլա պիւր քի պիր պէտ
 պաղը վալիտէյէ տիւլման օլա պիլլիլիմ. աճ
 ճագ գըղըն պանա տէմիշ օլտուղըլ իսմիլիղ
 Մաթիլտա, շիմտի թէպէնինտա տէտիլինտէ
 թաաճիւպ էթտիմ » :

— « Պուճա սալա թաաճիւպ էթմէ, եա վիտէր,

տէտի Մաթիլտա . սէպէպի օ տըք քի, օ տա-
խի էսրարըմա էկեահ տէյիլ վէ իսմիմի պիլմէզ:
Տիյնէ նագըլյէթիմի. հէր պիը շէյի ազնարարն: :

Արթըզ Մաթիլտա պաշտար Ատէլպեր
իլէ էվէնտիյնտէն թա քէնտու էհթիյեար վէ
սատըզ Յախը ուշաղընըն վէֆաթընա տէք
պոշընա կէլէնլէրի տըգգէթ իլէ տիյնէմէքտէ
օլան իճգնաւորա նագըլ էթմէյէ, վէ սէօհպէ-
թիմէ շէօյլէ իիթամ վէրտի. “ () սատըզ ու-
շաղըմ էօրպիւքտէն սօղըա, պէն իլէ գըղըմ սօն
տէրէճէ սէֆալէթ իլէ եաշաեօրըզ. անճագ
սէմանըն հէօքմիւ քատերի մուգատտէս տիր.
էյի տիր սալիհ վէ ֆագըր օլմագ, նիճէ քի ղէն-
կին վէ կիւնահքեար օլմագ. ” :

Վէ պու նագըլյէթ խայրամիզ Պապա Պէն-
նօնուէն եիւրէկինի չօգ աճըթտը, վէ աղլամագ-
սըղըն տիյնէյէմէտի, քէնտի քէնտիսինէ տէր
իտի. “ Այա Սապպիմ Ալահ, նէ տէրէճէ շազ
օլաճագըր գարը վէ գօճայ, նէ վագըթ քի պի-
րի պիլլէրինէ գալուշուրըար իսէ, ծիլար քի պի-
րի պիլլէրինի հայէ էօրմիւշ զանն էտէքքէն,
շիմտի պու տիւնեատտ պուրուշաճագըր տըր:
Նասըլ տէ քէսէրլիլէրի թէսէլլի էթմէք պիլիւ-
թին, եա ինտանըարըն սէմավի Պէտէրի. ինայէթ,
էթ, Ալահ, սէն պունըարա գուվլէթ վէր քի-
պու սէվլինճլի հապէրի տույտուգըրընտա էօ
միւրճէ պիը քէտէրէ օղրամասընըար վէ էօլմէ-
թիլլէր. ” :

Պատէհու Մաթիլտաեա տէօնիւպ տէտի

“ Այա աղիղէմ Հանըմ, Ֆէհմ էտէրմիսին քի,
պէն նէ պէօյիւկ սէվլինճ տույտեօրում, սանա
պէան էթմէմ իլէ քի, արթըզ սէնին տէրտ վէ
մէշագգաթըն կիւնլէրի թէքմիլ օլմուշ տըր: Ալ-
րիմօ տը Տիւքքուա տէնիլէն վէ սէնի գօլալա-
եան առէմ վէֆաթ էթմիշ տիր. վէ տէյիլէքի
էճէլլի իլէ, իլէ քէնտու խըքս ու գարեղնէ
գուրպան օլարագ. ղիբա քէնտի գագէպիլնէ ֆէ-
տա՛օլան պիը շախսըն պիլրատէրի քէնտի իլէ գու-
վէլլա էտիւպ ֆէնաղըղընըն հագըլ միւքեաֆա-
թընը քէնտիսինէ վէրտիլտի: Անճագ սէնին էհ-
լինէ կէլլնտիքտէ, հայաթտս զանն էտէճէք
սահիհ սէպէսլէրիմ վար տըր: Տիւշիւնտիւքճէզ
պանա ինանմագ կէլլյեօր քի, էվլէթ օ տահա
հայաթտա տըր. տույմուշ օլտուղըն օ գարս
խապէր սէնի գօլալայեան օ ալշագ առէմին ֆէն-
նի տիր գընաս էտիյեօրում տէտի: ”

Պէհուտէ եերտէ, Մաթիլտա, էհլինին,
քէնտու ասկէրլէրինտէն պիլի իլէ պսակ եիւղիւ-
կինի կէօնաէրմիշ օլտուղընը ղէքը իտուպ վէ սէօյ-
լէր իտի: Պապա Պէննօ, ճէվաս էթտի քի,
ինտանըար չօգ տէֆա քէնտի զալմիլգըրընը
պաշա չըգարմագ իշիւն՝ պունտան ղիատէ ֆէն-
տիլէր տիւշիւնմիւշէր տիր քի, քէնտիլէրինին
ճանավարի արղուըրընը տօյեուրսուըար. վէ
իհթիմուլ տըր, տէր իտի, օ պսակ եիւղիւիւ-
պիը տէսիսէ իլէ Ալէլպէր պէյտէն չալըր օլ-
տուէն քի, սալթէ վէֆաթընը թաստիգ էթսին:

Մաթիլտա պու լագըտըտըրը տիյնէտիգ.

ճէ, միւգէատէր սրբաթը՝ սւմուս վէ մուժ-
լուլուգ ըջղը իլէ նուրլանրպ. զանն էտէր-
սին քի վիւճիւտի փիւթիւն տիրելտի, վէ ու-
մուլմազ պիր ըջգ օնուն ֆիքքիինի աչտը ,
սէվիւլիւլու զէվճինին պէլքի հայաթտա օլտու-
ղունա տայիր օլան՝ ֆադաթ պիր զաննը, պիր
իհթիմալը, կէրչէկլիլին անճադ քէօլկէտի, օնա
եէնի պիր հայաթ պաղըչատըլար, օնուն ի-
չիւն սէվինճիլէ այեաղա գալգարագ՝ պաղպղը :

“Եւ, տինտար ճգնաւոր, կէրչէք մի պէ-
նի դօվալանեան էօլտիւ . . . զէվճէմ պէլքի
սաղ մը տըր տէտին . . . : Ալլահընը սէվէր
խէն, պանա եարտըմ էթ քի, պուրալար-
տան չղգըպ կիտէրէք, տիւնեանըն օ պիր ու-
ճունա դատար օլտուն սէվիւլիւլում Ատէլպէ-
րի արանայըմ ” :

Պապա Պէննօ նէ զէման կէօրտիւ քի Հանըմ
զանն էթտիկի դատար սլթիւսթ օլմայիւսր էօլէ
սէվինճիլ պիր հապէր իչիթմէյէ հաղըրըղը վար
տըր, գարէր վէրտի քի, կէլէճէք վագըթտա
կէօրէճէյի մուժլուլուղուն կէրչէկլիլինի, աա-
հա աչգը թարղտա օնա թօգանտըրալն, պունուէն
իչիւն շու քէլամլէրի տէ արթըտըր. “Պօ
ճան, Ապէլպէր ար Հօդ-Սօշ անըրըր խտի տէ-
տին, պու խիմ պանա եապանճը տէյիլ տիր,
օնու իլէ պիղ պիր օրտուտա խտիք, սօն մու-
հարէպէտէ թէլէֆ օլան զապիթլէրին ճէմի-
սինի տէ թանըրըմ. Ատէլպէր օնըրըն տա-
խիլինտէ տէյիլ տիր : Հօդ-Սօշ գալէսինի

տիւլմանըր եագտըրգտան սօղտա թէքրար
եափըտըր. մուհարէպէտէն իքի սէնէ սօղտա
պիր տէֆա օրալարտան կէչալմ, էվիլէլքին-
տէն զեատէ եիւքսէկ վէ զիյնէթլու կէօրտիւմ
գուլէսինի, վէ պու գալէնին պաչկա պիր էլէ
կէչտիլինի ապա իչիթմէտիմ. սահիպտիղ գա-
լան էյեալէթլէրի Իմիէրաթօր շունա պունա
իհսան էյէտիլինտէ, պէն օրատա խտիմ. էյի
պիլիրիմ քի, Հօդ-Սօշ էյեալէթի օ տէֆաէր-
տէ տախիլ տէյիլ խտի. պիղիմ կիւնիւմիղտէ
պունտան զեատէ տէհչէթլու վուգուաթլար
օլմուշ տըր. սէն քէնտու իւգէրինէ քէչֆ խտէ
պիլիրտին. իչտէ հէր քէչ տէ, սէնի էօլմիւշ պի-
լիյէօր, ամմա սէն հայեաթտաքն, սանա վու-
գու պուլան շէյ պաչկասընատա վուգու պու-
լա պիլիր ” :

“Եւ տինտար ճգնաւոր, տէտի Վաթիլտա,
մուժլագա պիր շէյ պիլիյէօրտուն՝ ամմա թէք-
միլ սէօլէմէք իստէմէյեօրտուն, սէօլէ, իրիճա
էտէրիմ, սէօլէ, տուչիուլարըմ պանա հապէր
վէրիյօրըր քի, Ատէլպէր էօլմիւշ տէյիլ տիր :
Կէչէն քէֆտիղլիլինտէ, Ալլահտան սօղտա, գը-
ղըմ իլէ պէրապէր պիրիճիկ տիւչիւնճէմ օ խտի.
պիրի պիրիմիղէ գալուլմագըգ պանա էօլէ եա-
գըն կէօրիւնիյէօր խտի քի, հէր սապահ օյեան-
տըրըմ զէման, քէնտու քէնտիւմէ տէր խտիմ,
—արթըք պու կիւն օնու կէօրէճէկիմ, վէ
պէլքի տէ պիր իքի սահաթտան —, ապա տիւ-
չիւնմէղ խտիմ քի, էօլիւմ էպէտիլիկ գափու-

լարրնր էօնիւմէ աչա պղղր , վագթնն իլէ էպէ տիւրյնն , եանիյեսս պու վէ օ պիր տիւնետ նրն արասրնատ օրան ուղսգրգլար պանա նա մայլւմ իտիլէր . էկէր գօձամը թէքրար կէօր մէկիկ պրսխորնա նայիլ օլսամ , վէ էկէր շու թագիգէտէ օլա պլլստ , էիւրէկիմտէ օլան ահ տրն թէքմիլ օլտուզունա սայաճաղըմ , տէյիլ քի պաշկա պիր շէյէ . անձագ շու Ֆարգ իլէ քի , պիրիպիրիմիղէ գալուշաճաղըմը մահալ իլէ օլան մինասիպէթիլէր , հայեալ էթատիյիմին պաշկա շէշիտլէրի օլմուշ օլաճագրար : Լլլի վլլէթ , պու տիւնետատ կէօրէպլլիլէճէյիմ պէն ծու , տէյիլ քի օ պիր տիւնետատ . սէօլլէ , պէօլլէ իստ , էարվարըրմ սանա , սէօլլէ , պէնտէն պիր շէյ սագլամն » : Պու սէօղէրտէն սօղրա թէօ լէնիստա , միւհթէրէմ ճընաւորուն էլինտէն թութուպ գալի պիր տույիու իլէ քէնտու էլ լէրի իչնտէ սրգարագ , էիւղիւնէ տօղրու պա գրպ տէտի . « Սէօլլէ պանա , Լտէլպէրիմ հա լէ սաղ վէ հայեաթտա տրր , էօլլէ տէյիլ մի » :

Պասպ Պէննօ ճէվապ էթտի . « Լղիղէմ Հա նրմ , կէօրիւօրում քի , էպէտիլիկ էօմրիւնէ իմա նր օլմագ , պիր տիլէհլինինն եումուշագ վէ զաիֆ էիւրէկիսի պլլէ գուվլէթլէտիյեօր , էիւրէկիմ տէրէճէսիլ թէփրէնիյեօր : Պէօլլէ օլտու ղու հալտէ սէրպէսթ սէօլլէյէյիմ . էվլլէթ , Լք տէլպէր հայաթտա տրր , վէ սէնտէ պու կիւն ծու կէօրէ պլլիլէճէպսին » :

Թէօլլէնիստա պուշու էլէթտիլի կիպլ ,

տիլ իւղէրինէ կէլիպ , իքի էլինի սէմաէա տօղրու գալտրրարագ , սէվլինճ իլէ պաղըրտը . « Թէշէքքիւր էտէրիմ սէնտէն , էան մէհրամէթ լի վէ քերէմքեանի Լլլահ քի , պէնիմ կէօղ էաչարըմը վէ սըթգը փիւթիւն տուվալարըմը թա քէնտի աղիլ թախթընա գատար էիւկսէլ տիպ գապուլա շաէան պուէուրմուշունն . մէ մուլիմտէն չօգ ղիսաէ չափուգ գալուշաուրը էօրսուն պիղէրի . էվլլէթ , սէն գալուշաուրը էօրսուն , Սէն , էան էէթիմ վէ տուլարըն փէ տէրի , քէտէրլիլէրին գուվլէթլի մուհաֆըղ : Լլլօլլէ պիր սէֆալէթտէ պուլուշույեօր իտիլ քի քէնտի քէնտիմիղէ սէնին մէհրամէթինտէն մահրում սանրէօր իտիլ . սէֆալէթիմիղին սօն տէրէճէսինտէ սէնին փէտէրանի էլինի պիղէ տօղրու ուղատարագ , պիղի մուլթուլուղա տավլէթ պուէուրուէօրսըն » :

« Լլլիլլէթ , տէտի Պէննօ , չօգ տէֆա Լլլահ աղմիւշան հաղրէթլէրի , թէէսսիւֆ կէօղ էաչարընը , պէօլլէճէ սէվլինճ կէօղ էաչարընա թէպաիլ էտէր » :

Թէօլլէնիստա տահա տուվասընը թէքմիլ էթմէտէն , Լգնէս չօլան գրըճըղալ իլէ կէլ տի էէթիլչտի : Վալիտէսի գրընը կէօրտիւի կի պի սէվլինճ իլէ այեաղա գալըրպ ծնա տօղրու սէյիրտէրէք գուճագլայեուպ պաղըրտը . « Լգնէս , էան պէնիմ սէվլիւլիւ գրըմ , մէսրուր օր սէվլին , տիլ շէօգ վէ Լլլահա թէշէքքիւր էթ . էլէրինի , կէօղէրինի վէ էիւրէկիսի սէմաէա

աօղորու գալորը , զերս փէտէրին .քի , պիզ չօդ
տան էօրմուչ պիլիյեօր իաիք , տահա հայեաթ
տա իսիչ , վէ պու կիւն ծու կէօրէճէգիմիչիզ
. . . : Օյս , մէմուէն օլ , հէր պիր շէյէ գատրը
Մըսհա , վէ պիրլըքաէ շիւքիւր վէրեղմ օլ
քէրէմքեանի փէտէր Մըսհա » :

Հանկը գալէմ միւգտէտիր օրս պիլիր աճա
պա , պու նազիկ եիւրէկի էվաարն թատաիւ
պինի վէ սէվնճիսի նագլ ու պէյեան էթմէյէ ,
նէ դէման քի պու սէվնճիլ վէ ումուլմուղ պու
հավատիսի իշիթաի իսէ : « Ան վալիտէմ , պա
ղըրաղ , նէ սէօյէյեօրսուն , սահիհէն փէտէ
րիմ հայեաթտա մը տըր . նէրէտէ տիր շիմաի ,
կէօստէր պանա քի գուճաղքաերմ ծու : Միս ,
վալիտէմ , էօյչիւսիւղ սէվնճիմուէն արթըգ լա
գըրտը էտէմէզ օլտում . . . . : Մէ գատար
մէմուէն օլաղմ սէնին շու շաղըղըղ կէօրէրէք ,
պէնտէ սանա հէմմէսրուր օլարագ . հայիֆ պու
գատար սէնէտէն պերի աղսերպ սըղամա
տան մաատէ պիր շէյին եօգ իաի . . . . » :

Չօճուք ալթիւստիղի իլէ պերապէր , կինէ
տիզ իւզէրինէ կէլէրէք . « Ան սէվիլիւ վէ
ղանի Մըսհա , սանա նիհայէթօիզ շիւքիւր էտէ
րիմ քի , էյիկքեանի վալիտէմիս եիւրէկինէ սէ
վնճ վէ մութըլըլուգ իհսան պուեուրաուն .
չօգ տէֆա ծուէն աղամասընը կէօրէրէք ,
գայեանըն իւզէրինէ գուտրէթտէն եափըմը
օրան իսպլէմի էօնիւնէ անամտան կիղի տիզ
չէօգէրէք իրիճալար սունար իաիմ քի , թէսէ

լինի վալիտէմուէն էսիրկէմէյէսին . . . : Մէն
պէնիմ նիաղարըմը գապուլ էթտին , պէն սէ
ֆիլի մուրատընա էրաիրտին . իմաի թէքմիլ
էօմրիւմիւն իլինտէ սանա հէր նէ գատար թէ
չէքքիւր սունամ աղ տըր » :

Պատէհու եաչը կէօղէրի իլէ վալիտէսի
նին գուճաղընա սէյիրտիպ տէտի . « Պու նէ
թատաիւպ օլաճագ շէյ . սէվնճիմուէն օյնաերպ
սըղըրայեաճաղըմ եէրտէ , քէտէրլը պիր աաէմ
կիպի աղամագ իստէյեօրում . . . : Պիմէյեօր
իաիմ քի , ինսան սէվնճիստէն տէ աղըր իմիլ » :

Թէօլէնինտա արթըգ աճէլէ էտիյեօր իաի
քի , չարչափուք պու քէտէրամիլ մահալը թէրք
էտէրէք , կիթսին քէնաի էհիլիսի պուլուն .
անճագ կէօրիւեօր իաի քի , Պապա Պէննօ չա
յիրին իւզէրինէ եասընմը վէ ապա պիր լա
գըրտը էթմէյերէք , Մգնէսին եէրէ պըրագմը
օլտուղըլ նէյ էլինտէ , պիր թարաֆտան օ պիր
թարաֆա չէվիւքիւպ աիւզէն վէրուպ չալ
մաք արղուսընտա իաի : Թէօլէնինտա ծուէն
պու ֆիւթուրսուգ հալընա թահամիւլ էաէմէ
յերէք տէտի . « Մէ օթուրույեօրսուն . ես
իսայըլը փէտէր . պըրագ էլինտէքի նէյի . գալը
պէնի պիր ան էվիլէ էհիլմէ կէօթիւր . վէր
աիլին պու մէտէրէթ հապէր պիլըրսին քի
մէմիւլ օլունմագ թարգտա պէնի տիրիլթ
աի : Վիլէթ , շիմաի էյի աղնաեօրմ քի , պիր
եապան քէչիսի կիպի , էն եիւկսէկ տաղարտան
պիլէ սըղըրայըպ կիթմէյէ միւգտէտիրիմ . օ նէյի

գրգըմա վէր . խորգան իլէ ասանը ալ . պուեուը կիտելիմ չափուգ եէթիլէլիմ :

—“ Իրիճա հտերիմ, պրագ պէնի բի պու նէյի պիր քաջ տագիլէ էլիմտէ թուժանըմ, տէտի Պէննու : Պու նէյ պէնիմ կէօղլումէ մու գատտէս պիր շէյ տիր . շուքի Մլահ պուեուըն վասիթէսի իլէ քէնտի գուտրէթինի կէօստեր տի պիղէ : Սէմանըն մուգատտերի ճիլվէլէրինի տերին պիր իճթիրամ իլէ էօկրէնմէլէյիլ, պու ուֆաճըգ օտուեուտան ետփրլմը նէյսիլ սէնին պու կիլլի մահէլին պիլլնէմէյէճէգ իտի, սիլլ պու ֆիրար հարընըգտան գուրթարմագ շէրրէֆինէ պէն տախի նտիլ օրամանաճագ իտիմ . վէ ապլա պիլլմէյէճէգ իտիմ բի, Մտէլպեր պէյին զէվճիսի հսլէ սաղ վէ հայեաթտա տըր , վէ պու ինտիլ օրմանըն իլինտէ սաքին տիր . զերա էկէր սէն պու նէյէ մալրքէ օլմուշ օլմասա ի տին , Մգնէսէ տէ էօկրէտէմէյէճէգ իտին , էօկրէնմէտիլի հալտէ տէ՝ սէնին վէ քէնտիլ սինին նաֆագատընը թէտարիլ էթմէ իլին՝ տաղլարտտրի զուլիպէլէրին էօնիւնտէ ծու չարպ օգումագ ճէսարէթի ծուըն ֆիլրի նէ տողամտեաճագ իտի : Պու սապահ էլլին պիր պէյիթ օգուտու բի , օ պէյիթի սէն ծնա էօկրէթմիլչին . պիր աղ սողա գըղըն նէյ չարպ օ պէյիթին պիր փարչասընը օգուտու զընտա , տերէճէսիլ թաաճիւպ էթտիմ . սիլ զին թաղտըղընը սախթէ իտիլէրի էլտերէք ֆէսֆէսէլէնտիմ . վէ աղ գալտը՝ նիլէթիմի տէյ :

Իշտիրէճէլիտիմ . պուեուտան տախի էօկրէնմէլէյիլ բի , սահիճիլի կիլլէմէք չօգ մուխաթարալը շէյ տիր . անճագ համուը շիւքիւրէր օլտուը Մլահա բի , սիլլն բիմ օլտուընուըն ֆագիր պու նէյ վէ օ պէյիթ սէպէպլինտէն պանա թա նըթտը : Պու նէյ իլէ Մգնէսին օգուտուըն օ պէյիթ , մէհրամէթսիլ պիր տիւլմանըն՝ պիրի պիրլէրինտէն այըտըղ զէվճ ու զէվճէյի , թէքրար պիրի պիրլէրինէ գալուշտուրտու : Հագ թաալա պու նէյին վասիթէսի իլէ պիր պիտուչ չօճուըն քէնտի փէտերինէ թէպիմ էտիլեօր . ճիւմէ շէյէ գատիր պիր ԱԼԼԱՅԱ թէշէքբիւր էր սուընմագսըղըն պէն պու նէյի էլիմտէն պըրագամամ վէ պուրատան կիտէմէմ . էվլէթ օ Մլահա բի , օտուըն իլէ մտտէն փարչասընտան սէս իհսան էտերէք , պիր մագամ տիւղտիւրիւր : Պէօլէ օլտուըն հալտէ՝ ծուըն շէրրէֆինէ օ լարագ պիր պէյիթ օգուեալըմ բի , ծուըն վա սիթասի իլէ՝ նատը բի տէտիմ , սիլլ մութուըն էտիլեօր : ( ) անտէ տինտար իխթիլեար նէյ իլէ պիր մուգատտէմէ էյէտիլնտէ , թէօղէնինտա իլէ Մտէլինա տախի պիրլիկտէ օլարագ՝ աթի տէրի սէյիթի օգուտուըն :

Մէֆա ու ճէֆալէրտէ , էա՛ ատէմ ,
Մլահա շիւքիւր վէր ,
Կէօնտերախի ֆէլաքէթէ տախի չօգ
տա շիւքիւր վէր .
Օ սանա միւքեաթաթ էթմէ իլին

սէնի թէճրիւ պէ հտէր,
Սէնի չափուք ճէֆալարտան սէվնճէ
թէպտիլ հտէր :

Հուպուպաթ իլէ իւզիւմ էյի եէ-
թիշին տէյեու ,
Հէր կիւն պիր տէրէճէ հաու օլմագ օ-
լամագ .

Նազիկ չիէկ աչըրմաետ եագլաչընճագ ,
Սասահլարը խարպի խատէր վէ ալըր :

Կէճէլէր հէր նէ գատար զիֆթ
գարանլըգ օլտա ,

Ելլարըլար օ գատար փարլագ ըլըգ-
լու օլուր .

Ֆուրթունա շէտիտ օլուրտա , պիղտէ
ումուտ չօգ օլուր .

Զիրա Ալաիմիսէմա եէտի րէնի իլէ պիլէ
բէֆալէթ վէրուր :

Պունտան սօղա Պապա Պէննօ թէոլէ-
նինտայի , Ատէլինաի վէ չօպան գըլճըղաղընը ա-
լարագ ճգնաւորուք մաղարասընա սօղըու եօլ
րէվան օլտու . հագիգէթէն մէսսերրէթ պոնն ,
լարա Ֆէվբէլ ատէ գուվիլէթ վէրմիլ խաի . տէր-
հալ տաղըն թէփէսինէ չըգալըլար քի , օրատան
արթըգ օրմանտաքի աղաճլարըն արալարընտան
կէ օրիւնիւր խաի ճգնաւորուն քիլիսէ սինին զան-
գակատունը :

Պու տաղըն պաչընտա տուրարագ , միւհ-
թէրէմ փէտէր , պիր աղ թէֆէքքիւրէր վարըպ

տիւշիւնտիւ քի , ափանսըղ կիթմէլէրինտէն
Պէյին էօմրիւնէ քէտէր կիլմէք իհթիմալը
վար . վիրա նասըղ քի , անսըղ քէտէրտէն , պէջ-
լէտէ անսըղ սէվնճտէն չօգ տէֆա ֆիւճ
ճէթէն վէֆաթ վուգու պուլուր , գարէր վէր-
տի քի , զէվճիսի իլէ գըղընը պիրտէն պիրէ հու-
ղուրունա չըգարմասըն , տօղըու եօլտան չըգալը ,
չիֆթիկտէն մաղարայա կիտէն ճատտէյե
կիրտի , օրատա Հանըմա րիճա էթտի քի ,
պիր աղ վապըթ օրատա կիլըէնիպ պէգլէսին ,
թա քի լաղըմ օլաճաղը վապիթ քէնտիւսինէ
պէյան օլունա :

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՊԱՊ

ԱՏԵԼՊԵՐ ԻԼԵ ԹԵՈԼԵՆԻՆՏԱ ՎԵ ԳԸԶԸ
ԱՏԵԼԻՆԱՆԸՆ ԳԱՎՈՒՇՄԱԼԱՐԸ

ՊՈՒ արա քէջիւն էհալիլէրի ճգնաւո-
րուն մաղարասընտա ճէմ օլարաք , քիլիսէ իլէ
մաղարանըն գափուլարընը , զէյթուն տալարը ,
թէֆնէ եափրագլարը վէ էնգայի չիէկ թաճ
լար իլէ տօնաթմըլար խաի : Ատէլպէր պէյ
տախի Մարգար իսմինտէ եապլէրի իլէ պէրտպէր
պունլարա յօմանպա էյլէտիլինտէն զէնէթ չօգ
կիւզէլ կէօրիւնիւր նիզամը թարղտա տօնան-
մըլ խաի :

Պէյ խէ պու իրզմէթի պիթիլիպ , խայը

վազիթտէ Պապա Պէննոնուն ատկէթինէ պէզէ մէքտէն օսանուպ, մէրգում եավէրի իլէ պէրա պէր մաղարայա կիրմէքտէ օլունն, Պապա Պէննօ տախի օ արատա եագըն պիր թէփէտէն գըզ իլէ պէրապէր էնմէքտէ իտի . աճէլէ ատըմ պարագ իլէրլէյիպ ճէմսաթա եագլաչարգտա , փար մաղընը աղընա կէօթիւրէրէք իչարէթ էթտի քի . քիմնէ սէս չըգարմասըն . վէ տէօրթ էթ րաֆընա պագարագ Պէյի արաեօր իտի . հա զըրըգլարը կէօրիւնճէ , քէնտի քէնտիսինէ տէ տի . “Մի նէ կէօրիւեօրում . պու զինէթլէր պու հազըրըգլարըն մաննէսի նէ” տիր . աճա պա պէնիմ իչըւն մի օլա , եօգսամ . . . . : Վէ վէթ , պէնիմ էյիկ պիլէն էյի գօճուլարըմ իլէ էթրաֆ քէօյլէր էհալիսի , մութլագա պու կիւն պու տաղտա սագին օլմամըն թամ եիկիրմի պէ շինճի սէնէսի օլտուղընը ունութմաեարագ կէլ միչ վէ պու տօնանմայը հազըր էթմիչ տիրէր քի , երլ պաչըմը թէպրիգ էթսիլէր : Վէյ , էյի վէ տինտար ատէմլէր . պու կիւն պանա հա զըրլանմը օլտուղընըգ մէսէրրէթին պին գաթը նը Մլաճ սիղէ էօտէսին . ամմա պէօյլէ նիզամ լը թարգտա տօնատըրը ֆաքէթ օ քէօյիւ ա տէմլէրին . իչի տէյիլ տիր . պունուն իչինտէ Մ տէլպէրին փարմաղը վարտըր : Եւ՛ս Մտէլպէր , սէն պանա թաաճիւպ վէրիճի պիր իչ հազըր լամագ խտէմիչսին ամմա , պէն սանա օնտան փէք չօգ զիատէ պիր թաաճիւպիէթ հազըրա մըլըմ քի , հայեալ տախի էտէմէղսին . սէն

պու տօնանմայը սէնին իչիւն հազըրլամըր օլ , զիպ էօմիլունին էն թաթլը վէ էն կիւզէլ կիւնիւնիւ զինէթլէմիչ օլուբունն :
 Պապա Պէննօ , պատէհու Մտէլինայը եա նընա չազըրպ կլինաէն թութաու վէ տէտի . “Մէվկիւլիւ գըզըմ , կիթ շեմտի շու աղաճլարըն արգասընա կիլլէն , սանա իչարէթ էթտիյիմ պիրլէ Մէննիւլէնն պէյիթինի պաչա օգումա եա . էյի հաթըրնտա սագլա եօլտա սանա էթ տիյիմ թէնպիհլէրի” :
 “Չօգ էյի , եւ՛ ֆազլիլէթլու Պապա ” տէ տի գըզ . վէ կիթտի թարիֆ օլունան եէրտէ կիլլէնտի :
 Պատէհու Պէննօ եիւքսէկ պիր սէս իլէ “Մ տէլպէր պէյ , նէրէտէսին . պուեուր կէլ , եա նըմա կէլ” պազըրաըրընտա , պէյ տէրհալ սէյիրտիւպ էօյլէ պիր եանընա կէլտի քի , զանն էտէրսին ուչտու :
 Եւ՛պաչըպ “Մէֆա կէլտին , Պապա Պէննօ , պու սապահ կիթտիյին եօլա պագա պագա եօրուլտում . սէնի կէօրմէտիմ . աճապա պաչիա եօլտա՞ն մը կիթտին ” . տէտի :
 Պէննօ ճէվապ էթտի . “Վվէթ , պագի էլ զէմ իչլէր իչիւն մէճպուր օլտում կիթտիյիմ եօլտան տէօնմէմէյէ . զանն խտէրսէմ , օրատան տէօնմէյէճեղմի տախի սանա աէմիչ իտիմ” :
 Պէյ տէտի . “Մի , պապալըգ , պիլէմէսին քի , սէնաիզ պու կիւն կէչիրտիյիմ վագըթ պա նա նէ” գատար ուզուն վէ թահմիւլիզ կէօրիւն

տի. զերա պու երևկէք թաշարն վէ ազաճ
 արն գէօրկէրի օվայեա եայրարագ մի.քետ
 տեր պիր սօվուդ փէյտահ էթախրէրի, դա
 թէն պէնտէ օլան քէտէրէրի արթըրարը .
 վէճասը, սէն կիտէլ պերու փիւթիւն էքբեա
 ըրմ կէշմիլ վագթըմտա վուգու պուլան ֆէլա
 քէթլէրիմն էսէֆլէրի իւզէրինէ տէճնտիւ :
 Հէյ վանի, արթըդ մութըլըլուզուն կիւնէշ պէ
 նիմ իչիւն չօգ ազ վագթը փարլատը . էօմրիւմին
 չիէկիլ վագթը տահա դուշըք օլմադտան՝
 ագչամ էգանը կէրտի եէթիշտի . աիւնեա իւ
 զէրինտէ եափեալընըգ գալտըմ, ես՝ Պապա . էվ
 վէթ սէֆիլ պիր ճգնաւորտան պիլէ զիեատէ եա
 ընըգ գալտըմ . . . նիհայէթ հեր պիր շէյիմի
 գայիպ էթմիշիմ . օ՛ֆ հեր պիր շէյիմի . . . » :

Լիւրէկի գալգմը պուկարը սէօյէեերէք
 չօճուգ կիպի աղաեւըպ ֆիրեատ իտէն Պէյ
 օթուրտու . վէ պաշընը էլինէ եատըատարագ է
 սէֆիլ տիւշիւնճէրէ տայար իտէ, Պէննօ ար
 թըք սապըք էթմէյերէք, « Լ՛յ պէյիմ, աե
 տի թաթըլ պիր սէս իլէ . ճէսարէթլէն .
 հէլպէթ սէնի թէսէլիհ էտէճէգ պիր վասի
 թամ՝ օլա պիլըր » : Պիր աե պիր նիշան գալտըր
 տըղը պիլլէ, Լտէլինա օլտուղու եէրտէն նէյին
 սէսինի չըգարտըղնտա . Լտէլպէր թաաճիւպի
 ազիմիէ պաշընը գալտըրու պ պաղըրտըր :

« Լ՛յ սէմա, պու նէ՞ տիր.քի , իշիտիյեօրմ .
 պու նէ՞ գայտէլի թաթըլ սէտա տըր » : Պա
 պա Պէննօ փարմաղընը աղընտ կէօթիւրերէք ,

« Սուս օլ, սուս օլ տէ՛ տիյնէ » . տէտի :
 Պիրտէ Լտէլինա օգումաեա պաշատը :

« Տաղտա պիթէն չիէկէրտէն ,
 « քի բապպի տիր , եարատան .
 « Իւչ չիէկ վար գայէթ իւստիւն » :
 . . . . .

Լտէլպէր օթուրտուղու եէրտէ թաշա տէճն
 միւշ կիպի օլտու . զսնն էատը իտին քի , պ
 եագլարը եէրտէն պիթմիլ տիր . զերա թէվրէ
 նիր հալը գալմամըշ իտի . պագըղընը աղաճ
 լարա տօղու գալտըրըպ , սէս կէլէն թարա
 ֆա տէմէք իտտերիմ . պէյիթի թէքմիլ օլտու
 զը կիպի , Պէյ աե պեաղա գալգարագ պաղըր
 տը . « Լ՛յ քէպիր Լլահ , պու իշիտիլէն պէյի
 թի թէտիլէնիտանըն պէյիթի տիր . ճնուն գայ
 տէսի վէ աե՝ տէեէպիլըրիմ՝ ճնուն սէսի , վէ
 պէլքի աե ճնուն սէսինտէնտէ թաթըլ : Լ՛ճապա
 կէօղ եաշարըմը սիլմէ իչիւն թէտիլէնիտա մէ
 զարընտան կերթի՝ միտէճիւեօր . ես՝ Պապա , աճա
 պա ճգնաւորհանէնտէ սագին օլմուշ մէլայիգլէր
 մի վար . ես՝ ազիլ ճգնաւոր , սէն Լլահա նի
 եազ էթտի՞ն մի քի , պէնի թէսէլիհ էթմէ
 իչիւն քէնտի մէլայիգլէրինտէն պիրինի պու
 րաեա կէճնտէրսին . իրիճա էտէրիմ , կէօտտեր
 պանա . օ պանա նէմարիւմ օլան շէյի քի , սէ
 տասը եիւրէկիմին հեր պիր թէլլէրինէ ագ
 սի սէտա էյլէտի :

Պուսու սէօյէեերէք աւօլանտը քի , սէյիւ

տիպ աղաճլարրն արգասընա՝ սէս կէլն եէրէ կիւթսին, ըսքին քէնտիտինի Պէննօ թուլթաու, վէ տէտի. «Տուր սէյիմ. Բապալի թաալէնին միւճիւղաթընը շիմտի կէօրէճէգսին, օ՛ զանն էթտիին մէյայիքտէն զեատէ՝ սէնի թէսէլիհ էտէճէգ տիր» :

Պապա Պէննօ, պիր նիշան տահա էթտիյի կիւ պի, Լտէլինա աղաճլարրն արգասընտան արչարը չըգտը. Պէննօ տէր հալ էլինտէն թուլթարագ Լտէյպէրին եանընա կէթլրտի վէ տէտի. «Պէյիմ, պու սապահ պիզիմ տաղարըն՝ էն ինտիզ վէ կիրկմէզ մահալլէրինտէ արու գրգճըղազա թէսատուֆ էթտիմ. . . » : Պէյ, Պէննօ նըն սէօհպէթիին դաթ էտէրէք արգգէթլը պիր պագըչ իլէ պու գրգը քէշֆ էտիպ՝ սրալըր տը. «Պու նէ միւճիւղաթ տըր. թէոլէնինտանըն թամ թատլրի տիր. շիւվիտիլ թէոլէնինտա տախի չօճուգըղընտա պուենա պէնղէր իտի» : պատէհու Լտէլինաեա եագլաշարագ տէտի. «Թիթիրէմէ, էվատըմ, թիթիրէմէ. գօրգ մա, սէօլէ պանա. սէն քիմ սին, վէ պու պէյլէ թի սանա քիմ էօլրէթտի» :

— «Պէն քէնտի վալիտէմտէն էօլրէնմիշլիմ. սէնին գըղըն ըմ» : տէտի գըղճըղազ :

— «Պէննօ, մէկէքքի պու միւմքիւմ մի տիր. օ՛ֆ, ինանամսեօրում պէն պու իլէ. աճապա պու տէհէթլու շագա իլէ, պէնի արտաթմադ մը իստէօրտուն. մէհրամէթ էթ, եա պապա. . . » : Սէօլէ պանա, եա սէվիլիւլէ էվատըմ,

աուրն նէ՛ տիր. վալիտէնէ նէ՛ թէսմիյէ օլու նուր» :

— «Պէնիմ իսմիմ Լտէլինա տըր. վալիտէմին իսմի տէ թէոլէնինտա» :

— «Լա՛ Բապ, եա սէմա, Լտէլինա սէվ կիւլիւ էվատըմըն իսմի տիր, թէոլէնինտա տախի պէնիմ գէվճիմին իսմի : Պէննօ, Պէննօ, սէվին ճիմտէն ագլամը շաշըրլէօրում. պիլմէյեօրում քի օյեանըգ մըերմ, եօգսամ ույգու տա բուեա մը կէօրլէօրում. . . : Լալանճը հայեալ, գաւ զիպ բուեա. մէկէր միւմքիւն մի տիր, էօլիւլէր մէգարլարընտան կէրի կէլիլէր» :

Լտէլինա պագտը քի փէտէրի ինանամա եօր, նէյիի կէօտէրէրէք տէտի. «Պագ պու նա փէտէրիմ. թանրեօրմուտուն պուենու» :

Պէյ արգգէթ իլէ նէյի կէօղտէն կէլիրէրէք պաղըրտը. «Լա՛ սէվտիյիմ նէյ. էվիլէթ, թանըրում պուենու. չօգ վագիթտէն պէրու կէօրիւլմէմիշ էսկի վէ սատըգ պիր տօսթ կիպի պէնի շագէթտի պու նէյ. էվիլէթ, նիշանլան տըղըմ գէման, ախ, օ մուլթու կիւնլէրտէ պու նէյի թէոլէնինտաեա հէտիյէ էթտիմ. իշտէ իքիմիղն տէ իտիլէրի պուենուն իւղէրին տէ եագլամըղ տըր. ԱՏԵԼՊԵՐՏԻՆ ԱՁԻՁԵՄ ԹԻՈՒԵՆԻՆՏԱԵԱ ՀԵՏԻՅԵ : Լա՛ Լտէլինա. էվ վէթ սէն պէնիմ գըղըմ իմիշին. կէլ քի, սէնի էիւրէկիմին իւղէրինէ սըգըտըրայիմ. սէն տահա վալիտէնին գուճաղընտա պիր պիլարէ չօճուգ իքէն, պէն մուհարէպէյէ կիլթտիմ.

չիմտի նամար տէ պէօյլւմիւշ, սէջլովիշ, կիւղէլ
լէնմիւշին . պիր փէտէր իչիւն պու նէ՞ մուծ
ուլուդ . . . . : Լնճագ սէօյլ պանա . վալիտէն
նէրէտէ՞ տիր . կէրէկի սանդ մը տրը ” :

— “Վիլէթ, եա սէվկիւլիւ փէտէրիմ, սաղ
տրը ” :

— “Նէ՞ տէտին , վալիտէն սանդ մը տրը . . . ”
պաղըրտը Լտէլպէր վէ սէվինճինտէն սրջըրա
մաեա պաղատը : “Շիմտի նէրէտէ տիր . կէլ
չափուք կիտիպ պուլալմ ծնու . . . : Լնչիմ
հալա հայեաթտա մը իմիշ . եա իհասանքեանի
Թանդըր . սէնտէն նէ՞ տէրէճէ միւթէչէքքիւր
օլմալըրմ : Լտէլինա , Լտէլինա , եա սէվկիւլիւ
գըղըմ , չափուք , սէօյլէ պանա , շիմտի վալի
տէն նէրէտէ տիր . . . ” :

Պէննօ տէօնիւպ տէտի . “Բահաթ օլ Պէյլմ ,
վէ զանն էթմէ քի , կէնճիլիստէ սէվկիւլիւ
օլան սրգատաշըն շիմտի տէ օ վադըթքի կի
պի կիւղէլ վէ կէնճ տիր . եաղըդ , տէրտ վէ
մէչաքքաթ ծնուն կիւլ եիւղէրիսի սօլտուրմուշ
լար տըր . սանա օլան մուհապպէթի իլէ սա
տաքէթիսի մուհաֆաղա էթմէք իչիւն մէճ
պուր օլմուշ տըր պու թարաֆըն եապան եէր
լէրինտէ եաշամաեա . օ տախի թահամիւլ օլու
նամաղ սէֆալէթլէ աղըր վէ թէհլըքէլի պիր
քէֆսիղլըքտէն տահա եէնի չըգմը օլտուրուշ
տան , ինանմամ քի թանըեապիլէսին ” :

— “Վ իճուտուն կիւղէլլէյի իլէ եիւղէրիս
գըրմըղըղը պօշ վէ կէչիճի շէյլէր տիր , եա

Պապա Պէննօ պէն քէնտիւսինի օ կիւղէլ
եիւրէկի սատըքէմ Թէօլէնինտաի կէօրմէկ իս
տէրիմ ” :

Պապա Պէննօ ճէվապ էթտի . “Շէլէ եիւրէ
կին չարփըլմագ տան րահաթընսըն . էհլին տա
խի սէնին կիպի սէնի կէօրմէյէ աճէլէ էտիւպ
րահաթսըղտըր . սէն օ սէվկիւլիւ վէ մուհապ
պէթլի աղիղէ զաթա զեատէ եիւրէկ օյ
նաթմասը վէրմէտէն սագըն . աճէլէ էթմէյ
իլէ պիրլէճիկ մուծլուլընտան սիղքէնտի
նիղլ մահրուլ էյլէմէյին . օ տախի սէնի էօլմիւշ
սանընօր իմիշ , սէնտէ ծնու . շիմտի սէն ծնու
օ պիր տիւնեատան կէլմիշ կիպի կէօրէճէքսին .
պա խուսուս շու սահաթտա քի , էսէֆ վէ
սէվինճտէն զեատէ էօրսէլէնմիշ տիր ” :

Լտէլպէր պու սէօլէրի աթա տիյնէմէք
իտտէմէյէօր իտի . “Իրիճա էտէրիմ սէօյլէ
պանա . էհլիմ շիմտի նէրէտէ տիր . պիր տա
գիգէ պիլէ սարֆ էթմէյէրէքքէնտիսինէ
կիտիպ պուլմագ իտտէրիմ . հայտէ կիտէլիմ
պուլալմ ծնու ” . տէր տուրուր իտի :

— “Լլահընը սէվլըսէն րահաթ տուր . վէ
աղըճըգ պանա տիյնէ . տօստըրըմտան պիրիսի
նի կէօնտէրտիմ քի , կիթսին աթա պինտիրիպ
կէթիւրսին , պիրաղ սապը էթ ” . տէտի Պապա
Պէննօ :

Պուլնլար պու միւճատէլէտէ իքէն , ուղուդ
տան տալուլ զուրնա չալտրագ , քէօյլիւլէ
րէ մախսուս օլան էհէնկ իլէ պիր գալապալըգ

կէլէքոտէ օլուպ, եալաշ եալաշ ճգնու որուն մաղարասնա եագլաշմագտա խոխ Պու արալըդ Ատէլպէրին եալէրի խէյրոտէրէք կէլիպ էֆէն, տիսինէ սէօլէտի քի, տաղըն արգասընտան պիր պէօլիւկ քէօլիւ տահա կէլմէքոտէ օլուպ, իչէրինտէ հիւրմէթէ շայեան, սիեահ Ֆիւ տան կիյինմիշ պիր տէ Հանըմ վար տըր քի, աթտան էնիւպ պիր քէօլիւ խաթուհուն գօթ թուղընա կիրէրէք տաղը չըգմագտա տըր :

Պէյ պաղըրտը . « Իշտէ օ տուր . Մի, թէ ոլէնինտա . սէվիւլիւմ թէ ոլէնինտա » :

Եալէրինի տէ պերապէր ալարագ հէման գարչըլամտեա սէյիրթաիյինտէ, Ատէլինա տա փէտերի իլէ պերապէր կիթմէք խտէտիւ յինտէ, Պէննօ պըրսագմատը . « Պու բատա գալ սէն, սէվիւլիւլէ կվատըմ . տաղըն եօլու չօգ սարպ տըր, օլուր քի պիր չուգուրա եու վարլանըրսըն . փէտէրին վէ վալտէն շիմտի պու, բաեա կէլէճէք տիրէր ո տէտի . վէ տէօնտիւ քէնտի քէնտիսինէ . « Պու նէ մութըլըլագ, վէ պու նէ սէվինճ, եա Մապ . թէքրարէն պիրի պիրէրինէ գալուշմագլըդ էկէր պէօլէ աղիմ պիր սէվինճ տիր, քի ինսան թապիյէթի կիւճ իլէ թահամիւլ էտէ պիլիյեօր, եա նէ տէրէճէ ճէտամէթըլ օլաճագ օ սէվինճ, նէ զաման քի, էպէտիլըքտէ պուլըլըրար իսէ . պու իլէ ու մուտ էթմէք պիլէ էօլէ պիր մէհլէմ տիր քի, էօլիւմին թէհսիր էթմէքտէ օլան էսէֆ եա րալարընը սալսլտըր » :

Պէյ սատըգ եալէրի իլէ գահրաման կիպի տէր հալ տաղըն պաղընա չըգըպ էիւզ աորմ աշաղըեա էնէր էնմեղ թէ ոլէնինտայի խ թիլսպալ էթաի . վէ կէօրտի քի, շիֆթիլի սա հիպինին էհլէ գօլթուղընա կիրէրէք էիւրիւ մէքտէ իտիլէր : Պրի պիրէրինի կէօրտիւքէր ինտէ հիւսուլա կէլէն մէսէրրէթ թարիֆ օ լընամագ օլուու . պիրիպիրէրինի գուճագլայեարագ կէօլէրինտէն սէլ կիպի եաշըրը ա դըթտըրար . սէվինճիլքտէն վէ էիւրէկ օնաթ սասընտան պիր չօգ վաղըթ լագըրտը էտէմէ տիլէր . էնճամը Ատէլպէր սուս տուրմագ փէր տէսինի երըթարագ . թէ ոլէնինտանըն էլինտէն թութուպ քէնտի տօտագլարընա կէօթիւր տիւ . պսակ էիւղիւկիւնի ծոււն փարմաղընտա կէօրտիւքտէ, մուխթատարճա աղնաթտըր քի, նասըլ օլմուշ իտի տէ փարմաղընտան չալտըր մըլ իտի . զաննըմա օ խային Արիմօնըն իգտա մըլ իլէ չալընմըլ իտի տէտի :

Պատէհու Արիմօնոււն տէ տուվէլտա թէ էսուֆլէ վէֆաթընը հիքայէ էտէրէք, շիւք րանիյէթիլէ տօլիոււն կէօլէրինի սէմաեա գալ տըրարագ պաղըրտը » Իլէլ էպէա թէլէքքիւր էտէրիմ սանա, եա սէմալի Փէտէր Ալահ . մէհրամէթըլ թանղըր քի, սէն պու կիւն թէք րարէն պանա կէօնտէրիեօրտոււն պու շիրին աք գատաղմը քի, էվվէլտէն տէ պանա իհսան պուեուրմուշ իտին . իհթիշտիլա, շէրրէֆլէ մուպարէք օլոււն սէնին աղիլ իալին . էպէտու

էպէտ ամին ։

Արթըբ իբրտի գօլ գօլա վէրէրէք մէսէրրէ-
թի քեամիլէ իլէ ճգնաւորուն մաղարասընա
սողըու եիւրիւյիւպ պիր թանէճիք է վատա-
լարըտէ օրատա պուլուպ պիրլէտիլէր ։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՃԴՆԱԽՈՐՈՒՆ ԵԸԼ ՊԱՇԸՍԸ

ՆԱՍԸԼ քի սէօյլէտի խոխք , օ էթրափոա
պուլունան սաքինէլէրին ճէմիսի տէ քէնտիլէ-
րինէ մախաուս օլան չալիլ վէ էհէնկլէր իլէ ճըգ-
նաւորուն մաղարասընայկէլմէք տէ խոխէր քի ,
Պապա Պէննօնըն օրատա սագին օլմասընըն եի
կիրմի պէշինճի սէնէ պաշըարնը թէպրիք էյ-
լէսինկէր . ճիւմէսիտէ պայրամըգ էլպիսէլէ-
րինի կիյնմիշլէր իտի . գըղ վէ էրքէկ չօճուգ-
լարըն ճէմիսի տէ քար կիպի պէեազ բուպալար
կէյնիպ , պաշարընը տէ էնվաի շիչէկլէր
իլէ տօնանմըշ թաճլար կիյնմիշ իտէլէր . Պու-
չօճուգլարտան պիրիսինին էլինտէ՝ ալ վէ եե-
շիլ գօրտէլարսը իլէ պաղը պիր տէստէ շե-
չէկ վար իտի . աիկէր պիր չօճուղըն էլինտէ տէ
պիր սէփէթ շիչէկ օլուպ , սայրըլէրինին էլլէ-
րինտէ տէ շէշտ գօրտէլարսը իլէ տօնանմըշ
վէ էնվաի մէյվէլէր աօրմըշ եէշիլ տալար վար

խոխ . շու զաթէն թանըթարղըմըզ չօպան գըղ-
ճըղազ տէ , շիչէկլէր իլէ տօնանմըշ պիր գու-
զու իլէ հէփիսինտէն իլէրտէ կիտիեօրիտի պաշ-
կա պիր գըղ տախի շիչէկտէն էօրմէ պիր գաֆէս-
տէ պիր շիֆթ կիւղէլ կէօկէրճին կէօթիւրիյեօ ,
րիտի Չիֆթիկ սահպպինին էհլի , օ մէհրամէթ-
լու խաթուն տէ պաշընա փէշտիմալա պիւրիւ-
լիւ պիր սէփէթ ալմըշխոխ , գօճասը տախի եէ-
շիլ եափրադլար իլէ տօնանմըշ պիր վառիլ կէօ-
թիւրիեօր իտի : Պու ալայ հէր ճինա վէ հէր
չաղ ատէմէրտէն միւրէթթէպ իտի . պունըար
կիտիպ ճգնաւորհանէնին գափուսընտա , իքի
սըրա օլարազ տիւղիւլտիւլէր , շիֆթիկ սահի-
պիտի պիր իշարէթ գալտըրարազ , չալիլարըն
սէսլէրինի քէստիւրիւպ իհթիեար պիր ատէմի
իլէրի կէշիրտէքտէ . պու ինթիեար , նութքա
տուրարազ տէտի . “Նա սէվիլիւլու վէ ա-
ղիզ Պապա Պէննօ . սէնին պու կիւնքի ելլ-
պաշըն մինասիպէթի իլէ , ճիւմէլէ էթրաֆ է-
հալիմիզ , շիֆթճի վէ չօպանլար տանա թէպրի-
քէ կէլտիք . ճիւմէմիզ տէ շու եիկիրմի պէշ
սէնտէտէ ալէթ տէվամ պիղէ էթաիյին էյլիկ-
լէրտէն միւթէշքբիւրիւզ վէ պու թէշէքբիւ-
րիմիզի ֆէյլէն տախի պէեան էթմէ իշլուն պա-
ղի հետիլէր կէթիլըմիշիլ տիր . հէր նէ գատար
սանա լայրգ շէյլէր տէյիլ իսէտէ , գապուլ
էթմէնիղէ իրիճա իտէրիզ . պիղէ աֆ էթ , զերա
միւքտէտիր տէյիլիզ սանա լայրգ օլան թարգ-
տա պուլունմանա , սէն լիսանըմըզա պագմա ,

իղէ եիւրեկիմիղէ սրագ . զիրա սեվէրիզ սէնի , վէ եիւրեկոտէն սեվէրիզ : Ալլահ բի եիւրեկ լէրիմիղի կէօրիւր , սէնին իչիւն էթաիյիմիզ տուվալարը տէ իչիտիր . վէ ումարըզ բի տիւ լէկէրիմիղի գապուլ պուեուրուր » :

Պու մէգատիրչիննաա խաղբըն՝ պու թէչէք բիւրտէն , պապա Պէննօնըն եիւրեկի գարգարագ , պիր սէօլ իլէ օնլարա ճէվապ վէրիպ էօլ լէ պիր թէչէքբիւր էթաի բի , փիւթիւն եիւրեկ տույուլարընտան իպարէթ իտի . պուենուն իւվէրինէ՝ ճիւմէնին սէտասը իւչ տէֆա « Լաչասըն Պապա Պէննօ » . պաղըրչարագ սէմայի թիթիթէթաիլէր :

Իչպու վագթի մէսէրրէթտէ , Ատէլպէր պէյ , թէպէնինաանըն գօլթուղընտա օլարագ կէլաի օրթաեա : Ատէլինա պուենլարը կէօրէրէք սէվինճինտէն աղլարայ սրչըրայրայ էօնլէրինէ սէյիրթաի . « Փէտէրիմ , Վալիտէմ . . . » անճագ պու իսիմլէրի թէքէլլէմ էտէպիլաի . փէտէրի հէման օնու գուճագլայրայ , վարտէսի տէ տէտի . « Լան սէվիլիւլու գըղլմ , օ գատար սէֆալէթաէն սօլըա . սրագ բի՝ Ալլահ պիղէ նէ մութլու կիւն իհասն պուեուրուր » . Վվլէթ , տէյիպ թաստիգ էթաի Ատէլպէր . « Պու նէ մութլուլու գ տըր , գըղլմ , բի սէնի վէ սէնին վասիթէն իլէ տէ էյիլիքեանի վալիտէնի պուլուպ գաւուլմաեա նայիլ օլտուր » :

Պագիլէթլու ճգնուոր տէտի . « Լան

բէրի մքեանի Մապիւմ , շիւքիւրէր սուհարլմ սանա բի , պէնիմ երրպաչըմտա թէսատուֆ էթաի պու պէտպաղգ օլմուչ օլան ֆամիլեա , նըն մութլու օլմալարը . մէհրամէթլու պիր նապար գըլ պու թէմիզ եիւրեկիլ Ֆամիլեա եա , օ ֆամիլեաեա տէրիմ բի , պէօյէ միւճիւ գաթլը թարղտա օնլարը պիրլէչտիրտին . թէքրարէն մուպարէքլէ պուենլարը . ուղուն վէ մութլու էօմիւր իհասն էթ պուենլարա . պու սէվիլիւլու չօճուղու տէ՝ տայիմ պուենլարըն մուհապպէթինէ վէսիլէ գըլ , նասըլ բի , պիրլէչմէլէրինէ ալաթ էթաիին իսէ : Պուրատա թօփլանան ճէմասթի տէ մուպարէքլէ . օնլարա պիրլիկ մուհապպէթի իհասն էթ . զիրա պիրլիկ մուհապպէթի օլմաուրըճագ , սաատէթ իլէ եաչաեամաղլար . պուենլարըն էվլատլարընը սէնին Ալլահանի մուհապպէթին գօրգուսու իլէ եաչաթ բի , սանա մապպուլ գուլ , միլլէթէ տէ շէրրէֆ օլալէր » :

Պու տուվատան սօղըա , ագ սապալը իհ թիեար շիֆթճինին պիրիտի , ճէմասթտան պիլ վէքեպլէ , ճիւմէնին սէվինճ վէ մուհապպէթինի պիր քաչ սէօլ իլէ պէյեան էյլէյիւպ , սէօհպէթինէ շէօյլէ խիթամ վէրտի . « Լան ստատէթլու Պէյ , վէ խմէթլու Հանրմ . պիւղիմ հէրան Ալլահտան նիաղըմըզ շու օլաճագ աըր բի , Պապա Պէննօնըն տէմին սիզին իլիւն տիլէտիլէրինին ճիւմէնի տէ սիղէ իհասն պուեուրուր » :

Լտեւրպեր մուհապպէթ իլէ պու ինթիեա
 րըն էլինի սրգըպ , թէսէլլի պիր սէս իլէ շէօ
 լէ ճէվապ էթտի . « Լո՛ւ էյի եիւրէկլի տօս
 տոււմ . մութուլուղու մուզտան տօլայի սիզին
 սէվինճինիզի պիլիպ , տուվալարընըզ կէօրիւյ
 եօրոււմ . թէքմիլ եիւրէիմ իլէ միւթէշէքքիւ
 րիմ ճիւմէնիզտէն տէ . Բապ Լլլահ , պիզիմ
 իչիւն էթտիյինիզ տուտարըզ գապուլ , վէ պիւ
 զիմ իչիւն հէր նէ քի տիլէսինիզ իսէ , սիզէ
 վէ ֆամիլանըզ տէ իհասն պուեուրուէն » :
 Պուհասն սօղըս , Լաշասըն Պէյ վէ ֆամի
 լեասը , սէտալարը տըր տալարա ագս էտէ
 րէք , եերի կէօյի թիթիրէթտիլեր :

Պատէհու շիֆթիկ սահիպինին էհլի , իլէ
 րուէ կէլիպ հազիրանէ նէզաքէթ իլէ տէտի .
 « Լո՛ւ սաստէթլու Պէյիմ , սիզտէն պիր նի
 աղըմ վար տըր . իրիճա էտէրիմ ճէսարէթի
 մէ աֆ պուեուրուպ , գապուլուհուղ իլէ պիւ
 զիտէ մութլու էյլէյին : Պու կիւն պիզ Պա
 պա Պէննօն շէրրէֆինէ օլարապ , շուրանա
 եագրն , աղաճըզարըն իչիտէքի շիւմէնլիյին
 իւզէրինէ պիր զիաֆէթ գուշատ էյլէտիք ,
 սիզտէ թէշիֆինիզ իլէ օ զիաֆէթի շէրրէֆ
 լետիլին » :

Պու խաթուհու շու տավէթի գապուլ օ
 րուհու . Պէյ , Հանըմ , Լտէլինա վէ Պապա
 Պէննօ , հաղըր օլանլար իլէ պերապեր պու
 գըր զիյաֆէթի սօֆրասընըն էթրաֆընա տի
 զիլտիլեր . շիֆթիկ սահիպի իլէ էհլի ֆա

գիր այեագտա գալուպ , պիր տիւզիւէ պու
 սայըսըզ միսաֆիրլերէ իգրամ էտիւպ հըզմէթ
 էտերլեր խոի :

Ղիւմլի սի տէ մէմուհէն սօֆրատան շը
 գար իքէն , կէճէ տէ եթթիլիւպ երրորդար
 փարլատըզ իլէ պերապեր , այ տտի ապա
 պուլուտա թէսատուֆ էթմէյեերէկի փարլագ
 մահիթապընը սաղըպ եիւքսէկէնմէրտէ խոի .
 Պապա Պէննօ այեաղա գալըրպ շու թէքիֆի
 էթտի տէյերէք . « Պու կիւզիլ վէ մէսէրրէթ
 լու կիւնիւ Լլլահա թէշէքքիւր էթմէյեերէք
 թէքք էթմէյիլիմ » : Պու թէքիֆտէն թէշ
 ֆիզ օլուհարագ ճիւմլի սի տէ տիզ իւզէրինէ
 կէլիւպ տինտարճասընա տուվա էթտիլեր .
 պատէհու հէրքէշ շէքիլիպ քէնտի մահալ
 լերինէ կիթտի :

Լըթէսի կիւնիւ Լտէլպեր եօլ թէտա
 րիքի կէօրմէյէ պաշասը . աթըր վէ արապա
 լար հաղըրլաթարըտը , վէ տահա օ պիր կիւն
 տլէթ սապահ գալէսինէ կիթմէ իւզէրէ եօլա
 շըգըր . Պապա Պէննօեա թէքիֆ օլուհան սը
 գատտըլըզ րէտտ էթմէտի : Լոպիեր Սարգար
 իսէ Պէյ զէվճէսի իլէ էվասընը պուլմուշ վէ
 կէլիյօր միւթտէսինի , քէնտի էհալիլերինէ կէօ
 թիւրմէ իչիւն մէնզիլ իլէ իլերու կիթտի :

Բազատա սէվինճ վէ շաղըգ ումոււի օլ
 տու , սաքինէլերին ճէմիտ տէ , ինթիեար վէ
 կէնճ , պայրամըգ րուպալարընը կիլինէրէք ,
 սէվիւլիւ էֆէնտիլերինին խթիզպալընա

չըգտըլար . Գայէթ շաղշաղալը Թարղտա գաւ
լէյէ կէօթիւրտիլէր . օ գալէ քի , Թէոյէնին
տա խարապ օլմասընը կէօրէրէք էսէՖ իլէ
Թէքք էթմիշ իտի . շիմտի չօգ էյի Թարղտա
Թամիր օլունմուշ վէ ֆէթուաթ քէմէրլէրի
իլէ տօնանմըշ իտի :

Վ խուլլարընըն էրթէսի կիւնիւ , տահա
ղիյատէ սալթանաթըլը պիր զիյնէթ իճիրա
օլուպ . քիլիսէտէ Պատարագ օլլու . տէյիլէքի
Ֆադաթ քէնտի Թապաալարը իլէ , խարիճէ
տէն հիսապարզ ատէմէր , պէյէր , փաշալար
տախի Պէյէ Թէպրիքէ կէլմիշէր իտի : Պապա
Պէննօ պէյին Թէքրիֆինի գապուլ պիրլէ՝ պիր
միւտտէթ օրատա գալարգտան սօղրա , վէտա
էտիւպ մահարասընա կէրի աէօնաիւ :

Փէտէր ու վալիտէ , սէվկիւլիւ գըզլարը
իլէ չօգ սէնէ եաշաեուպ , Լտէլինայի՝ ֆաղի
լէթ , ճէսուրըզ , վէ զատէլիյի իլէ մէնշուր
պիր պէյզատէ իլէ էվէրտիքտէն սօղրա վէ
Ֆաթ էյլէտիլէր : Պու եէնի գարը գօճա
տախի չօգ ուզուն վէ սաատէթըլը էօմիւր
կէչիւրէրէք՝ պիր չօգ էվատ սահիպի օլլուլար :
Իշտէ պունուն իլէ Բապպի Թապալէնին տէօր
տիւնճիւլ Թէնպիհի Թէքմիլէն իճրա օլլու :
“ ՓԻՏԵՐ ԱԷ ՎԱԼԻՏԵՆԻ ԻԶԹԻՐԱՄԼԱ , ՈՒԶՈՒՆ
ՍԵՆԵԼԵՐ ԵԱՐԱՅԻՊ , ՏԻՒՆԵԱ ԻԻԶԵՐԻՆՏԵ ՊԵ
ՐԵՔԵԹ ԻԼԷ ԶՈՂԱԼԱՃԱՐԱՐՆ ” :

ԽԻԹԱՄ

Ֆ Ի Զ Ր Ի Ս Թ

9Ա.9		ՍԱՀԻՓԷ
"	Ա. Տիւշմանըն գալէյէ հիւճիւմ էյլէմէսի .	3
"	Բ. Սէրկերտէ Արիմօ տը Տիքքուան .	16
"	Գ. Սէֆիլէ տուլ հանըմ :	24
"	Դ. Ֆիրուր :	31
"	Ե. Զօպան զուլպէտի :	40
"	Զ. Սալիկ ապասլ (այսինն ճգնաւոր) :	50
"	Է. Զօպան գըզըլարը :	71
"	Ը. Լ.գնէսին տիլէնմէսի :	86
"	Թ. Էտնըմըն թամըմուր :	98
"	Ժ. Ատէլպէր իլէ Թէոյէնիտա վէ գըզը Ա- տէլնանըն գալու շմալարը :	115
"	ԺԱ. Ապտուըն (այսինն ճգնաւորին) երլ գալու :	124

847408

10-1-210

210

1	21. 10. 1910	1	1. 1. 1910
2	22. 10. 1910	2	2. 1. 1910
3	23. 10. 1910	3	3. 1. 1910
4	24. 10. 1910	4	4. 1. 1910
5	25. 10. 1910	5	5. 1. 1910
6	26. 10. 1910	6	6. 1. 1910
7	27. 10. 1910	7	7. 1. 1910
8	28. 10. 1910	8	8. 1. 1910
9	29. 10. 1910	9	9. 1. 1910
10	30. 10. 1910	10	10. 1. 1910
11	31. 10. 1910	11	11. 1. 1910
12	1. 11. 1910	12	12. 1. 1910
13	2. 11. 1910	13	1. 2. 1910
14	3. 11. 1910	14	2. 2. 1910
15	4. 11. 1910	15	3. 2. 1910
16	5. 11. 1910	16	4. 2. 1910
17	6. 11. 1910	17	5. 2. 1910
18	7. 11. 1910	18	6. 2. 1910
19	8. 11. 1910	19	7. 2. 1910
20	9. 11. 1910	20	8. 2. 1910
21	10. 11. 1910	21	9. 2. 1910
22	11. 11. 1910	22	10. 2. 1910
23	12. 11. 1910	23	11. 2. 1910
24	1. 12. 1910	24	12. 2. 1910
25	2. 12. 1910	25	1. 3. 1910
26	3. 12. 1910	26	2. 3. 1910
27	4. 12. 1910	27	3. 3. 1910
28	5. 12. 1910	28	4. 3. 1910
29	6. 12. 1910	29	5. 3. 1910
30	7. 12. 1910	30	6. 3. 1910
31	8. 12. 1910	31	7. 3. 1910
32	9. 12. 1910	32	8. 3. 1910
33	10. 12. 1910	33	9. 3. 1910
34	11. 12. 1910	34	10. 3. 1910
35	12. 12. 1910	35	11. 3. 1910
36	1. 1. 1911	36	12. 3. 1910
37	2. 1. 1911	37	1. 4. 1911
38	3. 1. 1911	38	2. 4. 1911
39	4. 1. 1911	39	3. 4. 1911
40	5. 1. 1911	40	4. 4. 1911
41	6. 1. 1911	41	5. 4. 1911
42	7. 1. 1911	42	6. 4. 1911
43	8. 1. 1911	43	7. 4. 1911
44	9. 1. 1911	44	8. 4. 1911
45	10. 1. 1911	45	9. 4. 1911
46	11. 1. 1911	46	10. 4. 1911
47	12. 1. 1911	47	11. 4. 1911
48	1. 2. 1911	48	12. 4. 1911
49	2. 2. 1911	49	1. 5. 1911
50	3. 2. 1911	50	2. 5. 1911
51	4. 2. 1911	51	3. 5. 1911
52	5. 2. 1911	52	4. 5. 1911
53	6. 2. 1911	53	5. 5. 1911
54	7. 2. 1911	54	6. 5. 1911
55	8. 2. 1911	55	7. 5. 1911
56	9. 2. 1911	56	8. 5. 1911
57	10. 2. 1911	57	9. 5. 1911
58	11. 2. 1911	58	10. 5. 1911
59	12. 2. 1911	59	11. 5. 1911
60	1. 3. 1911	60	12. 5. 1911
61	2. 3. 1911	61	1. 6. 1911
62	3. 3. 1911	62	2. 6. 1911
63	4. 3. 1911	63	3. 6. 1911
64	5. 3. 1911	64	4. 6. 1911
65	6. 3. 1911	65	5. 6. 1911
66	7. 3. 1911	66	6. 6. 1911
67	8. 3. 1911	67	7. 6. 1911
68	9. 3. 1911	68	8. 6. 1911
69	10. 3. 1911	69	9. 6. 1911
70	11. 3. 1911	70	10. 6. 1911
71	12. 3. 1911	71	11. 6. 1911
72	1. 4. 1911	72	12. 6. 1911
73	2. 4. 1911	73	1. 7. 1911
74	3. 4. 1911	74	2. 7. 1911
75	4. 4. 1911	75	3. 7. 1911
76	5. 4. 1911	76	4. 7. 1911
77	6. 4. 1911	77	5. 7. 1911
78	7. 4. 1911	78	6. 7. 1911
79	8. 4. 1911	79	7. 7. 1911
80	9. 4. 1911	80	8. 7. 1911
81	10. 4. 1911	81	9. 7. 1911
82	11. 4. 1911	82	10. 7. 1911
83	12. 4. 1911	83	11. 7. 1911
84	1. 5. 1911	84	12. 7. 1911
85	2. 5. 1911	85	1. 8. 1911
86	3. 5. 1911	86	2. 8. 1911
87	4. 5. 1911	87	3. 8. 1911
88	5. 5. 1911	88	4. 8. 1911
89	6. 5. 1911	89	5. 8. 1911
90	7. 5. 1911	90	6. 8. 1911
91	8. 5. 1911	91	7. 8. 1911
92	9. 5. 1911	92	8. 8. 1911
93	10. 5. 1911	93	9. 8. 1911
94	11. 5. 1911	94	10. 8. 1911
95	12. 5. 1911	95	11. 8. 1911
96	1. 6. 1911	96	12. 8. 1911
97	2. 6. 1911	97	1. 9. 1911
98	3. 6. 1911	98	2. 9. 1911
99	4. 6. 1911	99	3. 9. 1911
100	5. 6. 1911	100	4. 9. 1911

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0653558

